

ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲ

Charan Electric Enterprises

- *IT Consulting Services
- *LAN/WAN Design and Impementation
- *Data Center Design and Build Out
- *Data/Telephony Cabling
- *Security Solutions
- *Application Development and Optimization

25 Years of Experience

- *ਆਈ ਟੀ ਕੰਸਲਟਿੰਗ ਸਰਵਿਸਜ਼
- *ਲੈਨ/ਵੈਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਅਤੇ ਇੰਪਲੀਮੈਂਟੇਸ਼ਨ
- *ਡਾਟਾ ਸੈਂਟਰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਅਤੇ ਬਿਲਡ ਆਊਟ
- *ਡਾਟਾ/ਟੈਲੀਫੋਨੀ ਕੇਬਲਿੰਗ, ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼
- *ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਤੇ ਓਪਟੀਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ

Our depth of expertise ranges from New Construction Design and Build, to HVAC, Fire Alarm Systems, Power Generation Systems.

Job Opportunities Available

Tel: 718 706 9612, Fax: 718 706 9614

Email: electricdeol@msn.com, website: www.charanelectric.com

Twenty-Sixth Year of Publication

ਨਿਊਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email:punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 27, Issue 11; March 14, 2026

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਟਰੰਪ ਵਲੋਂ 'ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ' ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਕੇਤ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ 'ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ' ਆਖਰੀ ਬੱਜਟ

ਇਰਾਨ ਝੁਕਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਤਿਆਰ

ਨਿਊਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਈਰਾਨ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਹ ਟਕਰਾਅ ਜਲਦੀ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਮੀਡੀਆ ਆਉਟਲੈੱਟਾਂ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ, ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਬ੍ਰੀਫਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਮੁਹਿੰਮ ਕਾਫ਼ੀ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਅੰਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਈਰਾਨ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਟੀਚਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਨਿਊਜ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ "ਸਮਾਂ-ਸਾਰਣੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ" ਸੀ। ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਬ੍ਰੀਫਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਟੀਚਿਆਂ ਵੱਲ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। "ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵੱਡੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।"

ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ," ਉਸਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੁਨਾਈਟਿੰਗ ਸਟ੍ਰੀਟ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

ਇਰਾਨ ਵਲੋਂ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਧਮਕੀ

ਤਹਿਰਾਨ: ਚੋਟੀ ਦੇ ਇਰਾਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਨਲਾਈਨ ਸੰਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਧੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਲੀ ਲਾਰੀਜ਼ਾਨੀ ਨੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ 'ਯ' 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਿਖਿਆ, ਜਦੋਂ ਟਰੰਪ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤਹਿਰਾਨ ਨੇ ਹੋਰਮੁਜ਼ ਦੇ ਜਲਡਮਰੂ ਰਾਹੀਂ ਤੇਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਰਾਨ 'ਤੇ "20 ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ" ਹਮਲਾ ਕਰਨਗੇ। ਲਾਰੀਜ਼ਾਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਰਾਨ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਖਲੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵੀ ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਨਹੀਂ ਸਕੇ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ ਕਿ ਕਿਤੇ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਖਤਮ ਨਾ ਹੋ ਜਾਓ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਟਰੰਪ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਰਚਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਰਾਨ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਜੰਗ ਦੇ ਜਲਦੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਜਤਾਈ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਰਾਨ ਨੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

ਮਾਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2026-27 ਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪੰਜਵਾਂ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਖੀਰਲੇ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਪੰਜਵੀਂ ਗਾਰੰਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਜਟ ਨੂੰ 'ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਲਾ ਬਜਟ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਦਾ ਬਜਟ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। 'ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਦਲਿਤਾਂ' ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨੇ ਗਏ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਚੀਮਾ ਨੇ ਅੱਜ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਚ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2026-27 ਲਈ 2,60,437 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਜਟ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਰਿਆਇਤਾਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 'ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਵਾਂ ਧੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਜਨਾ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਜਨਰਲ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 1500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਸਿੱਧੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ 'ਚ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਮੌਜੂਦਾ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ/ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਮਦਨ ਕਰ ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਚੀਮਾ ਨੇ ਇਸ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ

ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ 97 ਫੀਸਦੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ/ਵਿਧਵਾ/ਬੇਸਹਾਰਾ ਮਹਿਲਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਜਾਂ ਅੰਗਰੀਣ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਇਸ ਨਵੀਂ ਸਕੀਮ ਦਾ ਵੀ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ ਆਗਾਮੀ

ਇਸ ਸਕੀਮ ਲਈ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਦਿਹਾੜੇ ਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

GoldenKey LENDING

Grow your business with our Strategic

COMERICAL LOAN SOLUTIONS

Partner with us for expert guidance and support

Contact Us at

317-620-4100

www.goldenkeylending.com

We speak your Language

English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو

325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421

Corporate NMLS# 48434
AZ License# BK-0145146

Sistar Mortgage

A Nationwide Lender

Balbir (Bill) Grewal
MORTGAGE LOAN OFFICER
NMLS# 353442

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans

Available in Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859

balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal@sistarmortgage.com

https://www.nmlsconsumeraccess.org

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ 'ਸਾਰੀਆਂ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ' ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਚੋਣ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਵਾਂ ਧੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਜਨਾ' ਤਹਿਤ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 1000 ਰੁਪਏ, ਜਦਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 1,500 ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ, ਜਿਸ ਲਈ ਬਜਟ ਵਿਚ 9,300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦਾ "ਸਾਰੀਆਂ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ" ਬਜਟ ਚੋਣ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਜਟ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਭਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਫਤ ਬੱਸ ਯਾਤਰਾ, ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਨਕਦੀ ਰਹਿਤ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਵਰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਬਜਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਬਜਟ ਅਕਸਰ ਕਾਗਜ਼ੀ ਐਲਾਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਅਨੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਬਜਟ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਠੋਸ ਨੀਤੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਦਾ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕਾਵਿਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਫਤ ਬੱਸ ਯਾਤਰਾ, ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਿਹਤ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਨਕਦੀ ਰਹਿਤ

ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿੱਤੀ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਇਰਾਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ

ਵਾਂਚੇ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਵੱਡੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸੂਬੇ ਭਰ 'ਚ ਸਕੂਲ, ਹਸਪਤਾਲ, ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਕਲੀਨਿਕ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ, ਸਿੱਚਾਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਬਿਜਲੀ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਥਰਮਲ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ ਖਰੀਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਟੋਲਾਂ 'ਤੇ ਵਸਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੀਆਂ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪਾ ਰਹੇ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਇਲਾਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਕਦੀ ਰਹਿਤ ਇਲਾਜ, ਮੁਫਤ ਬੱਸ ਯਾਤਰਾ, ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ, 1000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤ

ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ

ਪੈਨਸ਼ਨ ਵਧਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ: ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਬਜਟ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅੰਕੜੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਜਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਮੁਫਤ

ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਫਤ ਲਾਭ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ।

ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਧਵਾ, ਬੁਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 1000 ਅਤੇ 1500 ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਬਜਟ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 16 ਨਵੀਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ। ਪਰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਨਹੀਂ ਬਣਵਾ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਫੇਲ ਹੈ ਅਤੇ ਬਜਟ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾਹੀਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਜੁਮਲਾ ਹੈ।

ਵੱਡੇ ਅੰਕੜੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਜਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਮੁਫਤ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤਾ: ਗਨੀਵ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕਾ ਗਨੀਵ ਕੌਰ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਸੱਤਾ ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੇਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਅੱਜ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਜਟ 'ਚ ਅਜਿਹੀ

ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸੱਤਾ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਖੀਰੀ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰੀ ਬਜਟ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾ ਖਾਨਾ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ 1,000 ਰੁਪਏ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵਾਅਦੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਬਜਟ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ: ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ 1,000 ਰੁਪਏ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵਾਅਦੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਸਾਰੀਆਂ ਗਾਰੰਟੀਆ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੱਜੀ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਬਜਟ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ, ਔਰਤਾਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਗਰੀਬਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਵਪਾਰ ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਵਾਸਤੇ ਕੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ। ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਤੇ ਵਪਾਰ ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿੰਗ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਨਕੇ ਸਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਕਾਲਾ ਦਿਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਆਪ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਝੂਠ ਬੋਲੇ ਗਏ ਤੇ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵੀ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਗਿਣਤੀ ਗਿਣੀਏ ਤਾਂ ਹਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 150 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਲਾਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖਿਆ ਘੱਟ ਬਜਟ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਵਾਸਤੇ ਸੰਜੀਵਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਕੀਮ ਵਾਸਤੇ 9300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖਦੀ। ਸਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ

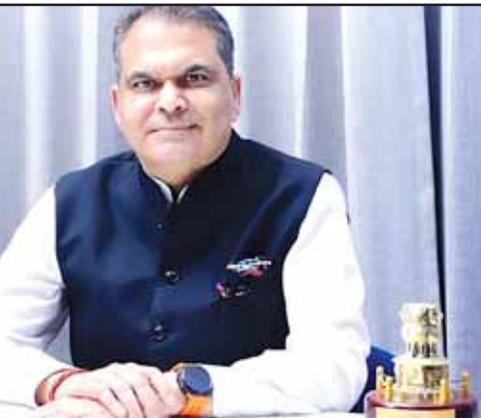

ਵਿਚ ਵੀ ਫੁਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਮੁਤਾਬਕ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਭੁੱਲ ਗਈ ਤੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਇਕ ਰੁਪਈਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ।
ਚੀਮਾ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲੇ ਝੂਠ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਵਾਸਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਤਾਂ

ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ ਬਲਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤ ਫੰਡ ਤਹਿਤ ਮਿਲੇ 12500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੀ ਖੁਰਦ-ਖੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ 15 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਭੱਦਾ ਮਖੌਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਾਅਦਾ 22 ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਐਮਐਸਪੀ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਕੀਮ ਵਾਸਤੇ ਸਿਰਫ 2000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਬੀਮੇ ਵਾਸਤੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ

ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਹੋਇਆ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਜਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸਦਾ ਨਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਰਕਮ ਅਲਾਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰੀ-ਬਜਟ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਲਈ ਬਜਟ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਤਰਜੀਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਜਟ ਦੀ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ 8 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੱਛਮੀ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। 2,60,437 ਦੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚੋਂ 17,435 ਕਰੋੜ ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚ

ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਰਹੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਲਈ 15,350 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਬਜਟ ਨਾਲੋਂ 826 ਕਰੋੜ ਵੱਧ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਗ੍ਰਿਹ,

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਤੇ 'ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਰਗੇ ਵਿਭਾਗ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 12,961 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਲਾਟ ਹੋਏ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਬਜਟ ਨਾਲੋਂ ਲਗਪਗ 100 ਕਰੋੜ ਵੱਧ ਹੈ। ਔਰਤ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਚੌਥੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਇਸਤਰੀ, ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਰਗੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 9,400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਜਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੰਜਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਸਿਹਤ ਵਰਗੇ ਅਹਿਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਸਟੋਡੀਅਨ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 6,210 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ। ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 5,340 ਕਰੋੜ ਮਿਲੇ। ਖੇਨਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਮੰਤਰੀ ਤਰੁਣਪ੍ਰੀਤ ਸੌਂਦ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 4,400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ।

ਟੁੱਟ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਣਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ: ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ (ਐੱਸ.ਐੱਸ.ਓ. ਡੋਰਾ): ਗਾਖਲ ਵਲੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਕਈ ਗਰੁੱਪ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ

ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਟੁੱਟ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੁੱਟ, ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੁੱਟ, ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਟੁੱਟ ਅਤੇ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੁੱਟ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਟੁੱਟ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਟੁੱਟ ਪਰਿਵਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕਬੱਡੀ ਸਮੇਤ ਹਰ ਖੇਡ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟੁੱਟ ਭਰਾਵਾਂ

ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ 2004 'ਚ 5.5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਜਲ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਗਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੋਵਰ 'ਚੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸੰਗਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸਗੋਂ ਜਲ ਵੀ ਛਕਦੀ ਹੈ, ਸੋ ਇਸ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਜਲ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਗਾਉਣਾ ਅੱਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਮੈਂ ਟੁੱਟ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮਿਲੇ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵਧਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ਼ੈਫ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਮਰਫਰੀਸਬੋਰੋ (ਟੈਨੇਸੀ) ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਸ਼ੈਫ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ।
 * ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਣਾ
 * ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ

Restaurant Help Wanted
 Immediately hiring Chef and Tandoori Chef for Indian restaurant in Murfreesboro, TN.
 *Good salary, free accommodation & Food. * Priority to Couples

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ
Direct call or What's up call 615-482-5158

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਫੌਰੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
 ਅਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
 *ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ, ਖਾਣਾ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ ਚਾਹਵਾਨ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਕਾਲ ਮਿ. ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 515-291-1961

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Amritdhari SF Bay Area family is seeking a suitable match for their Amrtidhari, vegetarian USA born 32 years, height 5' 4" daughter. She has earned a Bachelor of Science and Masters in Public Health and currently working. Please contact parents at (818) 390-2315

10-13

Panjabi Brahmin family invites matrimonial alliance for their welleducated and accomplished daughter who is a Canadian citizen living in Vancouver, born in 1995, height of 5'6". She has completed her bachelor's degree in Software Engineering and Master's in Management Analytics, is presently wellsettled professionally, and working with a reputed leading North American organization. We seek a suitable, welleducated Hindu Brahmin boy who is a vegetarian with good family values, preferably settled in Canada or the US.

Email: sharmavancouver33@gmail.com

10-13

Jat Sikh family looking for a compatible US citizen match for their daughter, age 27, height 5' 5". She has done Masters in computer and information system and working as a business system analyst at manufacturing company.

Please contact us at 262-716-2016 or 262-716-5859 or

Email- karan2@sbcglobal.net

Jat Sikh Grewal family looking for a compatible match for their US born and raised sweet, homely MD working daughter, age 31, height 5' 9", preferably US born and raised doctor or other compatible profession , height 6 plus.

Please contact us at 414-737-8624 or E-Mail: ranigrewal72@gmail.com.

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Gursikh Family from USA is looking for educated, vegetarian, amritdhari, family oriented GURSIKH singhnee who wears Keski (or willing to do so) & is open to relocating to San Francisco Bay Area, for their son. SINGH is 5'11' tall, Amritdhari, 38 years, Master Degree from USA, WELL SETTLED, having own home, Green Card filed & is living in USA since 2009. Currently working as SENIOR software product leader in CALIFORNIA. Singh is an innocent issueless divorcee(short marriage) and is looking for a fresh start. PREFERENCE will be given to girls living in USA/CANADA but also open to sponsorship for right match from other countries. For more details, DIAL us at +1 (510) 558-5650 or what's app at +91 98993 79442 or email at: singhmat001@gmail.com

11-14

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 25 ਸਾਲਾ ਯੂ ਐਸ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੇ ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਸੋਹਣੀ, ਸਿਆਣੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬੈਚੁਲਰ ਆਫ ਸਾਇੰਸ ਬਿਜ਼ਨਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵਧੀਆ ਨਾਮੀ ਫਰਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੱਚ 5'-8" ਇੰਚ ਹੈ, ਲੜਕੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਯੂ ਐਸ ਵਿਚ ਵੈੱਲ ਸੈਟਲਡ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 847-845-4866

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised Non-vegetarian 31 year 5'6.5" Gursikh son. PhD. & working as Chemical Analyst at Pfizer. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

ਭਾਰਤ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤਿਆ ਟੀ-20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ

ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ: 2024 ਵਿਚ ਟੀ-20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ, 2025 ਵਿਚ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਟਰਾਫੀ, ਏਸ਼ੀਆ ਕੱਪ ਅਤੇ ਹੁਣ ਫਿਰ ਟੀ-20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਟੀਮ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਕਦੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸਿਰਮੌਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਹੈ। 2023 ਵਿਚ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਇਸ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਦਿਲ ਤੋੜਨ ਵਾਲੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਆਈਸੀਸੀ ਟਰਾਫੀਆਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਸੀਂ ਹੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਟੀ-20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਫਾਈਨਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਕੋਰ ਬਣਾਇਆ, ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੇ ਇਸ ਖਿਤਾਬੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਇਕਪਾਸਤ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ 96 ਦੌੜਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਕਪਤਾਨ ਸੂਰਿਆਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਨੇ 19ਵਾਂ ਓਵਰ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗੇਂਦ 'ਤੇ ਤਿਲਕ ਵਰਮਾ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਡਫੀ ਦਾ ਕੈਚ ਲਪਕਿਆ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ 2023 ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ 'ਤੇ ਮਰਹਮ ਲੱਗਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ 86,000 ਦਰਸ਼ਕ ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ ਗਾਉਣ ਲੱਗੇ, ਸੈਂਕੜੇ ਬੱਚੇ ਤਿਰੰਗੇ ਨਾਲ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੱਚਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵਜ੍ਹਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਭਾਰਤੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਭਾਰਤੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਖਤਰਨਾਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਸਹਿਮ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਟੀ-20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਓਵਰਆਲ ਟੀ-20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਕੋਰ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰ ਮੁਗਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤੀ ਟੀਮਕਿਸੇ ਵੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਤਿੰਨ 250 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਕੋਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਸ ਕੈਲੰਡਰ ਸਾਲ ਵਿਚ ਚਾਰ ਵਾਰੀ 250 ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਕੋਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਟੀਮ ਇਹ ਕਾਰਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਵਰਪਲੇ ਵਿਚ 92 ਦੌੜਾਂ, 12ਵੇਂ ਓਵਰ ਵਿਚ 150 ਅਤੇ 15ਵੇਂ ਓਵਰ ਵਿਚ 200 ਦੌੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਜੇਮਸ ਨੀਸ਼ਮ ਨੇ 16ਵੇਂ ਓਵਰ ਵਿਚ ਸੰਜੂ ਸੈਮਸਨ (89), ਈਸ਼ਾਨ ਕਿਸ਼ਨ (52) ਅਤੇ ਕਪਤਾਨਸੂਰਿਆ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ (00) ਦਾ ਵਿਕਟ ਨਾ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਟੀਮ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ 280 ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ਿਵਮ ਦੂਬੇ ਨੇ ਆਖਰੀ ਓਵਰ ਵਿਚ 24 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ।

ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਬਣੇ ਜੰਗਬਾਜ਼ : ਇੰਨਾ ਵੱਡੇ ਟੀਚਾ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ। ਤੀਜੇ ਓਵਰ ਵਿਚ 31 ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਯੋਗ 'ਤੇ ਹੀ ਅਕਸ਼ਰ ਪਟੇਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮੈਚ ਦੇ ਸੈਂਕੜਾ ਲਗਾਉਣ

ਵਾਲੇ। ਓਪਨਰ ਫਿਨ ਐਲਨ ਨੂੰ ਆਊਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਆਉਂਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਜਾਂਦੇ ਗਏ। ਸਿਰਫ ਦੂਜੇ ਓਪਨਰ ਟਿਮ ਸੇਫਰਟ 52 ਅਤੇ ਕਪਤਾਨ ਸੈਂਟਨਰ 43 ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਪਾਰੀ ਖੇਡ ਸਕੇ ਪਰ ਇਹ ਨਾਕਾਫੀ ਸੀ। ਅਕਸ਼ਰ ਪਟੇਲ ਨੇ ਤਿੰਨ ਅਤੇ ਬੁਮਰਾਹ ਨੇ ਚਾਰ ਵਿਕਟ ਲੈ ਕੇ ਕੀਵੀਆਂ ਦੀ ਕਮਰ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ।

ਰੰਗਦਾਰੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਬਰੀ

ਦੱਖਣੀ ਦਿੱਲੀ: ਵਕੀਲ ਤੋਂ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰੰਗਦਾਰੀ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਕੇਸਿਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਗੈਂਗਸਟਰ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਸਮੇਤ ਹਰੇਨ ਸਰਪਦਾਦੀਆ ਤੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਫੈਸਲਾ ਸਾਕੇਤ ਕੋਰਟ ਦੀ ਮੁੱਖ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂਪੁਰ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਣਾਇਆ। ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਧਮਕੀ ਕਾਰਨ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਜਬਰਨ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਡਰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਪੈਸਾ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਧਮਕੀ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ, — ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ, ਜਬਰਨ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਣ।

ਸਨਲਾਈਟ ਕਾਲੋਨੀ ਬਾਣਾ ਖੇਤਰ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਾਲ 2023 'ਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ 23-24 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੀ ਰਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਣਪਛਾਤੇ ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਫੋਨ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਐੱਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਅਪਰਾਧ ਸ਼ਾਖਾ ਨੇ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ, ਹਰੇਨ ਸਰਪਦਾਦੀਆ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਸੰਪਤ ਨਹਿਰਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੁੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਐੱਫਆਈਆਰ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਬਰਾਮਦਗੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸਿਰਫ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ ਖਿਲਾਫ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ 1,085 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਕਥਿਤ ਬੈਂਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਨਅਤਕਾਰ ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਰਿਲਾਇੰਸ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨਸ 'ਲਿਮਟਡ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ

ਅਸ਼ੋਕ ਕੱਕੜ ਖਿਲਾਫ ਐੱਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ (ਪੀਐੱਨਬੀ) ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐੱਫਆਈਆਰ 'ਚ ਕੁਝ ਬੇਪਛਾਣ ਲੋਕ ਸੇਵਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੀਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਐੱਫਆਈਆਰ ਮੁਤਾਬਕ, ਇਹ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸਾਲ 2013 ਤੋਂ 2017 ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਪਰਾਧਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਤੇ ਯੂਨਾਈਟਡ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਹੁਣ ਪੀਐੱਨਬੀ 'ਚ ਚਲੇਵੇ) ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕੀਤਾ।

ਟਰਾਫੀ ਦਾ ਜੈਪੁਰ ਨਾਲ ਹੈ ਖਾਸ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ

ਜੈਪੁਰ: ਆਈ.ਸੀ.ਸੀ. ਟੀ-20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਜੈਪੁਰ ਨਾਲ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਟਰਾਫੀ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਟਰਾਫੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਅਮਿਤ ਪਾਬੂਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਮਿਨਾਲੋ ਬ੍ਰਾਈਸ ਦੇ ਸੁਰੂਆਤੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਲਈ ਟਰਾਫੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਪਾਬੂਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਰਾਫੀ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਆਉਟਲਾਈਨ 2007 ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਲ ਆਈਸੀਸੀ ਪੁਰਸ਼ ਵੀ 20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈਸੀਸੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰਾਫੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਟਰਾਫੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਪਾਬੂਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਲਈ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਲਵਰ ਫ੍ਰੈਂਡਸ਼ਿਪ ਕੱਪ ਟਰਾਫੀ

ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਆਖਿਰਕਾਰ ਆਈਸੀਸੀ ਨੇ ਟੀ-20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਟਰਾਫੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਈ.ਸੀ.ਸੀ. ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਟਾਈਟੇਨਿਯਮ ਅਤੇ ਗਲਾਸ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨਾਲ ਟਰਾਫੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਟੀ-20 ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਸਕੇ। ਪਰ ਧਾਤੂ ਢਾਂਚੇ ਨਾਲ ਇੰਟੀਗਰੇਟ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਗਲਾਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਇਸ ਕੰਸੈਪਟ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਟਰਾਫੀ ਦ ਫਾਈਨਲ ਵਰਜਨ ਪਲੈਟਿਨਮ ਪਲੇਟਿੰਗ ਨਾਲ ਚਾਂਦੀ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ: ਟਰੰਪ

ਲੰਡਨ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਦੋ ਜਹਾਜ਼ ਢੇਰ ਵਾਲੇ ਬੇੜੇ ਭੇਜਣ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਈਰਾਨ ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਸੋਸ਼ਲ 'ਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੀਏਰ ਸਟਾਰਮਰ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਰੂਆਤ 'ਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਡੂੰਘੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਈਰਾਨ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਉਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਗੇ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਸਾਡਾ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਮਹਾਨ ਸਹਿਯੋਗੀ, ਸਾਇਤ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਸਹਿਯੋਗੀ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਆਖਿਰਕਾਰ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਦੋ ਜਹਾਜ਼ ਵਾਲੇ ਬੇੜੇ ਭੇਜਣ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਹੈ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਟਾਰਮਰ, ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ। ਇਹ ਪੋਸਟ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਿੰਸ ਆਫ ਵੇਲਸ ਜਹਾਜ਼ ਢੇਰ ਵਾਲੇ ਬੇੜੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਭੇਜਣ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਹਾਲੇ ਕੋਈ ਆਖਰੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਹੋਵੇ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਟੇਰੇਜ ਡਿਪੂ ਜਾਂ ਲਾਂਚਰ 'ਚ ਰੱਖੀਆਂ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਖਿਲਾਫ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਹਮਲੇ ਦੱਸਿਆ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ 5 ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਯਵੇਟ ਕੂਪਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਜਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਜ਼ਮਾਨਤ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ: ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਦੀ ਮਾਂ ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਫਿਰੋਤੀ ਮੰਗਣ ਦੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ 26 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਸਨ। ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਪੱਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਾਈ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਫਾਈ ਧਿਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ

ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਪਾਸੋਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਆਸ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਵੀ ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ ਪਰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ

ਦਿੱਤਾ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਫਾਈ ਧਿਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਪੱਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵੀ ਲਾਈ ਹੈ।

ਸਟਾਰਮਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਕੀਤਾ ਬਚਾਅ
ਸਟਾਰਮਰ ਨੇ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਸੁਰੂਆਤੀ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ। ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਬੰਗਾਲ ਦੌਰੇ ਮੌਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਖ਼ਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦ੍ਰੋਪਦੀ ਮੁਰਮੂ ਦੇ ਬੰਗਾਲ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਸਖ਼ਤ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਹ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਤਲਬ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਸਕੱਤਰ ਗੋਵਿੰਦ ਮੋਹਨ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਾਥਰੂਮ 'ਚ ਪਾਣੀ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਕੂੜਾ ਪਿਆ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੋਵਿੰਦ ਮੋਹਨ ਮੁਤਾਬਕ, ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲ ਲਈ ਤਿਆਰ 'ਬਲੂ ਬੁਕ' ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਕਈ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਡੀਜੀਪੀ ਮੌਜੂਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਲੀਗੁੜੀ ਦੇ ਮੇਅਰ ਗੌਤਮ ਦੇਬ ਦੀ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਸਕੱਤਰ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾਰਜੀਲਿੰਗ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਸਿਲੀਗੁੜੀ, ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ 'ਚ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ

ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਰਮੂ ਨੂੰ ਸਿਲੀਗੁੜੀ ਦੇ ਬਿਧਾਨਨਗਰ 'ਚ ਕਰਵਾਏ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਥਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਵਰਗੇ ਕਾਰਨ ਗਿਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬਾਗਡੋਗਰਾ ਏਅਰਪੋਰਟ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਗੋਸਾਈਪੁਰ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਸਭਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਬਾਥਰੂਮ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ - ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਜਿਸ ਰਾਹ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ, ਉਸ 'ਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਕੂੜਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੌਰੇ 'ਚ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਬਜਟ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਫੰਡ

ਪੰਜਾਬ ਚੇਤਨਾ ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਚੇਤਨਾ ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਰੱਖੇ ਜਾਣ।

ਡਾਕਟਰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਅਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਪਲਾਹੀ

ਪੰਜਾਬ ਚੇਤਨਾ ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾਕਟਰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਜਰਨਲ ਸਕੱਤਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਮੀਤ ਪਲਾਹੀ ਦੇ ਦੋ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ 8 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਦੀ ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ 1 ਨਵੰਬਰ, 1966 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਪਰੰਤ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਯਤਨ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਓਨੇ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਿਹੜੀ ਕਿ 2022 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਫ਼ਤਵਾ ਲੈ ਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ, ਤੋਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ

ਆਸਾਂ ਸਨ। ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਬਜਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਪੰਜਵੇਂ ਬਜਟ ਵਿਚ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗਹਿਰੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਜਟ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਟਰੰਪ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਪੈਣ ਲੱਗੀ ਭਾਰੀ

ਇਰਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਘਰੇਲੂ ਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਦਬਾਅ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਦਬਾਅ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਕਈ ਜੰਗਾਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੋਬਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਐਵਾਰਡ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਿਆਨ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਾਇਰਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੂਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਨੇਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਿਰੋਧ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਟਰੰਪ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਸਾੜੇ। ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਸਰਬਉੱਚ ਆਗੂ ਅਯਾਤੁੱਲਾ ਅਲੀ ਖਾਮਨੇਈ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਅੰਤ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ-ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਹੋਏ ਵਿਰੋਧ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿਚ 26 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਕਰਾਚੀ ਸਥਿਤ ਅਮਰੀਕੀ

ਵਣਜ ਦੁਤਘਰ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀ ਭੀੜ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ 11 ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਕ ਔਖਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਸ ਦੀ ਈਰਾਨ ਨਾਲ ਲੰਬੀ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਬੰਧ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਲਗਪਗ 40 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚੋਂ ਔਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਕਮ ਖਾੜੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਦੂਤ ਮਲੀਹਾ ਲੋਦੀ ਮੁਤਾਬਕ, ਅਮਰੀਕਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਗੁੱਸਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੀਆ ਫਿਰਕੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਹਿਸਾਸ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਾਕਿ ਦੀ 15-20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਈਰਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਰਮਿਆਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫ਼ੌਜ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਸਈਅਦ ਆਸਿਮ ਮੁਨੀਰ ਨੇ ਸਾਉਦੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਿੰਸ ਖ਼ਾਲਿਦ ਬਿਨ ਸਲਮਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਪਾਕਿ ਤੇ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਵਿਚਾਲੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਏ ਦੁਵੱਲੇ ਰੱਖਿਆ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਇਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਈਰਾਨ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ 8 ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਵਚਨਬੱਧਤਾਵਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਈਰਾਨ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ, ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਚ ਅਤੇ ਈਰਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ। ਕ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਖਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਭੇਜ ਦਿਓ ਭਾਰਤ: ਸਰਬਜੀਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਸਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ ਸਿੱਖ ਮਹਿਲਾ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵੈ। ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਨਾਸਿਰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤਸੱਦਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਰਾਹੀਂ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲ , ਕਰਵਾਇਆ। ਮੈਂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕੁਆਲੀ ਚੰਗੇਜ਼ੀ ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ

ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਨਾਸਿਰ ਹੁਸੈਨ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਆਪਣੀਆਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਡਿਲੀਟ ਕਰਵਾ ਸਕੇ। ਨਾਸਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਬਾਅ ਏਨਾ ਵਧਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰੀ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੂਰੀ ਸੱਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ਼ਫ਼ਹਾਨ ਪਰਮਾਣੂ ਟਿਕਾਣੇ 'ਚ ਦੱਬਿਆ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਇਰਾਨ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਈਰਾਨ ਦੇ ਇਸ਼ਫ਼ਹਾਨ ਪਰਮਾਣੂ ਟਿਕਾਣੇ 'ਚ ਦਫ਼ਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਨੂੰ ਈਰਾਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੂਹ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਗੈਸ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕੰਟੇਨਰਾਂ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ ਸੁਰੰਗ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਭੰਡਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਇਕ ਤੰਗ ਰਾਹ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ

ਰਾਹੀਂ ਈਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਈਰਾਨ ਇਸ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੱਢ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਥਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਪਾਵੇਗਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਸੂਸੀ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਈਰਾਨ ਕੋਲ ਲਗਪਗ 970 ਪੌਂਡ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ

ਇਸ਼ਫ਼ਹਾਨ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਲਗਪਗ 60 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੱਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਣੂ ਰਬਿਓਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਰੀਬ 90 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੱਕ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਕਰਨਾ

ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਈਰਾਨ ਦੀ ਸੈਂਟ੍ਰੀਫਿਊਜ਼ ਸਮਰੱਥਾ ਸਰਗਰਮ ਰਹੀ ਤਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਓਮੀਦ ਮੁਤਾਬਕ ਜਲਦੀ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਈਰਾਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਜਾਰੀ ਫ਼ੌਜੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚਾਲੇ ਇਸ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਵੱਡਾ ਰਣਨੀਤਕ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਵਨ 'ਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਮੰਤਵ ਈਰਾਨ ਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ

ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬਦਲ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਈਰਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਮਾਣੂ ਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲਗਪਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

Punjab Times

Established in 2000
26th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Managing Editor
Jaspreet Kaur
Editor

Lakhvinder S. Johal
Astt. Editor
Amrit Pal Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur

Correspondents
California
Ashok Bhaura
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 135 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer
The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਇਰਾਨ ਦੀ ਧਮਕੀ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

‘ਹੋਰਮੁਜ਼ ਜਲਡਮਰੂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਤੇਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਈ, ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ 20 ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਹਮਲਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਰਾਨ ਨੇ ਆਇਤੁੱਲਾ ਮੁਜ਼ਤ ਖਮੇਨੇਈ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਲੀਡਰ ਚੁਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਸ ਜੰਗ ਨੂੰ ‘ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਯਾਤਰਾ’ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਇਰਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਪਲਟਵਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗ ਕਦੋਂ ਖਤਮ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਰਾਨ ਖੁਦ ਕਰੇਗਾ।

ਜੰਗ ਦੇ 10ਵੇਂ ਦਿਨ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ

2022 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ (120 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੈਰਲ) ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਜਲਦੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਕਾਰਨ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਤੇਹਰਾਨ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਬੰਬਾਰੀ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰੂਸੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੁਤਿਨ ਨੇ ਵੀ ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਫੋਨ ‘ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਹੱਲ ਲਈ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਰਾਨ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸੁਪਰੀਮ ਲੀਡਰ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਸੜਕਾਂ ‘ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅ ਹੋਰ ਵਧਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ‘ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ...’

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੇ ਜਾਏਗਾ

- ਤਨਖ਼ਾਹ ਤੇ ਉਜਰਤਾਂ : 39115.04 ਕਰੋੜ
- ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਲਾਭ : 22465.29 ਕਰੋੜ
- ਵਿਆਜ ਅਦਾਇਗੀਆਂ : 28755.07 ਕਰੋੜ
- ਹੋਰ ਮਾਲੀਆ ਖਰਚੇ : 57810.21 ਕਰੋੜ
- ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ : 15500 ਕਰੋੜ

ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਬੱਸ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਵੀ 600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਯੋਜਨਾ ਲਈ 312 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੀ ‘ਮੇਰੀ ਰਸੋਈ’ ਯੋਜਨਾ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ 40 ਲੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਰਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਲਈ ਵੀ 900 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਆਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ‘ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ’ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 585 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 1170 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਹਰੇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਮਿਲੇਗਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ‘ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਬਜਟ ਅੱਗੇ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਕਾਫ਼ੀ ਛੋਟੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੱਤ ਰਿਆਇਤੀ/ਮੁਫ਼ਤ ਸਕੀਮਾਂ ‘ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਸਾਲਾਨਾ

ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਗੱਢੇ : ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ

- ਮਾਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਜਨਾ : 9300 ਕਰੋੜ
- ਮੁਫ਼ਤ ਬੱਸ ਸਫ਼ਰ ਯੋਜਨਾ: 600 ਕਰੋੜ
- ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ : 312 ਕਰੋੜ
- ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ (ਸਫੇ ਜੀਰੋ ਬਿੱਲ): 15,550 ਕਰੋੜ
- ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਿਹਤ ਯੋਜਨਾ: 2000 ਕਰੋੜ
- ਬੁਢਾਪਾ, ਵਿਧਵਾ, ਅੰਗਰੀਏ ਆਦਿ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ : 6150 ਕਰੋੜ
- ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਕੀਮ: 360 ਕਰੋੜ
- ਪੋਸਟ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਸਕੀਮ : 261 ਕਰੋੜ
- ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਯੋਜਨਾ (ਮੁਫ਼ਤ ਸੈਨੇਟਰੀ ਪੈਡ): 65 ਕਰੋੜ

28,677 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇਗੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਵਾਂ ਧੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਜਨਾ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਿਹਤ ਯੋਜਨਾ, ਮੇਰੀ ਰਸੋਈ, ਮੁਫ਼ਤ ਬੱਸ ਸਫ਼ਰ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ, ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਕੀਮਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਜਟ ‘ਚ ਤਰਜੀਹੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਜਟ ‘ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ

ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਿਆ ਕ੍ਰਾਂਤੀ 2.0 ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਲਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ ਅਗਲੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਲਈ 3500 ਕਰੋੜ ਦੇ ਬਜਟ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਵਾਰ ‘ਸਕੂਲ ਆਫ ਐਮੀਨੈਂਸ’ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਬਜਟ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਸੂਬੇ ‘ਚ ਆਉਂਦੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ 143 ਹੋਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਕਲੀਨਿਕ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ 308 ਸਬਸਿਡਰੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਕਲੀਨਿਕਾਂ ‘ਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਜਟ ‘ਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ 19,279 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਲਈ 6879 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਖੇਤੀ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ 15,377 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਲਈ 7606 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਲਈ 11,577 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ‘ਚ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਇਨਡੋਰ ਜਿਮ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ 650ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਮਨਾਏਗੀ, ਜਿਸ ਲਈ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ

ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਜਟ ‘ਚ ਨਵੀਆਂ 1279 ਬੱਸਾਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਜਟ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ‘ਚ ਸਿੱਖੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ 2971 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਜਟ ‘ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਣਨ ਤੋਂ ਆਮਦਨ 260 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਬਜਟ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਦਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਿਰੋਧੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮਾਣਭੱਤੇ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨਾ ਦੇਣ ‘ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੰਡਿਆ। ਬਜਟ ਵਿੱਚ

ਟਰੰਪ ਵਲੋਂ ‘ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ’...

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। “ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤੇ ਹਾਂ” ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ।

ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ “ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਸੀ”। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੁੱਧ ਜਲਦੀ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਗੱਲਾਂ

-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਟੀਚਿਆਂ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ।

-ਈਰਾਨ ਨੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ

ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਥਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਅਤੇ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ।

-ਈਰਾਨ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰਮੁਜ਼ ਜਲਡਮਰੂ ਰਾਹੀਂ ਤੇਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ।

-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਨੇ ਲੇਬਨਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ‘ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ।

-ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਣਾਅ ਵਧਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਖਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰੇਗਾ।

-ਈਰਾਨ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਡਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ‘ਤੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਘਟਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਟਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆਈ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਈਰਾਨ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ।

2026-27 ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਮਾਲੀਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 1,26,190.43 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਟੈਕਸ ਮਾਲੀਏ, ਗੈਰ-ਟੈਕਸ ਮਾਲੀਏ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਟੈਕਸਾਂ ਤੋਂ ਹਿੱਸੇ ‘ਚ ਆਉਣਗੀਆਂ। ਮਾਲੀਆ ਖਰਚਾ 1,48,145.61 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਜਟ ‘ਚ ਕੁੱਲ ਮਾਲੀਆ ਘਾਟਾ 21955.18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੋਂ

11,005.03 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਬਚਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ 8.72 ਫ਼ੀਸਦ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖੀ, ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਖੇਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ‘ਤੇ ਖਰਚਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ‘ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਿਹਤ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ’ ਅਤੇ ‘ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ’ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਇਸੇ ਰਾਸ਼ੀ ‘ਚੋਂ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ 4.47 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 31 ਮਾਰਚ 2027 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ਾ 4.47 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਵਧਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2026-27 ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ 52197.03 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਆਉਂਦੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ਾ ਜੀ ਐੱਸ ਡੀ ਪੀ ਅਨੁਪਾਤ 45.13 ਫ਼ੀਸਦ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਲਗਪਗ ਇਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

2021-2022 ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ਾ ਜੀ ਐੱਸ ਡੀ ਪੀ ਅਨੁਪਾਤ 41.62 ਫ਼ੀਸਦ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ 45.16 ਫ਼ੀਸਦ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੂਬੇ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਹੋਈ

- ਮਾਲਵਾ ਨਹਿਰ ਲਈ ਕੋਈ ਬਜਟ ਨਹੀਂ
- ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ‘ਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ
- ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਖ਼ਾਲੀ
- ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ
- ਫ਼ਸਲੀ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ
- ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼
- ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ
- ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਕੀਮ ‘ਚ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ
- ਫ਼ਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ।

ਦਾ ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ਾ ਇਸ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੂਬੇ ਦੀ ਜੀ ਐੱਸ ਡੀ ਪੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਲਗਪਗ ਕੌਮੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਦਰ 2021-22 ਵਿੱਚ 16.0 ਫ਼ੀਸਦ ਤੇ 2022-23 ਵਿੱਚ 8.38 ਫ਼ੀਸਦ ਸੀ। 2023-24 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਧ ਕੇ 11.36 ਫ਼ੀਸਦ ਹੋ ਗਈ। 2024-25 ਵਿੱਚ ਇਹ 9.02 ਫ਼ੀਸਦ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ 7.94 ਫ਼ੀਸਦ ਹੋ ਗਈ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਰੈਪੀ ਹੀਰ)
ਆਗਿਆਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ
ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ, ਭਾਈਵਾਲ ਹਨ ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ

ਬੀਜਿੰਗ: ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਵਾਂਗ ਯੀ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵਾਂਗ ਯੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ, ਭਾਈਵਾਲ ਤੇ ਖਤਰੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੌਕੇ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੀਨੀ ਸੰਸਦ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੀਪਲਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ (ਐੱਨਪੀਸੀ) ਦੇ ਇਕ ਇਜਲਾਸ 'ਚ ਵਾਂਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵਾਂਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਤੇ ਸ਼ੀ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਗਸਤ 'ਚ ਤਿਆਨਜਿਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਬੈਠਕ ਹੋਈ ਸੀ। 2024 'ਚ ਕਜ਼ਾਨ 'ਚ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਤਿਆਨਜਿਨ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਨੇ ਚੀਨ-ਭਾਰਤ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ। ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਗੱਲਬਾਤ, ਦੁਵੱਲੇ ਵਪਾਰ 'ਚ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੌਸ ਲਾਭ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਵਾਂਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ ਦੀ ਬਜਾਏ ਭਾਈਵਾਲ ਤੇ ਖਤਰੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੌਕੇ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦੇਖਣ ਦੀ ਸਹੀ ਰਣਨੀਤਕ ਸਮਝ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਗੁਆਂਢੀ ਸਬੰਧ ਤੇ ਮਿਤਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਂਝੀ ਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਾਂਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਹਿਮ ਗੁਆਂਢੀ ਤੇ ਗਲੋਬਲ ਸਾਊਥ ਦੇ

ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਚੀਨ ਤੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਡੂੰਘੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਬੰਧ ਹਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੱਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਸੀ ਭਰੋਸਾ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ ਜਦਕਿ ਵੰਡ ਤੇ ਟਕਰਾਅ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਵਿਕਾਸ

ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੇ ਬਗੈਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਪਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ.ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਕਰੇਗੀ ਸਨਮਾਨ: ਧਾਮੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਯੂਪੀਐਸਸੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਉੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਪੀਐਸਸੀ ਵਰਗੀ ਸਖਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਲਗਨ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿਮਰਨਦੀਪ ਕੌਰ ਤੇ ਸੁਨਵਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਯੂਪੀਐਸਸੀ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿਥੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਵੀ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚੋਂ 15ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੱਚੀ ਸਿਮਰਨਦੀਪ ਕੌਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਪੀਐਸਸੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆ ਰਹੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਾਸਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਸ਼ੀ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋੜਵੰਦ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਚੇਰੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਖਾੜੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਵਧਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ

ਦੁਬਈ: ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਫ਼ੌਜੀ ਤਣਾਅ ਦਰਮਿਆਨ ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜੰਗ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਲ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਪਾਣੀ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡੀਸੈਲੀਨੇਸ਼ਨ ਪਲਾਂਟਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਭਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪਲਾਂਟ ਤੱਟਵਰਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਜਾਂ ਡ੍ਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ

ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ

- 56 ਵੱਡੇ ਡੀਸੈਲੀਨੇਟਿਡ ਪਲਾਂਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦੇ -90% ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਾਰਾ ਪਾਣੀ
- 90% ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੁਵੈਤ 'ਚ ਡੀਸੈਲੀਨੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
- 86% ਸਮੁੰਦਰੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਓਮਾਨ
- 70% ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੂੰ ਡੀਸੈਲੀਨੇਸ਼ਨ ਤਕਨੀਕ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਦੈ
- 50-85 ਕਰੋੜ ਟਨ ਕਾਰਬਨ ਨਿਕਾਸੀ ਸਾਲਾਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਆਲਮੀ ਡੀਸੈਲੀਨੇਸ਼ਨ ਉਦਯੋਗ ਰਾਹੀਂ।

ਮੁਤਾਬਕ, ਖਾੜੀ ਤੱਟ 'ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਡੀਸੈਲੀਨੇਸ਼ਨ ਪਲਾਂਟ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਲੱਖਾਂ ਲੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੁਬਈ, ਕੁਵੈਤ ਸਿਟੀ, ਦੋਹਾ ਤੇ ਮਨਾਮਾ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਾ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ।

ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ 28 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਈ ਵਾਰ ਖਾੜੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਪਾਣੀ ਤੇ ਉਰਜਾ ਢਾਂਚੇ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। 2 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਦੁਬਈ ਦੀ ਜੇਬੇਲ ਅਲੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਨੇੜੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ 'ਚ ਈਰਾਨੀ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਤੇ ਡ੍ਰੋਨ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਡੀਸੈਲੀਨੇਸ਼ਨ ਪਲਾਂਟਾਂ ਵਿਚੋਂ

ਇਕ ਤੋਂ ਲਗਪਗ 12 ਮੀਲ ਦਰ ਡਿੱਗੇ। ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਦੇ ਫੁਜੈਰਾਹ ਐੱਫ-1 ਪਾਣੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅਤੇ ਕੁਵੈਤ ਦੇ ਦੋਹਾ ਵੈਸਟ ਡੀਸੈਲੀਨੇਸ਼ਨ ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਬਹਿਰੀਨ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਕ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪਲਾਂਟ ਨੂੰ ਡ੍ਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਈਰਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋਰਮੁਜ਼ ਜਲਡਮੁਰਮੁੱਧ ਨੇੜੇ ਕੋਸ਼ਮ ਟਾਪੂ ਸਥਿਤ ਇਕ ਡੀਸੈਲੀਨੇਸ਼ਨ ਪਲਾਂਟ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ ਜਿਸ ਨਾਲ 30 ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ।

ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂਟਾਂ

ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਬਿਜਲੀ ਘਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਜਲੀ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਵੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਪਲਾਂਟ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਡੀਸੈਲੀਨੇਸ਼ਨ ਪਲਾਂਟਾਂ 'ਤੇ ਸਾਈਬਰ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਖ਼ਤਰਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਈਰਾਨ ਸਮਰਥਿਤ ਗਰੁੱਪਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜੀ ਅੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪਲਾਂਟਾਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਾਈਬਰ ਹਮਲੇ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੱਪ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ

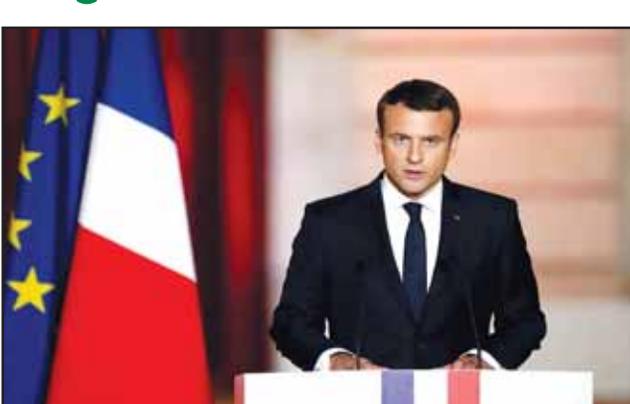
ਇਕ ਰੁਪਏ 'ਚ ਜੁੱਤੀ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਕਤਾਰ

ਕੋਝੀਕੋਡ: ਕੋਰਲ ਦੇ ਕੋਝੀਕੋਡ 'ਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਰੁਪਏ 'ਚ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਜੁੱਤੇ ਦੇਣ ਦੇ ਆਫਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਕਤਾਰ ਲੱਗ ਗਈ। ਭੀੜ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਦੁਕਾਨ ਮਾਲਿਕ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੇ 100 ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਰੁਪਏ 'ਚ ਜੁੱਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਆਫਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਭੀੜ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਸੀ।

ਨਾ ਚਾਹੁਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੰਗ 'ਚ ਘੜੀਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਯੂਰਪੀ ਆਗੂ

ਪੈਰਿਸ: ਈਰਾਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਯੂਰਪੀ ਆਗੂ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਮੁਹਿੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਖ਼ਦਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਉਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਘੜੀਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਰਲਿਨ ਤੱਕ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਕੁਟਨੀਤਕ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਣਾਅ ਯੂਰਪੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ

ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੀਅਰ ਸਟਾਰਮਰ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ।' ਦਰਅਸਲ ਯੂਰਪ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਫਸੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਅੰਡਿਆਂ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਰਥਨ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਈਰਾਨ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬੇਚੈਨ ਜਨਤਾ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਣ ਜੋ ਜੰਗ ਦੀ ਦਲਦਲ 'ਚ ਨਹੀਂ ਉਤਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ।

ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਬੋਝੇ, ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੰਗੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ

ਭੇਜਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚ ਵਧਦੇ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਮੈਨੂਅਲ ਮੈਕਰੋਂ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।' ਇਟਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਾਰਜੀਆ ਮੈਲੋਨੀ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਮਾਇਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ 15 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਹੀ ਚੋਣ ਦੇ ਮੌਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਆਲੋਚਕ ਡਾ. ਸ਼ਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗਜ਼ਲਕਾਰ ਮੱਖਣ ਕੁਹਾੜ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦੀਪ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਾਇਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਸੁਰਿੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਘਣੀਆ, ਜੈਨਿੰਦਰ ਚੌਹਾਨ ਅਤੇ 'ਕੌਮੀ ਸਵਤੰਤਰ' ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ

ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਕਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਬੁੱਟਰ, ਸ਼ੇਖ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਚੋਅਰ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੋਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਦੀਪਕ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, 'ਹੁਣ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ.

ਸ਼ੇਲਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧ, ਸਰਗਰਮ ਅਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਚਿੰਤਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ।

ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਨੇ ਰਿਸ਼ਤੇ: ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ

ਪਟਿਆਲਾ: ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਰਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਮਾਗਮ 'ਕਹੋ ਕਹਾਣੀ ਸਖੀਓ' ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਵਿੱਤਰੀ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਡਾ. ਬਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾ ਚੰਦਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਜੋਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਚਾਲਨ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਈ ਕਵਿੱਤਰੀ ਰਾਜਵੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਸਰਬੰਗ ਇਸ਼ਕ', 'ਘਰ ਦੀ ਰੂਹ' ਅਤੇ 'ਬਾਬ ਕਿਨਾਰੇ' ਰਾਹੀਂ ਔਰਤ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਪਜਣ ਵਾਲੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਦਾ ਬੁਝਸੂਰਤ ਚਿੱਤਰਣ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਖਰਤ (ਰੋਪੜ) ਤੋਂ ਆਈ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾ ਦੀਪਤੀ ਬਾਬੂਟਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ 'ਪਿੱਛਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਦੂਰ' ਰਾਹੀਂ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਯੁਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾ ਚੰਦਨਦੀਪ ਕੌਰ ਤੇ ਡਾ. ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਪੰਧੇਰ।

ਆਰਥਿਕ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਚਾਵਾਂ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਤੇ ਸੌਧਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਘਰਸ਼, ਨਵੀਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰਮਿਆਨ ਚਲਦੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਆਈ ਡਾ. ਸਰਘੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ 'ਆਫਟਰ ਫੋਰਟੀ' ਰਾਹੀਂ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ, ਬਿਮਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਪਰਿਵਾਰ

ਟੁੱਟਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਆਈ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਕੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ 'ਫੈਸਲਾ' ਰਾਹੀਂ ਪੁੱਤਰ ਮੋਹ 'ਚ ਗ੍ਰੇਸ ਰੁੜੀਵਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਕਾਰਨ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਘਾਣ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿਰਦੇ ਵੇਦਕ

ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਪ੍ਰਿੰ. ਡਾ. ਬਰਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਮਾਨਸਾ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਸਾਂਵਾ ਸੰਸਾਰ ਸਿਰਜਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਾਡੀ ਸੰਕੀਰਨ ਸੋਚ ਸਦਕਾ ਹੀ ਔਰਤ ਅਤੇ ਮਰਦ 'ਚ ਫਰਕ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ

ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਆਪ ਉਹਨੂੰ ਕਿਰਦਾਰਾਂ 'ਚ ਜਿਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਵਾਲਾ ਪਾਤਾ। ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਪੁਰਸ਼-ਇਸਤਰੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤਿਕ ਅਰਥ ਬਦਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਰਾਬੀਆ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿਸ਼ਵਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਡਾ. ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਪੰਧੇਰ, ਗੁਰਮੀਤ ਪਨਾਗ ਕੈਨੇਡਾ, ਕਮਲ ਸੇਖੋਂ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸੇਖੋਂ, ਰਮਨਦੀਪ ਵਿਰਕ ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਜੰਡਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਜਲੰਧਰ: ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਜੰਡਿਆਲਾ (ਜਲੰਧਰ) ਵਿਖੇ ਅੱਜ ਮਾਣਯੋਗ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਡਾ.) ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਡੀਨ ਕਾਲਜ ਵਿਕਾਸ ਕੌਸਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਡਾ.) ਸਰੋਜ ਅਰੋੜਾ ਜੀ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਤੇ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾ, ਭਾਸ਼ਣ, ਸਲੋਗਨ ਅਤੇ ਗੀਤ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਕੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰੀਆਂ

ਦੇ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਡਾ. ਸੁਮਨੀਤ ਕੌਰ (ਐਸਸੀਏਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਮਿਸ ਸੁਨਵਯਾ ਕੌਰ ਪਾਹਵਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਹਾਜ਼ਰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਾਲਜ ਇੰਚਾਰਜ ਜਸਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ਼ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭੇਂਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਡਾ. ਸੁਮਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਮਿਸ ਸੁਨਵਯਾ ਕੌਰ ਪਾਹਵਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਤਜਰਬਿਆਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਬਣਨ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸਫਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਜ ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਉਥੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਕਾਲਜ ਇੰਚਾਰਜ ਜਸਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਦਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਬਣਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਪ੍ਰੋ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਕੀਤਾ।

ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਈ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਹੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਣਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਹਿਰਾਸਤ

ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਚਿਵ ਅੰਗਦ ਦੱਤਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅੰਗਦ ਦੱਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਿਜਾਇਆ ਅੰਗਦ ਦੱਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਂਤੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਲਈ ਲੜਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਭਾਸ਼ਣ ਜੀ.ਜੀ.ਐੱਨ. ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਭਾਸ਼ਣ 'ਮਸਲੇ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵੀ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ' ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਵਕਤਾ ਵਜੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਲੋਕ ਵਿਰਾਸਤ ਅਕੈਡਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਸ. ਪ. ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਭ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਸੁਪਤਨੀ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲੈਕਚਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਕਲਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਲਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਫੇਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ (ਲੜਕੀਆਂ) ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਤੋਂ 2009 ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਈ 2025 ਨੂੰ ਉਹ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਸ. ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਮੌਕੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ, ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਇੱਕਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਆਈਲੈਟਸ ਰੁਝਾਨ ਸਦਕਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ

ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਲੇਖਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਨ ਗਿੱਲ, ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਡਾ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ, ਤਰਲੋਕ ਬੀਰ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਦਿਆਲ ਅਮਰੀਕਾ ਜਗਤਾਰ

ਵਾਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਹਰਾ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਏ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੱਤੀਆਂ ਯੂਕੇ ਅਤੇ ਮਨਦੀਪ ਬਰਾੜ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਪਰਵਾਸੀ ਲੇਖਕ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰੋ. ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਰੂਲਾ ਆਨਰੇਰੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਖ਼ਾਲਸਾ

ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ, ਮੈਂਬਰ ਸ. ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਛਾਬੜਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜੀ.ਜੀ.ਐੱਨ. ਆਈ.ਐਮ.ਟੀ., ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕ੍ਰੀਏਟਿਵ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਚੰਨੀ ਤਾਕੁਲੀਆ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਸਮੁੱਦਰਾਂ ਪਾਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਤਰਲੋਚਨ ਲੋਚੀ, ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਕੋਚਰ, ਸ. ਸਹਿਜਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ, ਡਾ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ ਤੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਹਿਬਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੋ. ਸਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਦਸਤਾਰਾਂ ਤੇ ਕਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਾਦਰ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗੜਗੱਜ ਵੱਲੋਂ ਨਿੰਦਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸੋਚ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 350 ਸਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਬਾਰੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਸੀ ਤਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਇਹ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਉਤਾਰਨੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੈ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭੈ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਉਤਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਉਤਾਰੇ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਗੌਰਵ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਰੱਖਣਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਹੈ।

ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਗਾਰਡ ਬਣਿਆ ਕਰੋੜਪਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸਮਤ ਅਜਿਹਾ ਮੋੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇੱਕ ਪਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ

ਕਪਿਲ ਦੇਵ ਨੇ ਇਹ ਲਾਟਰੀ ਟਿਕਟ ਮੋਹਾਲੀ ਦੇ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕੇਸ਼ ਲਾਟਰੀ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀ ਸੀ।

ਮਾਮਲਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪੰਚਕੂਲਾ ਦੇ ਰਾਏਪੁਰ ਰਾਣੀ ਦੇ ਮੌਲੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਕਪਿਲ ਦੇਵ ਨਾਲ ਹੈ। ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ, ਕਪਿਲ ਦੇਵ ਨੇ ਸਿਰਫ 200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਡੀਅਰ ਲਾਟਰੀ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦੀ। ਉਸਨੇ 1.5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ।

1.5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਪਿਲ ਦੇਵ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਕਪਿਲ ਦੇਵ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ।

ਐਲ.ਪੀ.ਜੀ. ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮੁੰਬਈ ਦੇ 20% ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਬੰਦ

ਮੁੰਬਈ: ਹੋਟਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗੈਸ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ 50% ਤੱਕ ਹੋਟਲ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਤੇਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਐਲਪੀਜੀ ਸਪਲਾਈ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਲਪੀਜੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ

ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਗੈਸ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਕਾਰਨ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਲਗਭਗ 20% ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਚਾਲੂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਦਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਿੰਨਾ ਸਟਾਕ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਆਗੂ ਸੱਦਣ ਉਤੇ ਹੰਗਾਮਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਲਾਅ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਹੰਗਾਮਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਰ.ਸ.ਸ. ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਬਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਜੋਂ ਆਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਂਪਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੈਂਪਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਟੂਡੈਂਟ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝੜਪ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੰਗਾਮਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਯੋਜਿਤ ਇੱਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ, ਬਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੱਖ

ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰਾ ਨਾਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਟਾਲਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਹਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਮੋਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭਜਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਲਾਅ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਲਾਲਪੁਰਾ ਆਏ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚੀ, ਉਸਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਮੁਅੱਤਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਸਪੈਂਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅੰਬ ਸਾਹਿਬ ਜਮੀਨ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਸਪੈਂਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਅੰਬ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸੱਤਵੀਂ, ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਪਿੰਡ ਸੈਣੀਮਾਜਰਾ (ਪ੍ਰੋਮਗੜ੍ਹ) ਵਿਖੇ ਪੈਂਦੀ 1 ਵਿਘਾ, 6 ਵਿਸਬੇ, 10 ਵਿਸਬਾਸੀਆਂ ਜਮੀਨ ਅਮਾਨਤ ਵਿੱਚ ਖਿਆਨਤ ਤੋਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਕੇ ਫਰਜ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੇਚਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ।

ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਖਤੀ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਰਜਿੰਦਰ

ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੈਨੇਜਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਇੱਕ ਪੰਜ-ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਐਡਿੱਗ ਮੈਂਬਰ ਬੀਬੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੰਨਣ, ਮੈਂਬਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਵਾਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿੱਟੇਵੰਡ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੱਖੇਵਾਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਸਪੈਂਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਔਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ 'ਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਵਿਰੁੱਧ 'ਨਿੰਦਾ ਮਤਾ' ਪਾਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 'ਨਿੰਦਾ ਮਤਾ' ਭਾਰੀ ਹੰਗਾਮੇ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੀ ਗਈ ਕਥਿਤ ਅ ਪ ਮ ਾ ਨ ਜ ਨ ਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸੱਤਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਇਸ ਮਤੇ 'ਤੇ ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਤਿੱਖੀ ਨੌਕ-ਝੋਕ ਹੋਈ। ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਨਿੰਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਅ ਤੇ ਬਹਿਸ ਮਗਰੋਂ ਜੁਥਾਨੀ ਵੋਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਜੁਥਾਨੀ ਵੋਟਿੰਗ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ, ਪਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਰੱਖੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਮਤੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ (ਨਾਂਹ) ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਵੱਲੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਪਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪੋਸਟ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਭੂਚਾਲ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਣੂਕੇ ਨੇ ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਮਤਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਾਣੂਕੇ ਨੇ ਸਖ਼ਤ

ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਜੀਵਨਜੋਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਅਮਨਦੀਪ ਅਰੋੜਾ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਣੂਕੇ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਖਹਿਰਾ ਖਿਲਾਫ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ 'ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ'
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਬੀਰਾਨ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅਮਰੀਕਾ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਯੁੱਧ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੈਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੈਸ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਘਰੇਲੂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਮਿਲੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਝ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਗੈਸ ਸਪਲਾਈ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵੰਡ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਸੰਕਟ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੈਰਲ 110 ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਰਮੋਈ ਗੈਸ ਸਿਲੰਡਰਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਘਾਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਟਲ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

7 ਮਾਰਚ, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਯੁੱਧ-ਨੀਤੀ

ਇਰਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਰਾ ਮੀਡੀਆ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਪੱਖੀ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਅਜੇਹੀ ਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਟੀਵੀ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵਜੋਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਫ਼ੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਇਕੋ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਜਿੱਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਵੀਅਤਨਾਮ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਰਾਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਹੁਣ ਇਰਾਨ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਡੂੰਘਾ ਫਸਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਇਸ ਯੁੱਧ 'ਚ ਫਸਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਟਰੰਪ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਿਆ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਮੀਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯੁੱਧ ਦੇ ਇਕਪਾਸੜ ਪੱਖ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਯੁੱਧ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਕਰਨਲ ਡੱਗ ਮੈਕਗ੍ਰੇਗਰ ਹਨ ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਰੱਖਿਆ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਨ ਨੇ ਰਣਨੀਤਕ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਥਾਹ ਤਾਕਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਿਆ। ਉਘੇ ਭਾਰਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਭੈ ਦੂਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਬੋਧਾਕੀ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਹੂਰ ਰੱਖਿਆ ਮਾਹਿਰ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਜੀ.ਡੀ. ਬਖਸ਼ੀ ਇਸ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਰਾਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਜੰਗ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਟਰੰਪ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਰਨਲ ਮੈਕਗਰ ਅਨੁਸਾਰ 'ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਰਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਹਮਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਖਾੜੀ ਖੇਤਰ 'ਚ 27 ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜੀ ਠਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਇਰਾਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਡੈੱਕ ਤੇ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਜਲ ਸੈਨਾ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਜਾਂ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਰਾਨ ਦੀਆਂ ਜਵਾਬੀ-ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੀਨ ਤੇ ਰੂਸ ਦੋਵੇਂ ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਸੈਟੇਲਾਈਟ-ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਰਾਨ ਦੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਤੇ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਰਾਨ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਠਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸਟੀਕਤਾ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।'

ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ; ਇਹ ਯੁੱਧ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਕਗ੍ਰੇਗਰ ਇਸ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਟਰੰਪ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ-ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਯਾਤੁੱਲਾ ਖਾਮੇਨੇਈ ਤੇ ਇਰਾਨ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਬਖਸ਼ੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਨੀ ਸ਼ਾਸਨ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹੁਣ ਇਸਲਾਮਿਕ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀ ਗਾਰਡ ਕੌਰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਹੋਰ ਵੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਬਖਸ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ 'ਆਈ.ਆਰ.ਜੀ.ਸੀ. ਕੋਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।' ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ 'ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਇਰਾਨ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਰਾਨ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵੀ ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿਚ 'ਫਸ ਗਿਆ' ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਚਾਬਹਾਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਭਾਰਤ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤਕ ਤਰਜੀਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।'

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਰੁਖ਼ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜਨੀਤਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋ ਕੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮਾਨਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਮੀਡੀਆ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੀਡੀਆ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਅਬਾਦੀ ਦਾ ਅੱਧ ਪਰ ਅਧੂਰੇ ਹੱਕ

ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲਗਭਗ ਅੱਧੀ ਅਬਾਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 78 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੀ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਬੀਤ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮੌਕਿਆਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅੱਧੀ ਅਬਾਦੀ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਹੱਕ ਹੀ ਨਾ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਅਧੂਰੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਲਈ ਔਰਤ ਅੱਗੇ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਹ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਰੁਤਬਾ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ।

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਰੀ
ਫੋਨ: 9815802070

ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਪੁਲਾਘਾਂ ਪੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ।

ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਮਸਾਂ 14 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ। 543 ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 78 ਹੈ, (ਸਿਰਫ਼ 13 ਫ਼ੀਸਦੀ) ਜਦਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ 4600 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਸਾਂ 400 ਮੈਂਬਰ ਇਸਤਰੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੌ ਫ਼ੀਸਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ।

ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਕ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 29 ਫ਼ੀਸਦੀ, ਆਈ.ਟੀ. ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 23 ਫ਼ੀਸਦੀ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿਚ 17 ਫ਼ੀਸਦੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 14 ਫ਼ੀਸਦੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 13 ਫ਼ੀਸਦੀ, ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 13 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ; ਜਦਕਿ ਸਟਾਰਟਅਪ ਵਿਚ 5 ਫ਼ੀਸਦੀ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ 4 ਫ਼ੀਸਦੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਟੱਪ ਸਕੀ। ਪਰ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਮੇ ਵਜੋਂ 64 ਫ਼ੀਸਦੀ ਔਰਤਾਂ ਹਨ।

ਔਰਤਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਹਤਾ ਹੱਕ ਅਤੇ ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਿੱਖਿਆ, ਬੈਂਕਿੰਗ, ਨਰਸਿੰਗ ਅਤੇ ਆਈ.ਟੀ. ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਮਾਲਕੀ 13 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ? ਭਾਵ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਲਗਭਗ ਹਰ ਥਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦੇਣੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਕਾਨੂੰਨ ਔਰਤ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਘਰ, ਦਫ਼ਤਰ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਔਰਤ ਲਈ ਬਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਕਾਨੂੰਨ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. 498 ਅਤੇ ਹੁਣ ਬੀ.ਐਨ.ਐਸ. 85 ਦੇ ਤਹਿਤ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੀੜਤ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ, ਪਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਵਕੀਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਪੇਂਡੂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਫ਼ ਤਾਂ ਨਾ-ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੈ।

ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਵਰਤਾਰਾ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਕਟ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ- 'ਇਗਨੋਰ ਕਰੋ, ਸਮਝੌਤਾ ਕਰੋ, ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਚੁੱਕੋ'- ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਕੰਮ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬਣੇ

ਕਾਨੂੰਨ ਪੌਸ਼ ਐਕਟ 2013, ਅਰਥਾਤ ਸੈਕਸੁਅਲ ਹਾਰਾਸਮੈਂਟ ਆਫ ਵੋਮੈਨ ਐਟ ਵਰਕਪਲੇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਵੀ ਕਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 16.9 ਲੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ, 2.5 ਲੱਖ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਅਤੇ 6 ਲੱਖ ਮਾਲ-ਸ਼ੋਰੂਮ ਹਨ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ, ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ 2018 ਤੋਂ 2023 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੈਂਕੜੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕੰਮਕਾਜੀ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਪਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੀਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਬਜਨਕ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਗੁੰਡਾ ਅਨਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਛੇਤਛਾੜ ਲਈ ਮਹਿਲਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਬੀ.ਐਨ.ਐਸ. 74 ਅਤੇ 79 ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਛੇਤਛਾੜ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਬਣੇ ਹਨ।

ਫਰਵਰੀ 2025 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ 33 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਧੇ ਹਨ। ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਕੇਸ ਲੰਬੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਦਬਾਅ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਫ਼ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਰੋੜਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਨਾਲ ਕਰੂਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦਬਾਅ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ।

ਦਾਜ਼-ਦਹੇਜ਼, ਦਹੇਜ਼ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ, ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ, ਕੰਨਿਆ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ, ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਹੋਣ ਦੀ ਦਰ 20 ਤੋਂ 30 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਆਮ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧੀ ਦੀ ਦਰ 54 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਔਰਤ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਵੱਡਾ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਖਾਪਾਂ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ 50 ਫ਼ੀਸਦੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਤੇ ਪੰਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹਨ। ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾ ਹੋਇਆਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਰਦ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਹਨ- ਭਾਵ ਪ੍ਰੋਕਸੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਣੇ ਭੇੜੇ ਰਸਮ-ਰਿਵਾਜ-ਕਿ ਬੇਟੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਅਰਥੀ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ, ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਉਸ ਦੀ ਨੋਮ-ਪਲੇਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦੀ, ਵਿਧਵਾ ਔਰਤਾਂ ਸਿਰਫ ਸਫੈਦ ਸਾੜੀ ਪਹਿਨਣਗੀਆਂ-ਦਾਜ਼-ਦਹੇਜ਼ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਪ੍ਰਥਾ, ਕੁੱਝ ਵਿਚ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ, ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ-ਇਹ ਕੁਝ ਐਸੇ ਕਲੰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਔਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਮਰਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਮਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜਾਂ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਕੱਦ - ਕਾਠ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮਰਦ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਕਾਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਮਰਦ ਦੀ ਬਿਮਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਉੱਤੇ ਤੌਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਰਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੈਵਾਨੀਅਤ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ-ਬੰਨੇ ਤੌਰ ਕੇ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ

ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਇੱਕ ਚਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਫੈਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜਿਸਮ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਨੰਗੇਜਵਾਦ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹਿੰਸਾ, ਜੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਫ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵ ਔਰਤ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਲੰਧਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਵਦਾਸੀ ਪ੍ਰਥਾ, ਗ਼ਰੀਬ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨਾ, ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਹਮਲੇ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਬੇਬਸ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਜੋਕੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਧਾਰਨ ਔਰਤ ਮਰਦ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗ਼ਰੀਬ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਪਾਤਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਵੱਡੇ ਘਰਾਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 10 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 308 ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਆਤੁਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਅਕਸਰ ਔਰਤ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਅਸਰ ਘਰ ਦੀ ਗ੍ਰਹਿਣੀ 'ਤੇ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਔਰਤ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਦੋਹਰੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਢਲੇ ਹੱਕ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਖੋਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤੱਕ ਵੀ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਸੋਚ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਕੜੇ ਪੰਜਿਆਂ ਦੀ ਜਕੜ ਦਾ ਵੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਔਰਤ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੱਕ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰਤਾ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਿਰਾਸ਼ਕ ਹੈ।

ਔਰਤ ਵੱਲੋਂ ਅਰੰਭਿਆ ਹੱਕ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਦਿਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿਕ ਡਾਹ ਕੇ ਹਰ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲੜੀ।

ਦਰਅਸਲ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਧੀ ਅਬਾਦੀ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨਾ ਮਿਲਣ, ਉਹ ਸਮਾਜ ਕਦੇ ਵੀ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਸਗੋਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੋਚ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਔਰਤ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਤਦੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਬਣ ਸਕੇਗਾ। ਅੱਧੀ ਅਬਾਦੀ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਹੱਕ ਮਿਲਣਗੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਨਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਦੈਂਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਾਜ਼

ਹਉਮੈਂ ਵਾਲਾ ਭੂਤ ਜਿਹਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਵੇ, ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੰਕਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹੋ ਆਤੀ ਜੀ। ਇੱਕ ਧਿਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ 'ਕਸੂਰਵਾਰ' ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ, ਵੱਜਦੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ਭਾਵੇਂ 'ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀ' ਤਾਤੀ ਜੀ। ਅੱਗ ਨੂੰ ਮਚਾ ਕੇ ਅੱਗ ਨਾਲ ਹੀ ਬੁਝਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਵੀ ਹਾਕਮ ਅਨਾਤੀ ਜੀ। ਅਣਖਾਂ ਦੀ ਆਣ ਵਿਚ ਅਗਲਾ ਵੀ ਅੱਗੇ ਅਤੇ, ਪੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ 'ਭਾਜੀ' ਜਿਹਦੇ ਸਿਰ ਚਾੜ੍ਹੀ ਜੀ। ਹੋਸ਼ ਨਾ ਜੇ ਆਈ ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਤਾਈਂ ਛੇਤੀ ਯਾਰੋ, 'ਤੀਸਰੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ' ਜਾਪਦੀ ਅਗਾਤੀ ਜੀ। ਦੈਂਤਾਂ ਜਿੰਨੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ, 'ਦੈਂਤਾਂ ਵਾਂਗ' ਵਰਤਣੀ ਏ ਹੁੰਦੀ ਬਹੁਤ ਮਾਤੀ ਜੀ।

ਗੁਲਾਮੀ, ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਦਾ ਸਾਮਰਾਜ

ਦੁਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਮੁੱਕਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ, ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਧੜਵੈਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਸ਼ੀਨ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ, ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ 5 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੌਜੀ ਭੇਜੇ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਟਨ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵੀਅਤਨਾਮੀ

ਵੀਅਤਨਾਮੀ ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਪਰ ਵੀਅਤਨਾਮੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ 2300 ਨਾਗਰਿਕ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ—ਇਕੱਲੇ ਹਨੋਈ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 1500 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ।

55 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤਾਂ 2003 ਵਿਚ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਸ ਝੂਠ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਰਾਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ

ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਸਹੂਲਤਾਂ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫੌਜੀ ਆਗੂਆਂ, ਪਰਮਾਣੂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਵਾਈ ਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ

ਤਸਵੀਰ 1) ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਮਾਈ ਲਾਈ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ, 16 ਮਾਰਚ 1968। (ਤਸਵੀਰ 2) ਗੁਆਟੇਮਾਲਾ ਦੀ ਫੌਜ ਦੁਆਰਾ ਮਾਇਆਂ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਕਸਬੇ ਸੈਂਟੋ ਟੋਮਾਸ ਚਿਚੇ ਵਿਚ 1982 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਤਾਬੂਤ ਚੁੱਕੀ ਜਾ ਰਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, 13 ਜੂਨ 2001, ਫੋਟੋ: ਏਪੀ। (ਤਸਵੀਰ 3) ਨਾਪਾਮ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਝੁਲਸੇ ਲੋਕ, 8 ਜੂਨ 1972। ਫੋਟੋ: ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ

ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਰੱਖਿਅਕ ਮੁਲਕ ਹੈ। ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮੁਲਕ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਨੀਂਹ ਗੁਲਾਮੀ, ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਉੱਪਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਜੇਤੂ ਜੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਮਰਾਜ ਬਣਿਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੀਂਹ 'ਤੇ ਇਸਦਾ 'ਨਿਰਮਾਣ' ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਚੋਕੀ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਰਾਨ ਉੱਪਰ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਵਰਗੇ ਕੂੜ ਓਹਲੇ ਲੁਕੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸਟੇਟ ਦੀ ਖੁੰਝਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਖਸਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਿਆਨਕ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਰੈਵੋਲੂਸ਼ਨਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਢਲੇ ਵੇਰਵੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਐਨ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਜੁੜਦੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਵੇਰਵੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ 1945 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਆਪਣੀਆਂ ਜੰਗਾਂ, ਤਖ਼ਤ ਪਲਟਿਆਂ, ਪਿਛਾਖਤੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਰ ਜੁਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 1.4 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

• **ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਅਤੇ ਨਾਗਾਸਾਕੀ 'ਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬਾਰੀ (ਅਗਸਤ 1945), 2 ਲੱਖ 14 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ**
ਜਿਉਂ ਹੀ ਦੂਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਜਪਾਨੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਤੇ 2 ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਵਿਚ 1,40,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਅਤੇ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਵਿਚ 74,000 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ।

• **ਕੋਰੀਆਈ ਜੰਗ (1950-53), 25 ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ**
ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 3 ਲੱਖ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਮਰੀਕੀ ਸਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰੀ ਕੋਰੀਆ 'ਤੇ ਕਾਰਪੋਟ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਟਨ ਨਾਪਾਮ—ਜੈਲੀ ਵਰਗੀ ਗੈਸੋਲੀਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸਾੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ—ਵੀ ਸੁੱਟੀ ਗਈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੂਮੈਨ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਚੀਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਕੋਰੀਆਈ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਬੰਬਾਰੀ ਵਿਚ, ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 25 ਲੱਖ ਉੱਤਰੀ ਕੋਰੀਆਈ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆਈ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

• **ਵੀਅਤਨਾਮ (1961-1975), 30**

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਪ੍ਰੈਲ 1975 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਾਰ ਨਾਲ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੱਕ, ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਲੱਖ ਵੀਅਤਨਾਮੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ 10 ਲੱਖ ਵੀਅਤਨਾਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

• **ਡੋਮੀਨੀਕਨ ਗਣਰਾਜ 'ਤੇ ਹਮਲਾ (1965), 2500 ਮੌਤਾਂ**
28 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1965 ਨੂੰ, 22 ਹਜ਼ਾਰ ਅਮਰੀਕੀ ਮੈਰੀਨ ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਿਅੰਪੂਰਨ, ਲੋਕ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਡੋਮੀਨੀਕਨ ਗਣਰਾਜ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਜਨਤਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੌਰਾਨ 2500 ਡੋਮੀਨੀਕਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ।

• **ਲਾਓਸ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ (1964-1973), 50 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ (ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਨਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਤੋਂ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਾਂ ਅਪਾਹਜ ਹੋਏ)**
ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ, ਅਮਰੀਕੀ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਲਾਓਸ 'ਤੇ 20 ਲੱਖ ਟਨ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ, ਜੋ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਬੰਬਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ 8 ਕਰੋੜ ਕਲੱਸਟਰ ਬੰਬ ਨਹੀਂ ਫਟੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅੱਜ ਵੀ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬੰਬਾਰੀ ਦੌਰਾਨ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਪਰ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ—ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਲੱਸਟਰ ਬੰਬ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ—ਨਾਲ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਾਂ ਅਪਾਹਜ ਹੋਏ।

• **ਕੰਬੋਡੀਆ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ (1969-1973), ਡੇਢ ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ**
ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕੰਬੋਡੀਆ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਰਪੋਟ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੱਖ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਡੇਢ ਲੱਖ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਪਰ ਸਾਲ 2000 ਵਿਚ, ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੰਬੋਡੀਆ 'ਤੇ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਟਨਾਂ ਵਿਚ ਮਾਤਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਈ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ 5 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਸੀ। 'ਡੇਟਾਬੇਸ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀ ਗਈ ਟਨਾਂ ਵਿਚ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਪੰਜ ਗੁਣਾ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਧ ਹੈ।'

• **ਉੱਤਰੀ ਵੀਅਤਨਾਮ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਬੰਬਾਰੀ (18-29 ਦਸੰਬਰ 1972), 2300 ਮੌਤਾਂ**
ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਜੰਗ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਉੱਤਰੀ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵੱਲੋਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਹਨੋਈ ਅਤੇ ਹਾਈਫੋਂਗ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਇਸਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 1600

• **ਗ੍ਰੇਨਾਡਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ (1983), 70 ਮੌਤਾਂ, 400 ਜ਼ਖਮੀ**
ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਟਾਪੂ ਰਾਸ਼ਟਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ

ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

‘ਘੋਰ’ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ 45 ਗ੍ਰੇਨਾਡਾ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰੇਨਾਡਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਉੱਥੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ 25 ਕਿਊਬਾਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ 396 ਗ੍ਰੇਨਾਡਾ ਅਤੇ ਕਿਊਬਾਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

• **ਪਨਾਮਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ (1989-1990), ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 2 ਤੋਂ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ**
20 ਦਸੰਬਰ, 1989 ਨੂੰ, ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਨੇ 27,684 ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ 300 ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪਨਾਮਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਮੈਨੁਅਲ ਨੋਰੀਏਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਰੱਖਿਆ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੂਰੇ ਮੁਹੱਲੇ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕੈਥੋਲਿਕ ਅਤੇ ਐਪਿਸਕੋਪਲ ਚਰਚਾਂ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ 2 ਤੋਂ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਵੀ ਘੱਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

• **ਖਾੜੀ ਜੰਗ—ਇਰਾਕ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਾ (1990-1991), 2 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ**
16 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ 27 ਫਰਵਰੀ 1991 ਤੱਕ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ 'ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਬੰਧ' ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਰਾਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਫੇੜ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜੰਗ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਰਾਕੀ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ।

• **ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ (2001-2021), 1 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੌਤਾਂ (ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਮੌਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ)**
ਅਕਤੂਬਰ 2001 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਇਸਲਾਮੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਫਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਾਇਤ ਵਾਲਾ 'ਇਸਲਾਮੀ ਗਣਰਾਜ' ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਜਾਂ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਲਗਭਗ 1 ਲੱਖ ਅਫਗਾਨ ਲੜਾਕੂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ; ਜਦਕਿ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਮੌਤਾਂ ਇਸ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ।
• ਇਰਾਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ (2003), ਫਿਰ ਕਬਜ਼ਾ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 4 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 6 ਲੱਖ

ਇਰਾਕ ਕੋਲ ਸਮੂਹਿਕ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਜੰਗ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਿਛਾਖਤੀ ਇਸਲਾਮੀ ਜਿਹਾਦਵਾਦ ਅਤੇ ਨਸਲੀ-ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਰਨਲ ਲੈਸਟੇ ਵਿਚ 2006 ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 6 ਲੱਖ 55 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ 'ਚ ਜੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ। 2008 ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਧਿਐਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਰਾਕੀ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਭਗ 10 ਲੱਖ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਦੱਸੀ।

• **ਯਮਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਸੋਮਾਲੀਆ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਪਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (2004 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ), 9 ਤੋਂ 17 ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਮੌਤਾਂ**
11 ਸਤੰਬਰ 2001 ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਰਜ ਡਬਲਯੂ. ਬੁਸ਼ ਨੇ ਕਥਿਤ 'ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ—ਜੋ ਕਥਿਤ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਜੰਗ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਡਰੋਨ ਜੰਗ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ। ਯਮਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਸੋਮਾਲੀਆ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਡਰੋਨ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਰਹਿਤ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। 2020 ਤੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 8 ਹਜ਼ਾਰ 858 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 16 ਹਜ਼ਾਰ 901 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਮਾਰੇ ਗਏ ਨਾਗਰਿਕ: 910-2 ਹਜ਼ਾਰ 200; ਮਾਰੇ ਗਏ ਬੱਚੇ: 283-454।

• **ਅਮਰੀਕਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਲੀਬੀਆ ਉੱਪਰ ਜੰਗ (2011), ਢਾਈ ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ**
ਮਾਰਚ 2011 'ਚ, ਅਮਰੀਕਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਮੁਅੱਮਰ ਗੱਦਾਫੀ ਦੇ ਜਾਬਰ, 42-ਸਾਲਾ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕ ਵਿਦਰੋਹ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜੰਗ ਫੇੜ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟੀਚਾ ਗੱਦਾਫੀ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਉਲਟਾਉਣਾ ਅਤੇ ਲੀਬੀਆ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਸੱਤ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ, ਅਮਰੀਕੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨੇ ਵਿਆਪਕ ਬੰਬਾਰੀ, ਹੋਰ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਰ ਲੀਬੀਆ ਵਿਚ ਜੋ ਜੰਗ, ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਅਰਾਜਕਤਾ ਫੈਲੀ, ਉਹ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਢਾਈ ਲੱਖ ਲੀਬੀਆਈ ਮਾਰੇ ਗਏ।
• **ਅਮਰੀਕਾ ਇਰਾਨ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜੰਗ (13 ਤੋਂ 24 ਜੂਨ 2025) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ—ਬਾਰਾਂ-ਰੋਜ਼ਾ ਜੰਗ, 1200 ਮੌਤਾਂ**
ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਰਾਨ ਵਿਚ

ਅਤੇ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 1,200 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 22 ਜੂਨ ਨੂੰ 3 ਪਰਮਾਣੂ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ। 24 ਜੂਨ ਨੂੰ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਨੇ ਜੰਗਬੰਦੀ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

• **ਰਾਜ ਪਲਟਿਆਂ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਜਾਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ**
• **ਚੀਨੀ ਇਨਕਲਾਬ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਦਖਲ (1945-1949) 25 ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ**
ਜਦੋਂ ਚੀਨ ਵਿਚ ਮਾਓ ਜ਼ੇ-ਤੁੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਚਿਆਂਗ ਕਾਈ-ਸ਼ੇਕ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਪਿਛਾਖਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ (ਕੁਮਿਨਤਾਂਗ/ਕੇਐਮਟੀ) ਦਰਮਿਆਨ ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ ਛਿੜ ਗਈ, ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕੇਐਮਟੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਭੇਜਿਆ। ਅੰਦਾਜ਼ਨ 25 ਲੱਖ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ।

• **ਯੂਨਾਨੀ ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਦਖਲ (1947-1949), 50 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ**
1947 ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੋਂ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹੋਏ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ-ਵਿਰੋਧੀ ਯੂਨਾਨੀ ਗੁਰੀਲਾ ਲੜਾਕਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੂਨੀ ਵਿਦਰੋਹ ਵਿਚ ਪਿਛਾਖਤੀ ਯੂਨਾਨੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਅਕਤੂਬਰ 1949 ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਡਟੇ ਰਹੇ, ਦਹਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਿਆ। ਯੂਨਾਨੀ ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ ਦੇ ਇਸ 'ਤੀਜੇ ਪੜਾਅ' ਵਿਚ, ਅੰਦਾਜ਼ਨ 50,000 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ 10 ਲੱਖ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

• **ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਸੀਆਈਏ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ (1953), ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ**
19 ਅਗਸਤ 1953 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ (ਸੀਆਈਏ) ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਖੁਫੀਆ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਰਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ, ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਮੋਸਦਗ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਕਰਵਾਇਆ। 1951 ਵਿਚ, ਮੋਸਦਗ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਐਂਗਲੋ-ਇਰਾਨੀਅਨ ਆਇਲ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ, ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 300 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਦੇ ਮੁਹੰਮਦ ਰਜ਼ਾ ਸ਼ਾਹ ਰਾਜਾ ਪਹਿਲਵੀ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

• **ਕਾਂਗੋ ਵਿਚ ਪੈਤਰਿਸ ਲਮੂਬਾ ਦਾ ਕਤਲ (1961), ਅਤੇ ਮੋਝੂ ਦਾ ਕਰੂਰ ਰਾਜ, ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ**
ਕਾਂਗੋ ਦੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਆਗੂ ਪੈਤਰਿਸ ਲਮੂਬਾ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਥਾਪਤ ਕਾਂਗੋ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਗੁਲਾਮੀ, ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ...

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਬਾਅਦ ਹੀ ਇੱਕ ਫਾਇਰਿੰਗ ਸੁਕੋਡ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਰੂਰ ਕਤਲ ਲੁਮੂਬਾ ਦੇ ਕਾਂਗੋਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਆਈਜ਼ਨਹਾਵਰ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਆਈਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਐਲਨ ਡੱਲਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਲੁਮੂਬਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।' ਕਾਂਗੋ ਦੇ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੋਬੂਤੂ ਸੇਸੇ ਸੇਕੋ ਨੇ ਲੁਮੂਬਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ 'ਵਿਵਸਥਾ' ਕੀਤੀ, 1965 ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲੀ, ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਰੂਰ, ਖੂਨੀ ਰਾਜ ਚਲਾਇਆ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇੱਕ 'ਸਥਿਰਤਾ' ਤਾਕਤ ਮੰਨਦੇ ਸਨ।

• **ਬੋਅ ਆਫ ਪਿਗਸ ਹਮਲਾ (1961), ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ**
ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਫਿਦੇਲ ਕਾਸਤਰੋ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਿਊਬਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਪਿਛਾਖਤੀ ਕਿਊਬਾਈ ਜਲਾਵਤਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ, ਪਰ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਊਬਾਈ ਫੌਜੀ, ਮਿਲੀਸ਼ੀਆ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਕਈ ਜ਼ਖਮੀ ਜਾਂ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ।

• **ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ ਲਈ ਹਮਾਇਤ (1964), ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ, 30 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ**
ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਆਓ ਗੋਲਰਟ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਪਲਾਈ ਤੇ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਇਸਨੇ ਕਤਲਾਂ, ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ ਸਮੇਤ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਫੌਜੀ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। 1964-1985 ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 8 ਹਜ਼ਾਰ 350 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ।

• **ਸੀਆਈਏ ਵੱਲੋਂ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਕਤਲੇਆਮ (1965-1966), ਪੰਜ ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ**
1965 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ, ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਫੌਜੀ ਜਨਰਲ ਸੁਹਾਰਤੋ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪਿਛਾਖਤੀ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆਈ ਫੌਜ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਹਮਾਇਤ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਸਨੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਸਾਜ਼ੋਸਾਮਾਨ, ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਦਹਿ ਅਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ। ਸੀਆਈਏ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੇ ਫੌਜ ਨੂੰ 5,000 ਦੀ 'ਹਿੱਟ ਲਿਸਟ' ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 5 ਲੱਖ, ਸ਼ਾਇਦ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆਈ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਿਸਟ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਅਧਿਆਪਕ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ, ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਸਾਨ, ਚੀਨੀ ਨਸਲ ਦੇ ਲੋਕ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੋਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ।

• **ਚਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੀਆਈਏ-ਸੰਗਠਿਤ ਫੌਜੀ ਰਾਜ ਪਲਟਾ (1973), 3 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੋਰ ਲਾਪਤਾ**
11 ਸਤੰਬਰ 1973 ਦੀ ਸਵੇਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ, ਚਿੱਲੀ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ, ਚਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਲਵਾਦੋਰ ਅਲੈਂਦੇ ਦੀ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ ਕੀਤਾ। ਚਿੱਲੀ ਦੇ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੋਰ 'ਗਾਇਬ' ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਅਤੇ ਦਹਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ; ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ ਦੌਰਾਨ 1 ਲੱਖ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ।

• **ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਅੰਗੋਲਾ ਵਿਚ ਭੜਕਾਈ ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ (1975-1994), 8 ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ**
ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅੰਗੋਲਾ ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਫੌਜੀ ਦਖਲ ਦੀ ਵੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਐਮਪੀਐਲਏ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ

ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਉਲਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਰੰਗਭੇਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਭਿਆਨਕ ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ ਛਿੜ ਗਈ ਜੋ 2002 ਤੱਕ ਚੱਲੀ। 8 ਲੱਖ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, 40 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅੰਗੋਲਾ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ ਵਿਚ 1975 ਅੰਗੋਲਾ ਦੇ ਅਤੇ ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਫੌਜੀ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

• **ਮੌਜ਼ਾਮਬੀਕ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਰੂਪ 'ਚ ਭੜਕਾਈ ਦਹਿਸ਼ਤ (1977-1992), ਇਸ ਦੌਰਾਨ 10 ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ**

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕੀ ਮੁਲਕ ਮੌਜ਼ਾਮਬੀਕ ਵਿਚ ਪਿਛਾਖਤੀ ਜੰਗ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਰੇਨਾਮੋ ਨੇ ਮੌਜ਼ਾਮਬੀਕ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ ਦੀ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੁਰਮ ਕੀਤੇ। ਇਸਨੇ ਕਰੂਰ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤੇ, ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਕਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 10 ਲੱਖ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ।

• **ਪੂਰਬੀ ਤਿਮੋਰ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆਈ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ (1975-1999), 2 ਤੋਂ 3 ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ**

ਪੂਰਬੀ ਤਿਮੋਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਥਾਪੜੇ ਵਾਲੇ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆਈ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ। 1975 ਤੋਂ 1999 ਤੱਕ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆਈ ਫੌਜ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਤਿਮੋਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ, ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਲਗਭਗ 2 ਤੋਂ 3 ਲੱਖ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਨਹੀਂ ਗਏ - ਮੂਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਫੌਜ ਨੂੰ ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਕੁਟਨੀਤਕ ਹਮਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸਨੇ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਬਣਾਇਆ।

• **ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਜੰਗ (1979-1989), 15 ਲੱਖ ਅਫਗਾਨੀ ਮਾਰੇ ਗਏ**

1979 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਪਿਛਾਖਤੀ ਇਸਲਾਮੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ (ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਦੇ ਅਲ ਕਾਇਦਾ ਬਣੇ) ਨੂੰ ਸੋਵੀਅਤ ਫੌਜਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਅਫਗਾਨ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਤੇ ਜਬੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੰਡਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਆਖਿਰਕਾਰ, 1989 ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਹਮਲਾਵਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿਛਾਖਤੀ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 15 ਲੱਖ ਅਫਗਾਨੀ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਨਾਲ ਹੀ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਸੋਵੀਅਤ ਫੌਜੀ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਆਬਾਦੀ, 50 ਲੱਖ ਅਫਗਾਨ, ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਵਜੋਂ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖਦੇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

• **ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਅਲ ਸਲਵਾਡੋਰ ਡੈਥ ਸਕੁਐਡ ਨੂੰ ਥਾਪੜਾ (1980-92), 75 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ ਅਤੇ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਲਾਪਤਾ**
ਆਪਣੇ ਕਰੂਰ ਪਿੱਠੂ ਰਾਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗੁਰੀਲਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਡੈਥ ਸਕੁਐਡ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੰਡਿੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀਆਂ ਗ਼ੈਰਅਦਾਲਤੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਅੱਜਾਮ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ।

• **ਇਰਾਨ-ਇਰਾਕ ਜੰਗ (1980-1988), 10 ਲੱਖ ਇਰਾਨੀ ਮੌਤਾਂ, ਢਾਈ ਤੋਂ**

ਪੰਜ ਲੱਖ ਇਰਾਕੀ ਮੌਤਾਂ
ਸਤੰਬਰ 1980 ਵਿਚ, ਇਰਾਕ ਦੇ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਟੀਚਾ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਇਸਲਾਮੀ ਗਣਰਾਜ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਉਲਟਾਉਣਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਰਾਕ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵੇਚੇ (ਜਾਂ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵੇਚੇ), ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੈਵਿਕ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਹਥਿਆਰ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਰਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੀ ਗਈ) ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜੰਗ ਨੂੰ ਲੰਮੀ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਰੂਰ ਬਣਾਇਆ: ਘਟਾ ਕੇ ਲਾਏ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 2 ਲੱਖ 62 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 3 ਲੱਖ 67 ਹਜ਼ਾਰ ਇਰਾਨੀ ਅਤੇ 1 ਲੱਖ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਇਰਾਕੀ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਨਾਲ ਹੀ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 7 ਲੱਖ ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।

• **ਨਿਕਾਰਾਗੁਆ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲੀ ਕੈਂਟਰਾ ਜੰਗ (1981-1988), 65 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ**

1978 ਵਿਚ ਸੈਂਡੀਨਿਸਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਮਰੀਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਫੌਜ ਕੈਂਟਰਾਜ਼ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਜੰਗ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ... ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਲੀਨਿਕ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤੇ, ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ, ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰੰਗਾਂ ਵਿਛਾਈਆਂ, ਬੰਬਾਰੀ ਅਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ। 65 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 'ਆਜ਼ਾਦ ਚੋਣ' ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ। ਅੱਜ, ਨਿਕਾਰਾਗੁਆ ਗੋਲਾਰਧ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗ਼ਰੀਬ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੰਸਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।

• **ਗੁਆਟੇਮਾਲਾ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਥਾਪੜੇ ਨਾਲ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ (1982-1983), 75 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ**

1982 ਵਿਚ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਈਸਾਈ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਜਨਰਲ ਹੋਜ਼ੇ ਏਫ਼ੇਨ ਰੀਓਸ ਮੌਂਟ ਦੁਆਰਾ ਅੱਜਾਮ ਦਿੱਤੇ ਫੌਜੀ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਨੇ ਫਿਰ ਗੁਆਟੇਮਾਲਾ ਦੀ ਮੁਲਵਾਸੀ ਮਾਇਆਂ ਵਸੋਂ ਉੱਪਰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਹਮਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ, ਗੁਆਟੇਮਾਲਾ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਰੂਪ ਵਿਚ 600 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਲਵਾਸੀ ਮਾਇਆਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਆਟੇਮਾਲਾ ਦੇ ਫੌਜੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭਿਆਨਕ, ਅਮਰੀਕੀ-ਥਾਪੜੇ ਵਾਲੀ ਜੰਗ (ਜੋ 1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ) 1996 ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਲਗਭਗ 2 ਲੱਖ ਲੋਕ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ ਜਾਂ ਮਾਰੇ ਗਏ।

• **ਇਰਾਕੀ ਕੁਰਦਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ (1987-1988), 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ 1 ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ**

ਇਰਾਕ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣਕ ਹਥਿਆਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਰਾਕ ਦੇ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸਮੂਹ ਕੁਰਦਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੀ। 50 ਹਜ਼ਾਰ ਅਤੇ 1 ਲੱਖ ਦਰਮਿਆਨ ਕੁਰਦਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਇਰਾਕ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਗੈਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇੱਕ ਰੱਖਿਆ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੈਂਟਾਗਨ 'ਇਰਾਕ ਦੁਆਰਾ ਗੈਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਐਨੀ ਭੈਭੀਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਸੀ— ਭਾਵੇਂ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫੌਸਜੀਨ ਨਾਲ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ।'

• **ਸਾਬਕਾ ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਦਖਲ: ਬੋਸਨੀਆ (1994-95); ਸਰਬੀਆ (1999), ਕੋਸੋਵੋ ਅਤੇ ਸਰਬੀਆ ਵਿਚ ਨਾਟੋ ਬੰਬਾਰੀ**

ਨਾਲ 495 ਮਾਰੇ ਗਏ; ਜੰਗ ਕਾਰਨ 1 ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ

1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ, ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਗਣਰਾਜ ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ ਨੂੰ ਪਿਛਾਖਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ, ਰੂਸ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ, ਹਮਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਰੂਰ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 1 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ਨਾਟੋ ਨੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਲਈ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ, ਖੁਦ ਜੰਗੀ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਕੱਲੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 1999 ਵਿਚ, ਨਾਟੋ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਉਡਾਣਾਂ ਭਰੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਘਰ, ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅਤੇ ਪੁਲ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਕੋਸੋਵੋ ਅਤੇ ਸਰਬੀਆ ਵਿਚ 495 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 450 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।

• **ਹੋਂਡੂਰਾਸ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ (2009), ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ**

ਹੋਂਡੂਰਾਸ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੈਨੂਅਲ ਜ਼ੇਲਾਯਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਦਾਰਵਾਦੀ-ਬੁਕਾਅ ਵਾਲਾ ਮਕਬੂਲ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸੀ। ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ ਨੂੰ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਥਾਪਤਾ ਸੀ। ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਨਰਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਾਇਤ ਵਾਲੀ ਹਕੂਮਤ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ, ਜਿਸਨੇ ਹੋਂਡੂਰਾਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਦਬੇ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਅੱਜਾਮ ਦਿੱਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਤਲਾਂ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ, ਅਤੇ ਤੀਬਰ ਹਿੰਸਾ, ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਨਰਕ ਵਿਚ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਪੱਕ ਦਿੱਤਾ।

• **ਯਮਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ-ਸਾਊਦੀ ਜੰਗ (2015 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ), 3 ਲੱਖ 77 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ**

ਮਾਰਚ 2015 ਵਿਚ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ, ਯਮਨ ਦੇ ਗੁਤੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਨੇ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ। ਸਾਊਦੀਆਂ ਨੇ ਯਮਨ ਦੇ ਭੋਜਨ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਫੈਲੀ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ 1 ਲੱਖ 50 ਹਜ਼ਾਰ 800 ਮੌਤਾਂ ਅਤੇ ਭੁੱਖ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਤੇ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਾਣੀ ਕਾਰਨ 2 ਲੱਖ 26 ਹਜ਼ਾਰ 200 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਯਮਨ ਹੁਣ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

• **ਰੂਸ ਨਾਲ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦੀ**

ਫਰਵਰੀ 2022 ਵਰਤਮਾਨ ਰੂਸ ਦੁਆਰਾ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਯੂਕਰੇਨੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਹਨ (31 ਦਸੰਬਰ, 2025 ਤੱਕ 188 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ 64.6 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਫੌਜੀ ਸਹਾਇਤਾ) ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰੂਸ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਉਸਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇਸ ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਜੰਗ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਪ੍ਰਤੱਖ ਜੰਗ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹਕੀਕੀ ਖਤਰਾ ਹੈ।

• **ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਾਇਤ, 1948 ਤੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਨਕਬਾ (1947-1949), 15 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ**

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਮਿਸਰ, ਜਾਰਡਨ, ਸੀਰੀਆ ਅਤੇ ਇਰਾਕ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਰਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1947 ਅਤੇ 1949 ਦਰਮਿਆਨ, 19 ਲੱਖ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 7 ਲੱਖ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਖਦੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਓਨਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ 78 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਹੱਤਫ ਲਿਆ, ਲਗਭਗ 530 ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨਸਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜੁਲਮਾਂ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਨੂੰ ਨਕਬਾ (ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਤਬਾਹੀ) ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਮਲਾਵਰ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਲਾਨਾ ਅਰਬਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ, ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਕੁੱਤੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

• **1967 ਦੀ ਜੰਗ ('ਛੇ-ਰੋਜ਼ਾ ਜੰਗ') (5 ਜੂਨ ਤੋਂ 10 ਜੂਨ 1967), 18 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ**

1967 ਵਿਚ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਮਿਸਰ, ਸੀਰੀਆ ਅਤੇ ਜਾਰਡਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਸਫਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਸਿਨਾਈ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਅਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ; ਜਾਰਡਨ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਯਰੂਸ਼ਲਮ; ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਤੋਂ ਗੋਲਾਨ ਹਾਈਟਸ ਤੱਕ। ਮਿਸਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਗਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 11 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ, ਜਾਰਡਨ ਦੀ 6 ਹਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਦੀ 1 ਹਜ਼ਾਰ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ 700 ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ।

• **1973 ਅਰਬ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜੰਗ (6 ਤੋਂ 26 ਅਕਤੂਬਰ 1973), 8 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਅਠਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ**

ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਅਰਬ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੁਆਰਾ 1967 ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੰਗ ਲੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਘਟਾ ਕੇ ਲਗਾਏ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਕੁਮਵਾਰ 5000 ਅਤੇ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਅਕਤੀ (ਕੁਲ 8 ਹਜ਼ਾਰ) ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 18 ਹਜ਼ਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਾਢੇ ਅਠਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ (15 ਹਜ਼ਾਰ ਮਿਸਰੀ ਅਤੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸੀਰੀਆਈ)।

• **1982 ਦੀ ਲਿਬਨਾਨ ਜੰਗ (ਜੂਨ ਤੋਂ ਸਤੰਬਰ 1982), ਅੰਦਾਜ਼ਨ 22 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ, 20 ਹਜ਼ਾਰ ਜ਼ਖਮੀ**

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਡਿਫੈਂਸ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਮੁਕਤੀ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਖਦੇਤਨ, ਲਿਬਨਾਨ 'ਤੇ ਸੀਰੀਆਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਥਾਪੜੇ ਵਾਲੀ ਈਸਾਈ ਸਰਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨਾਲ ਦੱਖਣੀ ਲਿਬਨਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਰੈੱਡ ਕਰਾਸ ਅਤੇ ਲਿਬਨਾਨੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 19 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਾਗਰਿਕ ਸਨ। ਅਗਸਤ 1982 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ, ਬੈਰੂਤ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਨੇ 6 ਹਜ਼ਾਰ 776 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਬਰਾ ਅਤੇ ਸ਼ਤੀਲਾ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਲਸਤੀਨੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਿਬਨਾਨੀ ਮਿਲੀਸ਼ੀਆ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਡਿਫੈਂਸ ਫੌਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਟਾਕਰੇ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਅਮਰੀਕੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮੇਤ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਕੱਟੜ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ।

• **ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਕਤਲੇਆਮ (2008-09), 1400 ਮੌਤਾਂ**

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਇਸਲਾਮਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਹਮਾਸ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਮੌਤ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ (27 ਦਸੰਬਰ 2008 ਤੋਂ 19 ਜਨਵਰੀ 2009 ਤੱਕ)। ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1166 ਅਤੇ 1417 ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਜੰਗ ਵੀ, ਬੰਬ ਵੀ ਅਤੇ ਰੰਗ ਵੀ...

ਜਦੋਂ ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਤਤੀਰੀਆਂ ਬਾਰੋਂ ਛੁਟਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਚਾਅ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ... ਕੁਝ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ... ਪਰ ਜਦ ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਤਤੀਰੀਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਛੁਟਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮਾਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵੈਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਚੀਕਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ...

ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਵੀ ਕਮਾਲ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਇਸ ਦਿਨ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਦੀਪ ਵਿਚ ਹੋਲੀ ਦੇ ਰੰਗ ਸਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਿਡਲ ਈਸਟ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦੇ ਰੰਗ। ਇਹ ਵੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਕੈਸਾ ਵਿਅੰਗ ਹੈ ਕਿ ਆਵਾਮ ਜਦ ਵੀ ਖੇਡਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਦ ਵੀ ਖੇਡਦਾ ਹੈ, ਖੂਨ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ (ਡਾ.)
ਫੋਨ: 98768-20600

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੁਆਰਾ ਇਰਾਨ ਖਿਲਾਫ ਵਿੱਢੇ ਯੁੱਧ ਦੇ ਪਹਿਲੇ-ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਉੱਪਰ ਬੰਬ ਸੁੱਟ ਕੇ 180 ਮਾਸੂਮ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਟੇ ਕਫ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪੁੱਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਧਾਹ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੱਤਾ ਕਿੰਨਾ ਨਿਰਦਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਰਤਮਾਨ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਆਪਣੇ ਆਮਾਨਵੀ ਕਿਰਦਾਰ ਕਾਰਨ ਗਲੋਬਲ ਖਲਨਾਇਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਫਲਸਤੀਨ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੁਣ ਇਰਾਨ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਅਣੈਕ ਦਾ। ਖਾਮਨੇਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗੈਰਸਟਰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਟਰੰਪ ਤੇ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਖੁਦ ਵੀ ਭਲਾਮਾਣਸ ਨਹੀਂ ਸੀ।

1905 ਤੋਂ 1953 ਤਕ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਰਾਂਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ 1936 ਵਿਚ ਹਿਜ਼ਾਬ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇ। ਜਦ ਇਰਾਨ ਨੇ ਤੇਲ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਬਣੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿ 'ਤੇ 1953 ਵਿਚ ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਵੀ 1963 ਤਕ ਮੁਲਕ ਦਾ ਆਮ ਸੁਭਾਅ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਪਸੰਦ ਰਿਹਾ। 1979 ਵਿਚ ਜਦ ਤੋਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਰਾਨੀ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਲਾਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਏ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਹਿਜ਼ਾਬ ਪਹਿਨਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਨੌਕਰੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਈ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਸੱਤਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਇਖਲਾਕੀ ਪੁਲਿਸ (Morality Police) ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰੀ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਠੋਕਾ ਲੈ ਲਿਆ।

ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਈਆਂ। 2006 ਵਿਚ One Million Signatures Campaign ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਸ਼ਿਰੀਨ ਇਬਰਾਹੀ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਕੀਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲੜੀ। ਉਹ 2003 ਵਿਚ ਨੋਬਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਇਰਾਨੀ ਔਰਤ ਬਣੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਸੀਹ ਅਲੀਨੇਜ਼ਾਦ (Masih Alinejad) ਨਾਂ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਮੁਹਿੰਮ 'Stealthy Freedom' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਹਿਜ਼ਾਬ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪੋਸਟ ਕਰਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਵੀ ਹੁਣ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਤੁਰੀਏ ਤਾਂ ਨਰਗਿਸ ਮੋਹੰਮਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ 2023 ਵਿਚ ਨੋਬਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕੈਦ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਮਹਸਾ ਅਮੀਨੀ (Mahsa Amini) ਨੌਜਵਾਨ ਇਰਾਨੀ-ਕੁਰਦੀ ਔਰਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ 2022 ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਸਤੰਬਰ 2022 ਵਿਚ ਮਹਸਾ ਅਮੀਨੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਤੇਹਰਾਨ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ 'ਮੋਰਾਲਿਟੀ ਪੁਲਿਸ' ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਿਜ਼ਾਬ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਿਆ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੋਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਕਈ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਰਾਨ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਬਣਿਆ: 'Women, Life, Freedom' ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿਜ਼ਾਬ ਸਾੜੇ, ਵਾਲ ਕੱਟੇ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰਚ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਹਸਾ ਅਮੀਨੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਸ਼ਾਕ ਧਾਰਮਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਾਮਨੇਈ ਮਸੀਹੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜਮਹੂਰੀ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ ਇਹੀ ਖਾਮਨੇਈ ਖਲਨਾਇਕ ਵੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦ ਇਕ ਪਾਸੇ ਐਪਸਟੀਨ ਟਾਈਲਾਂ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਦਾ ਨਾਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਦ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ 'ਉਤਰਦਿਆਂ' 'ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਐਪਿਕ ਫਿਊਰੀ' (ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਗੁੱਸਾ) ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖਾਮਨੇਈ ਨੂੰ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ, ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਖਲਨਾਇਕ, ਨਾਇਕ ਵਿਚ ਰੂਪਾਂਤਰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਸੁਆਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਬਲਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਨਾਬਰੀ ਮੂਹਰੇ ਅੜਨ ਤੇ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ...।

ਕਣਸੋਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਜਿਸ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ 'ਤੇ ਉਸ ਮੁਲਕ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਪੈਂਟਾਗਨ ਨਾਲ ਪਿਛਲੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਖਾਮਨੇਈ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗਾ, ਪਰ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਟਰੰਪ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਰਾਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੇਟੀਦਾਰ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸਾਝਾ ਹਮਲਾ ਕਰਨ

ਲਈ ਪਰਵੇਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਡਲ ਈਸਟ ਦੇ ਲਗਭਗ 15 ਮੁਲਕ ਇਸ ਯੁੱਧ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਧਾ ਵਿਸ਼ਵ (ਤੇਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਕਾਰਨ) ਇਸ ਯੁੱਧ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕਟ

ਵਿਚ ਧੱਕ ਦੇਵੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਜਾਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਉਹ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸੁਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ:

- ਅਮਰੀਕਾ ਕਿਸ ਹੋਸੀਅਤ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਬਾਣੇਦਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ?
- ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ 'ਸੋ ਕਾਲਡ ਸ਼ਾਂਤੀ' ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ?
- ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਮਰੀਕਾ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਠੀਕ ਹੀ ਹੈ?

ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਸਲਾ ਗ਼ਲਤ ਜਾਂ ਠੀਕ ਦਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਸਲਾ ਚੋਧਰ, ਸਰਮਾਏ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੌੜ ਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਇਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਬਲਾਕ ਦੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਗਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗਰਾਟਾਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ, ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਗਾ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਟਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਕੇ ਜਾਂ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪਿਛਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਏਨਾ ਕੁ ਸ਼ਾਤਿਰ ਹੈ ਕਿ ਜੀਓਪੋਲਿਟਿਕਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਇਹ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਮੁਲਕ ਕਿਸ ਦੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸ ਲਈ ਖਤਰਾ ਹੈ? ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਅੱਡੇ ਜਾਂ ਮਿਲਟਰੀ ਬੇਸ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਾਹਿਰ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲੀਡਰ ਉੱਤੇ ਤੁਰਿਆ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਫਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਰਾਹ ਵਿਚ ਲੋਬਨਾਨ ਦੀ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ

ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤੇਲ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀਅਤਨਾਮ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਿਉਬਾ ਵੀ ਇੰਝ ਹੀ ਰੜਕਿਆ

ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਜੀਓਪੋਲਿਟਿਕਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੈਨਜ਼ੂਏਲਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਡਿਕਟੇਟਰ ਹੋਣ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪਰਤੱਖ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੀਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਬਣਾ ਲਏ ਸਨ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਲਕ ਹੁਣ ਵੀ ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਦ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੀਖਣ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀਕਰੇਟ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ 'ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਮੁਸਕਰਾਉਣ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਣਾ। ਇਹੋ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਈਰਾਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਹਾਸੇ-ਹੀਣਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਐਟਮੀ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਵਾਂ ਪਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਲਕ ਜੇਕਰ ਬਣਾਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ।

ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਵਰਗੀ ਸੰਸਥਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਬੋਸ਼ਾਕ ਉਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ 'ਤਕੜੇ ਦਾ ਸੱਤੀ ਵੀਹੀਂ ਸੌ' ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁਰੰਧਰ ਸਮਝੌ ਜਾਂਦੇ ਪੰਜ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਵੀਟੋ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਫੈਸਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀਟੋ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੁਆਫ਼ਕ ਨਹੀਂ

ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਵਰਗੀ ਸੰਸਥਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਬੋਸ਼ਾਕ ਉਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ 'ਤਕੜੇ ਦਾ ਸੱਤੀ ਵੀਹੀਂ ਸੌ' ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁਰੰਧਰ ਸਮਝੌ ਜਾਂਦੇ ਪੰਜ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਵੀਟੋ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਫੈਸਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀਟੋ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੁਆਫ਼ਕ ਨਹੀਂ

ਆਉਂਦਾ, ਕਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਤੇ ਕਦੇ ਰੂਸ ਨੂੰ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਤਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗਰਾਂਟ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਨੀ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮਨਿਹਾਦ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬੇਅਸਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਵਿਸ਼ਵ ਚੌਧਰੀ ਬਣ ਬੈਠਾ।

ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਥਾਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਵੀਟੋ ਪਾਵਰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਸਥਾਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਉਸ ਨੂੰ ਏਨਾ ਕੁ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਅਮਾਨਵੀ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਫਰੰਟ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਾਰਜ ਕਰੇ।

ਜੇਕਰ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਨਾ ਖਾਮਨੇਈ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ) ਦਾ ਘਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਇੰਝ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਟਰੰਪ ਇਸ ਵੇਲੇ ਏਨਾ ਕੁ ਸੁਆਰਥੀ, ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ, ਨਿੱਜਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਧਮਕੀਆਂ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜੋ ਕਾਰਜ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਸਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਪੈਟਰਨ ਤੇ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਸਤੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਸ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਬਦਲੇ ਹਨ।

ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਇਹ ਕੈਸਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਨਸਿਫ਼ ਤੇ ਮੁਜ਼ਰਿਮ ਵਿਚ ਫਰਕ ਮਿਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਜਿਹੜਾ ਖਾਮਨੇਈ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਇਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਦਸਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੂੰ 'ਮਜ਼ਾ ਚਖਾਉਣ' ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਕਿੰਨੇ ਕਤਲਾਂ ਨਾਲ ਰੰਗ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅੱਜ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸਬਕ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 1945 ਵਿਚ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਅਤੇ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਉੱਪਰ ਬੰਬ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕਿਹੜਾ 'ਪੁੰਨ' ਦਾ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵਿਅਤਨਾਮ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਵੀਅਤਨਾਮੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਿਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਿਉਬਾ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਲਤਨਤ ਕਾਇਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ? ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਵੈਨਜ਼ੂਏਲਾ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਕ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਦਰ ਨੂੰ ਕਿਡਨੈਪ ਕਰਕੇ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ।

ਕੀ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵੀ 'ਜਿਸ ਦੀ ਲਾਠੀ, ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ' ਵਰਗਾ ਜੰਗਲ-ਰਾਜ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ? ਜਿਸ ਹੁਕਮਰਾਨ ਦਾ ਜੀ ਕਰੇ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬੱਧੀ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਹੁਕਮਰਾਨ ਦਾ ਜੀ ਕਰੇ ਉਹ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦੇਵੇ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਏਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖੂਨ ਬਹਾਏ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਬਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸਿਖਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਧਰਤੀ ਸਚਮੁਚ ਰਹਿਣਯੋਗ, ਜਿਉਣਯੋਗ ਅਤੇ ਮਾਣਨਯੋਗ ਬਣ ਜਾਵੇ...ਆਮੀਨ !!!

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 844 ਨਿਹੱਥੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 281 ਬੱਚੇ ਸਨ। 9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸਦਨਾਂ ਵਿਚ ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਅਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰੀ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ— ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਵਾਚ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਰੈੱਡ ਕਰਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ—ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀਆਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਗਾਜ਼ਾ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ

ਨਾਗਰਿਕ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ।
• 2014 ਗਾਜ਼ਾ ਜੰਗ (8 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 26 ਅਗਸਤ 2014), 2 ਹਜ਼ਾਰ 251 ਫਲਸਤੀਨੀ ਮੌਤਾਂ
ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ 2 ਹਜ਼ਾਰ 251 ਫਲਸਤੀਨੀ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 1 ਹਜ਼ਾਰ 462 ਫਲਸਤੀਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 299 ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ 551 ਬੱਚੇ ਸਨ; ਅਤੇ 11 ਹਜ਼ਾਰ 231 ਫਲਸਤੀਨੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਅਤੇ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਅਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਦੋਵਾਂ ਧੜਿਆਂ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ

ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ।
• ਗ੍ਰੇਟ ਮਾਰਚ ਆਫ ਰਿਟਰਨ (2018), 150 ਮੌਤਾਂ, 9 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਖਮੀ
30 ਮਾਰਚ 2018 ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਫਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਹਟਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਕਬਾ ('ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਤਬਾਹੀ') ਦੌਰਾਨ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖੋਹੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਧਰਤੀ

'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ 189 ਫਲਸਤੀਨੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ 9 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚੇ, ਪੈਰਾਮੈਡਿਕਸ ਕਾਮੇ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 5 ਹਜ਼ਾਰ 814 ਅਣਚੱਲੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਟਰੰਪ/ਪੈਂਸ ਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਉਲਟਾ ਨਿਹੱਥੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।
• ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ-ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ (2023 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ), 90 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤਾਂ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ

ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਜੰਗ ਦੀ ਅਸਲ ਮਨੁੱਖੀ ਕੀਮਤ 'ਅਧਿਕਾਰਤ' ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੁਤੰਤਰ ਖੋਜ 2025 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੱਕ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ 'ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਮੌਤਾਂ' ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਉਸੇ ਮਿਆਦ ਲਈ ਗਾਜ਼ਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ (ਐੱਮਓਐੱਚ) ਦੁਆਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ 49 ਹਜ਼ਾਰ 90 ਤੋਂ 34.7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੱਧ ਹੈ। ਹੁਣ ਐੱਮਓਐੱਚ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 16 ਫਰਵਰੀ 2026 ਤੱਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 72 ਹਜ਼ਾਰ 63 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ (10 ਅਕਤੂਬਰ 2025 ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਵਿਚ 'ਜੰਗਬੰਦੀ' ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 603)।

‘ਸਹੁੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ’; ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਮੇਰਾ ਬੌਧਿਕ ਧਰਮ!

ਭੂਮਿਕਾ: ਸਹੁੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਧਿਐਨ ਵੀ ਹੈ, ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ, ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਸਹੁੰ ਵੀ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ—ਇਹ ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਬੌਧਿਕ ਧਰਮ ਹੈ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਨਮੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਕਬੂਲਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੰਕਟ ਕੇਵਲ ਅੰਕੜਿਆਂ, ਨੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵੋਟ-ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਸੰਕਟ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸੰਕਟ ਹੈ। ਭੂਗੋਲ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਸੰਕਟ।

ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ—

ਪੰਜਾਬ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੀ ਧੜਕਣ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ, ਮਿਹਰਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ

ਅਮਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੰਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਨ, ਜੋ ਪਿਛਲੀ ਲਗਪਗ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ/ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਸਾਹਿਤ-ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਲਈ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਇਸ ਅੰਦਰ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ‘ਸਹੁੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ’ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠਲੀ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਸਾਤਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਗੋਲਦਿਆਂ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ‘ਨੈਤਿਕਤਾ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ’ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ। ਗੰਧਲੀ ਅਤੇ ਸਵਾਰਥੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਅਣਖੀ, ਕਿਰਤੀ, ਵੰਡ ਛਕਣ, ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਲਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮੰਗਤਾ ਬਣਾ ਧਰਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਰਸਾਤਲਤਾ ਦੇ ਟੋਏ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਾਣੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਘੱਰ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਤਬਾਹ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਉਵੇਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਕੁਕਨੂਸ ਆਪਣੀ ਹੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਾਖ ਵਿਚੋਂ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਗਲੋਬਲ ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਸਮਝ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਹੈ। —ਸੰਪਾਦਕ

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੈਬਾਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ—

ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਹੋਰ ਸੱਚ ਜਾਗਿਆ: ਪੰਜਾਬ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ—ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਰਚਨਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਉਸੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਹੈ।

1. ਮੈਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਕਿਉਂ ਲਿਖੀ?

ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ; ਨੈਤਿਕਤਾ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਕੋ ਜੇਹੇ ਰਾਗ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ—

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਸਕੀਮਾਂ ਨਾਲ ਭਰਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਆਦੀ ਬਣਾਉਣਾ, ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕਬਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣਾ, ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ-ਵਿਕਰੀ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦੇਣਾ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮਾਫੀਆ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣਾ।

ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ: ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਿਕਾਸ-ਮਾਡਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਾਂਗੇ।

ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ— ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਬਾਹਰੋਂ ਆ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਚਾਏਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਬਚਾਉਣਗੇ।

2. ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਕੀ ਹੈ?

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਕਿਸੇ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਜਾਂ ਕਨੇਡਾ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਦੀ ਦਾਅਵਤ ਹੈ। ਇਹ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰ ਸੋਚਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

ੳ) ਸੰਕਟ

ਪੰਜਾਬ ਕਿਵੇਂ ਅੰਨਦਾਤੇ ਤੋਂ ‘ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਰਜ਼ੇਦਾਰ’ ਬਣ ਗਿਆ? ਖੇਤੀ ਕਿਵੇਂ ਅਮਦਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਫ਼ਨ ਬਣ ਗਈ? ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿਵੇਂ ਰਾਹ ਨਹੀਂ, ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਟਿਕਟ ਬਣ ਗਈ?

ਅ) ਨਵੀਂ ਵਿਸ਼ਵ-ਸਮਝ

ਏ ਆਈ, ਬਿਗ ਡਾਟਾ, ਇਮਰਸਿਵ ਰੀਐਲਟੀ, ਗਲੋਬਲ ਸਿਖਿਆ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਨੌਲਿਜ਼ ਵਰਕਰ—ਇਹ ਸਭ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦਰਿਆ ਹਨ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵਿਚ ਤੈਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸਿਖਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਿਰਫ਼ ਭਟਕਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ੲ) ਉਤਰ-ਪੂਜੀਵਾਦੀ ਏਜੰਡਾ

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ—ਸਿਰਫ਼ ਪੂਜੀ ਨਹੀਂ, ਚੇਤਨਾ, ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਵਿਕਾਸ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਗੇ।

3. ਪੰਜਾਬ ਕੀ ਹੈ?

ਮੇਰੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਂਤ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਯਾਦਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਪਾਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਡਾਇਸਪੋਰਾ, ਅਤੇ ਵਰਚੁਅਲ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਿਸ਼ਵ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕੇਂਦਰ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ—ਇਕ ਜੀਵਨ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਪੰਜਾਬ ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਪੰਜ ਸੰਸਾਰ ਹਨ—ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ, ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਵਰਚੁਅਲ ਪੰਜਾਬ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੀ ਇਕ ਇਕੋ ਤਾਕਤ ਹੈ—ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ-ਦਰਸ਼ਨ: ਕਿਰਤ, ਸਾਂਝ, ਨੈਤਿਕਤਾ, ਭਾਈਵਾਲੀ ਅਤੇ ਆਤਮ ਸ਼ਕਤੀ।

4. ਪੰਜਾਬ ‘ਫਾਲਨ ਸਿਸਟਮ’ ਨਹੀਂ, ‘ਫੀਨਿਕਸ ਸਿਸਟਮ’ ਹੈ

ਜਿਵੇਂ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੰਕਟ ਰਾਖ ਵਰਗਾ ਹੈ—ਦਿਸਦਾ ਕਾਲਾ, ਪਰ ਅੰਦਰ ਨਵੀਆਂ

ਉਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੀਜ ਦਬੇ ਪਏ ਹਨ। ਕੁਕਨੂਸ (ਫੀਨਿਕਸ) ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਇਹ ਸੰਕਟ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇਗਾ ਵੀ, ਰੋਕੇਗਾ ਵੀ, ਪਰ ਤਬਦੀਲ ਵੀ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਹੈ।

5. ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ?

– ਉਹ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਜੋ ‘ਮੁਫ਼ਤਖੋਰੀ’ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝਣ ਦੀ ਭੁੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ

– ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਜੋ ‘ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਵਰਕਫੋਰਸ’ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ‘ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼’ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹਨ

– ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2025 ਦੀ ਖੇਤੀ 1970 ਦੀ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

– ਉਹ ਯੂਥ ਜੋ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਫਾਈਲ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ

– ਅਤੇ ਉਹ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ‘ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ

6. ਮੇਰੀ ਸਹੁੰ — ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਗਈ

ਮੇਰੀ ਸਹੁੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਾਂ। ਮੇਰੀ ਸਹੁੰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੱਸਾਂ—ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਕੌੜਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੀ ਸਹੁੰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭੂਤ ਦਾ ਤਰਸ ਨਹੀਂ, ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਵਾਂ।

ਮੇਰੀ ਸਹੁੰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ‘ਭਿਖਾਰੀ’ ਤੋਂ ‘ਦਾਤਾ’ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਕ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਾਂ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਸੇ ਸਹੁੰ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

7. ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਜਨਮ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਮੈਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ—ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮਨੁੱਖ ਵਜੋਂ ਲਿਖਿਆ; ਜਿਸਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਅੰਤ ਨਹੀਂ—ਇਹ ਉਸ ਮਹਾਨ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੁਬਾਰਾ ਰਚੇਗਾ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਆਪਣੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਉਹ ਨਕਸ਼ਾ ਹੈ—ਉਸ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ।

8. ਸੰਕਟ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸੰਸਾਰ

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੇਵਲ ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ—

ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ, ਸਮਾਜਕ ਸੰਰਚਨਾ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਜੀਵਤ ਗਿਆਨ, ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਦੀ ਬਹੁ-ਸਥਾਨੀ ਸਿਆਸਤ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲ ਨਵੀਨਤਮ ਮੌਡਰਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਜਟਿਲ ਪਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਇਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਥਾ ਹੈ।

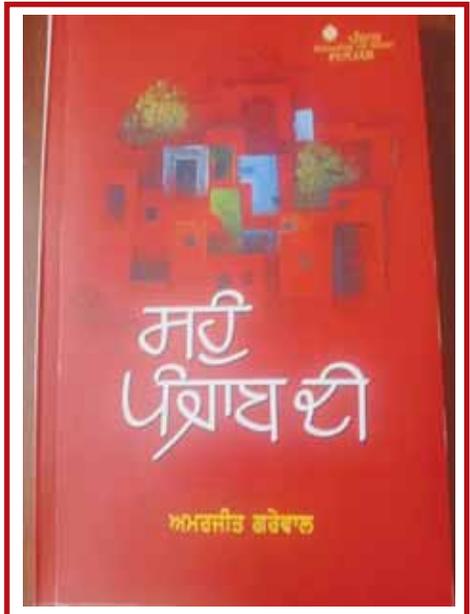
ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ‘ਇਕ ਸਥਾਨ’ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ—ਇਹ ਇਕ ਵਾਰਅ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਹੈ:

ਭੂਗੋਲ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਸੂਬਾਈ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਨੈੱਟਵਰਕ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ, ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਕਾਵਿ-ਸੰਵੇਦਨਾ, ਪਰਵਾਸੀ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਮੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਸ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਤੁਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਥੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਕਟ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਹਨੇਰਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਖਤਮ ਉਥੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਰੌਸ਼ਨ ਪਰਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦੀ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

‘ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਕਿਨਾਰੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਰਹੀ; ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਚੱਪੂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ... ਪਰ ਸਵੇਰੇ ਦੇਖਿਆ — ਕਿਸ਼ਤੀ ਓਥੇ ਹੀ ਸੀ। ‘ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੰਕਟ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ, ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ; ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਾਇਰਟੀਜ਼ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਹੈ; ਖਪਤ ਦੀ ਸਮਾਜ-ਨੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਭਵਿੱਖ-ਰਚਨਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ।’

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ—ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਾਰ ਇਕ ਸੰਭਾਵਨਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ—ਇਹ ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ; ਕਦੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਾਂਗ, ਕਦੇ ਗੁੱਸੇ ਵਾਂਗ, ਕਦੇ ਬੇਬਸੀ ਵਾਂਗ, ਤੇ ਕਦੇ ਅਜਿਹੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਾਂਗ ਜੋ ਥਕਾਵਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬੁੱਝਦੀ ਨਹੀਂ। ਪੁਸਤਕ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਰਦ ਕਿਵੇਂ ਦਿੜ੍ਹਤਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦਰਿੜ੍ਹਤਾ ਕਿਵੇਂ ਨਵੀਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਰਾਹ। — ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਵੀ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਕਲਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

9. ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਫ਼ੇਮਵਰਕ: ਉਤਰ-ਪੂਜੀਵਾਦੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੰਦਹਾਲੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਇਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਵਿਕਾਸ-ਮਾਡਲ ਦੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਪਿਆਨ-ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੂਜੀਵਾਦ ਕੇਵਲ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕ ਕੋਡ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਸਤ ਤੱਕ ਸਭ ਨੂੰ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ:

- ਮੁਫ਼ਤ ਸਕੀਮਾਂ = ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨਸ਼ਾ
- ਖਪਤਵਾਦ = ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਾ
- ਰਾਜਸੱਤਾ ਅਤੇ ਮਾਫੀਆਗਰਦੀ = ਸਮੂਹਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ
- ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ = ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਸੰਕਟ
- ਡਾਇਸਪੋਰਾ = ਦੋਹਰੀ ਪਹਿਚਾਣਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ

– ਵਿਸ਼ਵ-ਬਾਜ਼ਾਰ = ਨਵੀਂ ਨੌਲਿਜ਼-ਇਕੋਨਮੀ ਦੇ ਗੇਟਵੇ ਲੜਾਈ ਪੂਜੀਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਜੀਵਾਦੀ ਮੋਡ ਆਫ਼ ਬੀਇੰਗ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਤਰ-ਪੂਜੀਵਾਦੀ ਏਜੰਡੇ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:

- ਸਥਿਰ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਹਿ-ਵਿਕਾਸ
- ਉਤਪਾਦਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਿਰਜਣਾ
- ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨੈੱਟਵਰਕਸ
- ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਮਰੱਥਾ-ਨਿਰਮਾਣ
- ਰਾਜਸੱਤਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਮਾਜਕ-ਉੱਦਮ
- ਮਾਫੀਆ-ਰਾਜ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨੈਤਿਕ-ਰਾਜਨੀਤੀ

ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਨਹੀਂ — ਇਕ ਅਧੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ’ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੰਕਟ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਰਚਨਾ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਾਲ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ੳ) ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਗਲਤ ਸਮੇਂ ਗਲਤ ਮਾਡਲ ਚੁਣੇ: ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ 1970-85 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ,

ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਅਗਲੀ ਪੁਲਾਘ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਅ) ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ: ਮਾਫੀਆ, ਮੁਫ਼ਤਖੋਰੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਪਾਪੁਲਿਜ਼ਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿਚ ‘ਰੁਜ਼ਗਾਰ-ਵਿਰੋਧੀ’ ਤੱਤ ਬਣ ਕੇ ਵੱਡ ਗਏ।

ੲ) ਗਿਆਨ-ਅਧਾਰਿਤ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੰਕਟ ਹੈ: ‘ਨੌਲਿਜ਼ ਇੰਡਸਟਰੀ ਉਥੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨੌਲਿਜ਼ ਵਰਕਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ... ਪਹਿਲਾਂ ਨੌਲਿਜ਼ ਵਰਕਰ ਪੈਦਾ ਕਰੋ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸੁਧਾਰੋ’

ਸ) ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵੱਲ ਵਧੋ: ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਇਹ ਰਸਤਾ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਫੋਰਬ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਰੈਵੋਲੂਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਿਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਸਥਾਈ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਕਸਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

10. ਡਾਇਸਪੋਰਾ, ਵਰਚੁਅਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਕਤਾ

ਪੰਜਾਬ ਭੂਗੋਲ ਨਹੀਂ, ਨੈੱਟਵਰਕ ਹੈ।
– ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ
– ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ
– ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ
– ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬ
ਅਤੇ ਵਰਚੁਅਲ ਪੰਜਾਬ
ਇਹ ਸਭ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ‘ਚਿਹਨ-ਸੰਸਾਰ’ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਫ਼ੇਮਵਰਕ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ—

ਐਲਗੋਰਿਦਮ, ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀਆਂ, ਮੂਕਸ, ਸਮਾਰਟਫੋਨ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਕਾਲਜ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ, ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਣਦੀ ਇਕ ਬਹੁ-ਸਥਾਨੀ ਚੇਤਨਾ।

ਪੰਜਾਬ ਬਾਊਂਡਰੀ-ਫਿਕਸਡ ਜੁਗਰਾਫੀਆ ਨਹੀਂ, ਰਿਲੇਸ਼ਨ-ਡਿਫ਼ਿਨਡ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹੈ।

11. ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ:

ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਨਵੀਂ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਫੋਰਬ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਰੈਵੋਲੂਸ਼ਨ— ਆਈ, ਬਿਗ ਡਾਟਾ, ਬਲੋਕਚੇਨ, ਇਮਰਸਿਵ ਰਿਐਲਟੀ, ਹਾਈਪਰ-ਨੈੱਟਵਰਕ। ਇਹ ਸਭ ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਨਵਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ‘ਟੈਕ-ਰੈਵੋਲੂਸ਼ਨ’ ਨੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਾਕਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਆਧਾਰ ਵਰਕਫੋਰਸ ਦਾ ਗਿਆਨ-ਨਿਰਮਾਣ ਹੀ ਹੈ।

12. ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਲ-ਟੂ-ਐਕਸ਼ਨ

‘ਭਿਖਾਰੀ ਨਹੀਂ — ਰਚਨਾਕਾਰ ਬਣੋ’
1) ਮੁਫ਼ਤਖੋਰੀ ਦਾ ਮਾਡਲ। ਭਿਖਾਰੀਰਾਜ (ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ)
2) ਟਿਕਾਉ, ਸਮਿਲਤ ਅਤੇ ਨੌਲਿਜ਼-ਅਧਾਰਿਤ ਵਿਕਾਸ। ਦਾਤਾਰਾਜ
‘ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕੁਕਨੂਸ ਇਸ ਰਾਖ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜਨਮੇਗਾ।’

ਇਹ ਮੈਟਾਫਰ ਕੇਵਲ ਸੁੰਦਰ ਨਹੀਂ— ਇਹ ਪੂਰੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਕੇਂਦਰ ਹੈ: ਸੰਕਟ ਹੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕੇਵਲ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ — ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਦਇਆ, ਕਿਸੇ ਹਾਰਤ ਸਕੀਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਐਲਾਨ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ—ਇਹ ਸਮਾਜਕ ਚੇਤਨਾ, ਨੈਤਿਕ ਹਿੰਮਤ, ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਨਵੀਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੈ’—ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ: ‘ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਰੂਪ ਦੀ ਗਰਭਾਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੈ।’

ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ...!

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ’ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਸੂਭ ਚਿੰਤਕ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦ ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, 16 ਮਾਰਚ, 2025 ਨੂੰ ਇਸ ਫਾਨੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਅਦਾਰਾ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ	ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ	ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ	ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ	ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ	ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ	ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ	ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ	ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ	ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ	ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਰਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ	ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ	ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟ)	ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ	ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ	ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ	ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ	ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ	ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੋੜਾ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ	ਆਗਿਆਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ
ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਢਿਲੋਂ	ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ	ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ	ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਨਿੱਕੀ) ਸੇਖੋਂ	ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ	ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ	ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ	ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	ਸ. ਹੈਪੀ ਸਿੰਘ ਹੀਰ	ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ	ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ 'ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ' ਦੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਯਾਦਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ!

ਜਦ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕਾ-ਮਦੀਨਾ ਹੋ ਆਏ ਮੌਲਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ!!

ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਨਿਆਵੀ (ਖਾਸਕਰ ਭਾਰਤੀ) ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਰੁਤਬਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਿਖਰ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਹੈ। ਕੋਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਕੈਥੋਲਿਕ ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਪੋਪ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਵਾਂਗ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੇਤਾਜ਼ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਨੇਕਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ

ਬਲਰਾਜ ਦਿਉਲ
ਫੋਨ: 905-793-5072

ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਅਜੇਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਕਸਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਬੱਲਬ ਦਾ ਸਵਿਚ ਆਨ ਜਾਂ ਆਫ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਅਜੇਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਦਲ ਹੀ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੈ।

ਆਮ ਸਿੱਖ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਅਣਭਿੰਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ 1984 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਇਕ ਐਸਾ ਤਬਕਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਪੈਰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸਟਰ ਭਾਵ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਤਬਕੇ ਨੂੰ, ਜੋ ਸਨਾਤਨ (ਹਿੰਦੂਆਂ) ਨਾਲੋਂ ਨਾਤੂਆ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟਣ ਲਈ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹਰ ਜਥੇਦਾਰ ਕੱਟਤ ਤੋਂ ਕੱਟਤ ਸਟੈਂਡ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਨਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹਿੱਤ ਹੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਲਕਸ਼ਮਣ ਰੇਖਾ (ਰੈਂਡ ਲਾਈਨ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਏਧਰਲੀ ਕਾਣ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋਰ ਦਬਕੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਆਪਣਾ ਰੁਤਬਾ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਨਾਤਨ, ਸਨਾਤਨੀ ਤਿਉਹਾਰ, ਸਨਾਤਨੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਹਿੰਦੂ, ਐਚ.ਐਸ.ਐਸ., ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਆਦਿ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਆਈ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਲੜਕੀ ਯੋਗ ਆਸਣ ਕਰ ਬੈਠੀ ਸੀ ਤਾਂ ਝੱਟ ਉਸ 'ਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਬੀਤੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਸ਼ੱਕੀ ਬੇਅਦਬੀਕਾਰਾਂ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ' ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਪਲੱਝਣ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਕੋਈ ਜਥੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਅਗਰ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਕੱਟਤਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ। ਸਰਕਾਰਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਅਕਸਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੇ।

ਹੁਣ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਹੋਲੀ ਬਾਰੇ ਨਵਾਂ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਪੁਰਾਤਨ ਸਨਾਤਨੀ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਇਸ ਦਿਨ 'ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ' ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਤਲਖ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਜੀ ਸਦਕੇ ਹੋਲੀ ਮਨਾਉਣ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ 'ਤੇ ਹੋਲੀ ਦੇ ਰੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਤੁਬਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਦਕਿ ਗੜਗੱਜ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਹੰਗਾਂ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖ ਵੀ ਹੋਲੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਤਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਹੀ ਰੰਗ ਸੁਟਣ ਅਤੇ ਰਾਹ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ 'ਤੇ ਰੰਗ ਦਾ ਤੁਬਕਾ ਨਾ ਡਿੱਗੇ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੈ। ਸੜਕਾਂ ਕਿਨਾਰੇ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਛਬੀਲਾਂ ਮੌਕੇ ਟਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਝੱਜਟ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਜਥੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਰਾਹਗੀਰ ਨੂੰ ਲੰਗਰ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਚਾਹਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਛਕਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਦੇ ਰਾਜਕਾਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਧੁਮਧਮ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਿਨ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਹਰ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਪੰਤਗਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸਲਾਮਿਕ ਕੱਟਤਪੰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਗਰਦਾਨ ਕੇ 20 ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਲਾਹੌਰੀਏ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਪੰਤਗਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡੀਐਨਏ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਬੈਠ ਕਰਨ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ

ਪਿਛਲੀ ਲਗਪਗ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਵਿਵਾਦਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਲਰਾਜ ਦਿਉਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲੇਖ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਕੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਿਉਬੰਦੀ ਮੌਲਵੀ ਮੌਲਾਨਾ ਸਜਾਦ ਨੌਮਾਨੀ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਤੇ ਖਾਸ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਕਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਅਤੇ ਪੰਤਗਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੀ ਸਾਡੇ ਜਥੇਦਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਸਨਾਤਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ?

ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਕਰਮਜੀਤ

ਟੌਹਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਕੈਦ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਪੈਰੋਲ (ਰਿਹਾਈ) ਵੀ ਦੁਆ ਲਈ ਸੀ।

ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੁਆਫਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹੇਠ ਅੱਗ ਬਾਲੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉਬਲਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਉਤਾਂਹ ਜਾਂਦਾ

ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਦਿਉਬੰਦੀ ਮੌਲਵੀ ਮੌਲਾਨਾ ਸਜਾਦ ਨੌਮਾਨੀ

ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਵਾਂਗ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਮੰਗਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਚੀਫ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵੈਦਿਕ ਫਿਲਾਸਫੀ ਵਿਚ 'ਸਰਬੇ ਭਵਾਂਤੁ ਸੁਖੀਨਾ' (ਹਰ ਥਾਂ ਸੁੱਖ ਹੋਵੇ) ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਅਖਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੇਠੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖਿਮਾਂ ਜਾਚਨਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ, ਜੋੜੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ, ਕਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੀ ਲਿਖਤ ਕਿਤਾਬ 'ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ' ਮੁਫਤ ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਲਗਾਈ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਚਾਂਸਲਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਕਿਹਾ, 'ਚਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਗ' ਕੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗੜਗੱਜ ਸਾਹਿਬ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ ਕਿ 'ਨਮਸਕਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵੈਦਿਕ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ?

ਇਸ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋਏ ਜਥੇਦਾਰ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਚਾਲ ਚਲਦਿਆਂ ਮਾਨ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਦਾਹੜੀ-ਕੇਸ ਕੁਤਰੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀ.ਐਮ. ਮਾਨ ਬੀਬਾ ਪੁੱਤ ਬਣ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੁਨੇਹਾ ਇਹ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਥਿਤ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਂ ਰੁਤਬੇ ਵਿਚ ਛੋਟਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਰਿਹਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਘਟੋਤਾ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਝੱਟ ਗਲੀ ਗਲੋਚ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਦੀ ਘਟੋਤਾ ਨੇ ਬਾਂਹ ਵੀ ਮਰੋੜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੀਫ ਜੱਜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਜੇਹਾ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਦਾ ਸੋਧਾ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਬਹੁਤ 'ਸੇਵਾ' ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੌਕੇ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ

ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਖਾਤਕੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਭੇਜਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਤਲਬ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਜਦ ਨਿਮਾਣੇ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ ਸਾਫਾ (ਅਰਦਾਸੀਆ) ਪਾ ਕੇ ਬਮਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਸੀ। 'ਪਾਣੀ ਮੁਆਫਕ ਉਤਾਂਹ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ' ਦਾ ਇੱਕ ਜਥਾ ਜਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਬਾਲੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਕਲਾਂ ਵਿਚ ਛੁਪਾਏ ਸ਼ਸਤਰ ਦਿਖਾਏ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਫਿਰ ਕਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਆਏ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸੇ ਕੌੜੀ ਦਵਾਈ ਦੀ ਇੱਕ ਮੋਟੀ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬੰਦ ਹੈ।

ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਦਿਉਬੰਦੀ ਮੌਲਵੀ ਮੌਲਾਨਾ ਸਜਾਦ ਨੌਮਾਨੀ ਦੀ ਆਉ-ਭਗਤ ਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਦੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ 2 ਬਿਲੀਅਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 85 ਤੋਂ 90 ਫੀਸਦ ਸੁੰਨੀ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ ਜੋ ਕੱਟਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੁੰਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਕੱਟਤ ਦੇਉਬੰਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤੂਤੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਲਖਨਊ (ਯੂਪੀ) ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਸਿਧ ਦੇਉਬੰਦੀ ਮੌਲਵੀ ਸਜਾਦ ਨੌਮਾਨੀ ਉਸ ਵਕਤ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਕਾਇਮ ਮੁਕਾਮ ਜਥੇਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਕਈ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਦਮ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਦਿਉਬੰਦੀ ਮੌਲਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਲੋਂ ਉਸਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਉ ਭਗਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾੜੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਲਵੀ ਦੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਸਰਲ

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਚਾਰ ਕੁ ਪਹਿਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮੌਲਵੀ ਇੱਝ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, 'ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਅਸੀਂ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਏਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੰਨਾ ਮੈਂ ਕਈ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲਗਾਤਾਰ ਸਫਰ (ਯਾਤਰਾ) ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਇਸ ਵਾਰ ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਦਾਅਵਤ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਦਾ ਮੁਜਰਮ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਵੱਡੇ ਰੂਹਾਨੀ ਆਗੂ ਹਨ/ਆਗੂ ਸਨ, ਜਥੇਦਾਰ ਸਨ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਦੇ। ਯਾਨੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਧਰਮੀ ਆਗੂ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਫਰ ਵਿਚ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਉ ਪਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੈਂ ਏਨਾ ਬਿਜ਼ੀ ਰਹਾਂਗਾ ਕਿ ਵਿਸਤਰਤ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾਏਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ 100 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਏ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਕਵਰ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ ਹੋਈ ਲਿਆਏ ਔਰ ਬਹੁਤ ਅਦਬ ਨਾਲ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਇਹ ਕੀ ਹੈ? ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਦੀਏ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪ ਕੀਤਾ ਹੈ।' ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮਜਲਸ ਵਿਚ ਤਾੜੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਲਾਣਾ ਅੱਗੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, 'ਸੋਚੀਏ, ਕੀ ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਮਜ਼ਹਬ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰੂਹਾਨੀ ਆਗੂ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਔਰ ਸਾਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਛਪਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਤੋਅਫੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਇਹ ਕੀ ਹੈ? ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰਾ ਪੀਐੱਚਡੀ ਦਾ ਥੀਸਿਸ ਹੈ ਇਸ 'ਤੇ ਮੈਂ ਪਟਿਆਲਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪੀਐੱਚਡੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕੀ ਸਬਜੈਕਟ ਹੈ ਇਸ ਦਾ? ਆਪ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਆ ਜਾਣਗੇ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਜ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਔਲਾਹ ਦੇ ਜੋ 99 ਨਾਮ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸੇ ਹਨ ਇਹ ਉਹੀ ਖੁਦਾ ਦੇ 99 ਨਾਮ ਹਨ ਜੋ ਪੈਗੰਬਰ ਸਾਹਿਬ ਕੁਰਾਨ ਵਿਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ-ਸਿੱਧਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਹੈ।' ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮਜਲਸ ਵਿਚ ਫਿਰ ਤਾੜੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੌਲਾਨਾ ਭਾਸ਼ਣ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੋਇਆ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿਦਿਆ ਕਿੱਥੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਰਦੂ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ, ਹਿੰਦੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਫਾਰਸੀ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋ ਆਪ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਮੈਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋ? ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਖਨਊ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਫਿਰ ਦਿਉਬੰਦ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਅਲੀਗੜ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਸਲਾਮਿਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮਦੀਨਾ (ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ) ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਮੈਂ ਖੋਜ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ। ਔਰ ਜਦ ਮਦੀਨੇ ਦਾ ਨਾਮ ਆਇਆ, ਇਹ ਸੁਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਦੀਨੇ ਦਾ ਨਾਮ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਗਾਲਬਿਨ ਸੋਢੇ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠ ਗਏ ਮੈਂ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਔਰ ਉਹ ਨੀਚੇ ਬੈਠ ਗਏ ਔਰ ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਉਂ? ਉਹ ਆਖਣ ਲੱਗੇ ਤੁਸੀਂ ਮਦੀਨੇ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਪਾਸ (ਬਰਾਬਰ) ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦਾ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਸ਼ਾਲੀ ਕਿੰਨੇ ਲੱਕੀ ਹੋ? ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੱਕਾ ਸ਼ਰੀਫ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਗਏ ਹੋ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਪੌਣੇ ਨੌਂ ਸਾਲ ਉਥੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਹਨ ਔਰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਉਮਰਾ (ਹੱਜ) ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਸਾਂ ਮੈਂ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ ਉਸ ਵਕਤ ਸੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਂ ਇਸ ਲਈ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤਨੀ ਵਾਰ ਮੱਕਾ ਗਏ ਹਾਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂ ਵਗ ਪਏ ਔਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਖੁਸ਼ਨਸੀਬ ਹੋ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਮੱਕੇ ਦੇ ਏਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਮੇਰਾ ਕਿੰਨਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ 2026: ਵੋਟਰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ, ਚੋਣ ਗਣਿਤ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੁਝ ਹੀ ਹਫ਼ਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। 12 ਫਰਵਰੀ 2026 ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 17 ਫਰਵਰੀ 2026 ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਤਾਰੀਕ ਰਹਿਮਾਨ (ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜ਼ਿਆ-ਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ) ਨੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੰਬੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੀਂ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਧਿਆਇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ ਸੀ। ਸੰਨ 2024 ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਬਗ਼ਾਵਤ (ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਟਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ) ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਪੂਰੀ ਲੋਕਤੰਤਰਕ ਚੋਣ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ 2026 ਦੀ ਇਹ ਚੋਣ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਮੁੜ ਸੰਰਚਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਸੀ। ਕਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਇਸ ਨੂੰ 'Post-Uprising Democracy' ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਰਖ ਮੰਨਦੇ ਹਨ—ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪਲ ਜਿੱਥੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸੰਸਥਾਗਤ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੋਟ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਇਜ਼ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਸਦ ਜਾਤੀਆ ਸੰਸਦ (Jatiya Sangsad) ਵਿਚ ਕੁੱਲ 300 ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀਟਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 151 ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 2026

ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਲਗਭਗ 212 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਜਮਾਤ-ਏ-ਇਸਲਾਮੀ ਨੇ 70 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਵੀਂ ਚੁਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਏਜੰਡੇ ਲਈ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਜਿੱਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੁਣ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਹੁਪਾਰਟੀ ਰੂਪ ਧਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। 2026 ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ 2024 ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅੰਦੋਲਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲੋਕਤੰਤਰਕ ਅਭਿਆਨ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਕੇਵਲ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰਕ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ

ਫੈਲਿਆ, ਤਾਂ ਅਖੀਰਕਾਰ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੋਬੇਲ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਯੂਨਸ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅੰਤਰਿਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਚੋਣੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਮੁੜ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਲਿਆ, ਤਾਂ ਅਖੀਰਕਾਰ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੋਬੇਲ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਯੂਨਸ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅੰਤਰਿਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਚੋਣੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਮੁੜ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ

ਮੌਕਾ ਦੇਵੇ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਾਂਗ ਫਰਸਟ-ਪਾਸਟ-ਦ-ਪੋਸਟ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਹਰ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵੋਟ ਕਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਘੱਟ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਤ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਵੀ ਸੀ। ਬਗ਼ਾਵਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਣਗੇ, ਪਰ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ 2026 ਚੋਣ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ

ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ। ਕਈ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਅਸੰਤੋਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਬਲਕਿ ਸਥਾਨਕ ਵਿਕਾਸ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਪਛਾਣ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਗਣਿਤ ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਮਿਲੇ-ਜੁਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਹ ਚੋਣ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੱਦਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ, ਖੇਤਰੀ ਵਪਾਰਕ ਮਾਰਗਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਰਣਨੀਤਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਇੰਡੋ-ਪੈਸਿਫਿਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬੰਗਲਾ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਮਾਰਗਾਂ, ਖੇਤਰੀ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਥੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਦਰੂਨੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਦੀ

ਨੁਕਤਾ -ਏ- ਨਜ਼ਰ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਿੰਗ
ਫੋਨ 75086-98066
gurpreetnews@gmail.com

ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਿਸ਼ਾ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖੇ।

ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ; ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਦਾ ਦਰਪਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ 2026 ਚੋਣ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਗੂੰਜ, ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਣਿਤ ਇੱਕ ਹੀ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਲੋਕ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵੋਟ ਪਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਕਸਰ ਸਥਿਰਤਾ ਚੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਗੁੱਸਾ ਲਹਿਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੱਤਾ ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਗਣਿਤ ਦੇ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਹ ਚੋਣ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਹਿਸਾਬ ਸੀ।

ਨੋਟ: ਜਮਾਤ-ਏ-ਇਸਲਾਮੀ ਨੇ 1971 ਦੀ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਮੁਕਤੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ 'ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ' ...

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਕਿ ਮੈਂ ਮੱਕਾ ਜਾਵਾਂ, ਮਦੀਨਾ ਜਾਵਾਂ, ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੱਕਾ ਗਏ ਸਨ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬਗ਼ਾਵਤ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਸ਼ਕਰਗੰਜ ਦੇ ਮੁਰੀਦ (ਚੇਲੇ) ਸਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਜਜ਼ਬਾਤ ਹਨ। ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ।

ਮੌਲਾਣਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਪੱਕੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਅੱਗੇ ਇੰਜ ਆਖਦਾ ਹੈ, 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਬੱਚੀ, ਦਰਅਸਲ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੱਚੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਮਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਰ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਜਦ ਇੱਕ ਦੋ ਵਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ) ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਚੀ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੇ ਕਾਰਨ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਅੱਠ ਆਪ ਬੱਚੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਉ। ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਹਿਣਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਘਰ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ ਮੱਕਾ-ਮਦੀਨਾ ਵਾਲੇ ਅੱਠ ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਭੇਜ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬੇਟਾ ਘਰ ਮੇਂ (ਅੰਦਰ) ਮਤ ਰਹੋ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁਭ ਘੜੀ ਹੈ, ਬੱਸ ਦੂਰ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਰਹੋ ਕੋਈ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਹਨ ਮੱਕਾ-ਮਦੀਨਾ ਵਾਲੇ।' ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਫਿਰ ਖੂਬ ਤਾੜੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬਾਰੇ ਭਾਸ਼ਣ ਏਥੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਾਸ਼ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਰਾਨ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਕਾਸ਼ ਇਸਲਾਮ 'ਤੇ ਪੀ.ਐੱਚਡੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਹਦੀਸਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਕਾਸ਼ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਵਲੋਂ ਮਦੀਨਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਤਿੰਨ ਜਹੂਦੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹਕ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ 10 ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਤੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੱਕ ਹਰ ਯਹੂਦੀ ਮਰਦ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰ ਔਰਤ ਰਖੇਲ ਬਣਾ ਲਈ ਗਈ। ਮੱਕੇ ਵਿਚ ਦਾਲ ਨਾ

ਗਲਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮੁਹੰਮਦ ਆਪਣੇ 5-6 ਦਰਜਨ ਚੇਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਮਦੀਨੇ ਇੱਕ ਰੁਹਾਨੀ ਸੰਤ ਵਜੋਂ ਆਉਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਤਲੇਆਮ ਪਿੱਛੋਂ ਮਦੀਨੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਬੈਠਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੱਕਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ, ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਦਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇਸਲਾਮ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਪਵਿਤਰ ਹਦੀਸਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਡਾਕਟਰੇਟ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਾਸ਼ ਉਸਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਸਰ ਵਿਲੀਅਮ ਮੈਮੂਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੌਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਪੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸੁਮਾਲੀਅਨ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਔਰਤ ਈਅਨ ਹੀਰਸੀ ਅਲੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਲੈਕਚਰ ਸੁਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਇੱਕ ਕੱਟੜ ਇਸਲਾਮਿਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਵੀਡਨ ਪਲਾਇਨ ਕਰ ਗਈ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹੀ। ਸਵੀਡਨ ਛੱਡ ਕੇ ਹੁਣ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਵਸੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਮਾਹਿਰ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੂਲ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਵਨ ਬਰਗ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਵਾਈ ਆਈ ਐਮ ਨੌਟ ਮੁਸਲਿਮ' ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਾਸ਼ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਰਾਨ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਲੀ ਸੀਨਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਅੰਡਰਸਟੈਂਡਿੰਗ ਮੁਹੰਮਦ' ਪੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨੌਟ 'ਤੇ ਮੁਫਤ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ। ਕਾਸ਼ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਯੂਟਿਊਬ 'ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਲੀਮ ਵਾਸਟਿਕ, ਅਵੇਸ ਇਕਬਾਲ, ਕੁਰਾਨਵਾਲਾ, ਸਾਹਿਲ, ਐਡਮ ਸੀਕਰ, ਹੈਰਿਸ ਸੁਲਤਾਨ ਵਰਗੇ ਦਰਜਨਾਂ ਮਾਹਿਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਾਸ਼ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਕਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ।

ਜਥੇਦਾਰ ਜਿਸ ਮੌਲਾਨਾ ਸਜਾਦ ਨੋਮਾਨੀ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਬਣ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਮੌਲਾਨਾ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਹੈ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਕਾ ਪਾ ਕੇ ਸਕੂਲ ਭੇਜਣ ਦੇ ਵੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ

ਸਿੰਘ ਇਸ ਮੌਲਾਣਾ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਬਣ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਜੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰ ਮਰਦ ਗਵਾਹ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਲਟਾ ਔਰਤ ਨੂੰ ਚਰਿਤਰਹੀਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਮਰਦ ਨਾਲੋਂ ਔਧੀ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮਰਦ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੋ ਔਰਤ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਰਦ ਚਾਰ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਦਿਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਘਰਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਰਤ ਏਨੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ (ਨੀਲ) ਨਾ ਪੈਣ। ਪਰ ਇਸਲਾਮ 'ਤੇ ਪੀ.ਐੱਚਡੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਾਂਝ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਸਰਬਉੱਚ, ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਗਾਰਡੀਅਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਮੱਕਾ-ਮਦੀਨਾ ਹੋ ਆਏ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਦਿਉਬੰਦੀ ਮੌਲਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਕਾਇਮ ਮੁਕਾਮ ਜਥੇਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੌਲਵੀ ਨੂੰ ਅਦਬ ਨਾਲ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਉਲੱਥੇ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੌਲਵੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਸਨ। ਅੱਜ ਅਗਰ ਰਵੀਦਾਸੀਏ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਗੁਰੂ ਰਵੀਦਾਸ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ' ਆਖਣ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਸੀਹਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਵੀਦਾਸ ਨੂੰ ਸੰਤ ਆਖੋ। ਪਰ ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦਾ ਮੁਰੀਦ (ਚੇਲਾ) ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਮੌਲਵੀ ਦੇ ਇਸ ਭਾਸ਼ਣ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਨਤਕ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਾਇਰਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਅਜੇ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਵੀਡੀਓ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ?

ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦੈ?

ਆਪਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਸਿੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਨਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਾਂ, ਕਈਆਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਈਆਂ ਦੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਬੇਹੁਦਗੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤਕ ਛੱਡ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਨਾਲ ਕਹਿ ਵੀ ਦੇਈਦਾ ਇਸ ਰਾਹ ਵਲ ਮੁੜ ਕੇ ਨਾ ਵੇਖੀ।

ਕੀ ਖੱਟਿਆ, ਕੀ ਗਵਾਇਆ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਜਮ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਮਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਘਾਟਾ ਕਿਸਨੂੰ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਕਈ ਲੋਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਮਾਤੇ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਬਕ ਸਿੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਨਸਾਨੀ ਫਿਤਰਤ ਹੈ ਬੰਦਾ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ

ਹੱਕ ਖੋਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਠੱਗੀਆਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੇ ਜੰਮਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਖੂਨ ਚਿੱਟਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ।

ਕਈ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸਾ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਪਾਸਾ ਟੀਟਣਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਉਥੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਤੌਫ਼ਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਕਹਾਂਗੀ ਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤ ਤੇ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਪੌਦੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਖਾਦ ਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਬੰਦਾ ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਪਰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਭ ਕਲਯੁੱਗ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਦਾ ਕਿਹਾ ਅਖਾਣ ਹੈ, ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਵਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਗਿੱਟੇ ਭੰਨਾਂ। ਜੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਔਥੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਹੱਕ ਖੋਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਠੱਗੀਆਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੇ ਜੰਮਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਖੂਨ ਚਿੱਟਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ।

ਕਈ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸਾ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਪਾਸਾ ਟੀਟਣਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਉਥੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਤੌਫ਼ਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਕਹਾਂਗੀ ਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤ ਤੇ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਪੌਦੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਖਾਦ ਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਬੰਦਾ ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਪਰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਭ ਕਲਯੁੱਗ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਦਾ ਕਿਹਾ ਅਖਾਣ ਹੈ, ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਵਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਗਿੱਟੇ ਭੰਨਾਂ। ਜੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਔਥੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਜੇ ਵੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ ਚਮਕੀਲੇ ਦੀ ਚਮਕ

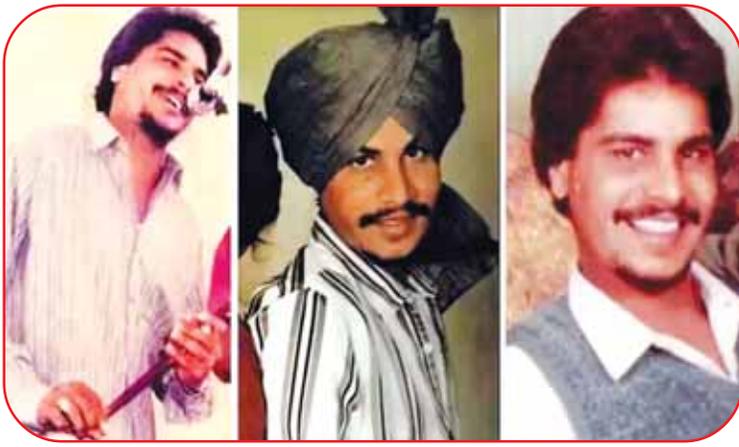
ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਗਾਇਕ ਜੋਤੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ ਅਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਦੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜੋਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 8 ਮਾਰਚ 1988 ਦੇ ਦਿਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਹਿਸਮਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਇਸ ਗਾਇਕ ਜੋਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਾਇਕ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਥ

ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਲਾਡਲਾ ਜੇਠਾ ਪੁੱਤ ਦੇ ਭੈਣਾਂ ਸਵਰਨ ਕੌਰ, ਚਰਨ ਕੌਰ, ਭਰਾ ਅਵਤਾਰ ਤਾਰੀ ਤੇ ਲਸਕਰ ਦਾ ਲਾਡਲਾ ਵੀਰ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਮਾਂ ਦਾ ਸਾਇਆ ਸਿਰ ਤੋਂ ਉੱਠ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਨੰਗਲ ਖੁਰ (ਨੇੜੇ ਪੱਖੋਵਾਲ) ਦੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੇਲ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗਾਇਕਾ ਅਮਰਜੋਤ ਕੌਰ 'ਤੇ ਅਕਸਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ 'ਤੱਤੇ- ਤੱਤੇ' ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਦੋਗਾਣੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਮਕੀਲੇ ਦਾ 'ਗੁਮ' ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਆਮ ਗਾਇਕ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ

ਘਰ ਦੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦਾ ਬੋਝ- ਚਮਕੀਲਾ ਬਹੁਤਾ ਪੜ੍ਹ ਨਾ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦਾ ਬੋਝ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸਤਾਦ ਗਾਇਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦੇ ਨੇ ਚਮਕੀਲੇ ਦੀ ਕਾਫੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਦਕਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਚਮਕੀਲੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਅਮਰਜੋਤ ਨੇ ਦੋ ਬੇਟਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ ਇਸ ਜੋਤੀ ਦੇ ਕਤਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਲੜਕਾ ਜੈਮਨ ਚਮਕੀਲਾ ਚੰਗਾ ਗਾਇਕ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਚਮਕੀਲੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਮੇਲ ਕੌਰ ਪਿੰਡ ਦੁਗਰੀ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਬੇਟੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਕਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਚੰਗੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗਾਇਕ ਜੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਉਹ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ 'ਚ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਕਬੂਲ ਹਨ।

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸੀ ਚਹੇਤਾ ਗਾਇਕ- ਇਕ ਸਮਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡੀਲਰ ਸੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਦੇ ਸਨ ਕਿ ਚਮਕੀਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਕੈਸਟ ਆਵੇ ਤਾਂ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਏ ਜਾਣ। ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਮਕੀਲੇ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋਈ ਸੀ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ 'ਚ ਬੱਲੇ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗਿਆ। ਕਈ ਗਾਇਕ ਜੋਤੀਆਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਵੀ ਪਸਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਈਆਂ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਕਰਵਾਈ। 38ਵੀਂ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਾ-ਚਮਕੀਲਾ ਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 38ਵੀਂ ਬਰਸੀ 'ਤੇ 8 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੁਗਰੀ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੇਲ ਕੌਰ, ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇਵ ਮਾਨ, ਬੀਬਾ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਬਲਤੇਜ ਸਰਾਂ, ਦਿਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕਾ, ਗਾਇਕਾ ਅਮਰ ਰੋਜ਼ੀ ਨੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

'ਪਰੀ' ਹਰ ਵਰਗ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਬਣਿਆ

ਚਰਚਿਤ ਲੋਕ ਗਾਇਕ 'ਪੰਮਾ ਸਾਹਿਰ' ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ ਦੀ ਓਸ ਮਾਣਮੱਤੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨਾਲ, ਤੁਹਾਡੀ ਰੂਹਦਾਰੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਵਾਉਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਭੱਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ। ਜਿਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬ

'ਸਿਜਦਾ ਕਰ ਕਰ' (ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ) ਨਾਲ, ਡੱਲਾ (ਮਿਸ ਪੂਜਾ), ਜਾਨ ਜਾਨ (ਮਿਸ ਪੂਜਾ), ਜੁਦਾਈਆਂ (ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ), ਦੂਰੀਆਂ (ਪਾਲੀ ਸਿੰਧੂ), ਚਰਚਾ (ਗੁਰਲੇਜ ਅਖਤਰ), ਜਾਨ ਮੇਰੀ ਝੋਨਾ ਲਾਉਂਦੀ ਏਂ (ਐਰੀ ਝਿੰਜਰ) ਤੇ ਸਿੰਗਲ ਟਰੈਕ 'ਬੰਦਾ ਹਰਦਾ ਕਿਥੇ', ਲਾਸਟ ਫਾਈਟ, ਝੱਲਾ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਚਰਚਾ, ਚਿੱਟਾ ਵ/ਸ ਮਾਪੇ, ਰੱਬਾ, 'ਅਰਬੀ ਨੂੰ ਮੇਢਾ' ਆਦਿ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਰੀਲੀਆਂ ਲੋਕ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗਾ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਮੁਕਾਮ ਬਣਾਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ, ਮਿਸ ਪੂਜਾ, ਜੈਸਮੀਨ ਅਖਤਰ, ਗੁਰਲੇਜ ਅਖਤਰ, ਪਾਲੀ ਸਿੰਧੂ ਆਦਿ।

ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਿੰਗਲ ਟਰੈਕ 'ਪਰੀ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ 'ਸਵੀਟ ਰਿਕਾਰਡ' ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਯੂਟਿਊਬ ਚੈਨਲ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਬੋਇੰਟਰਾ ਪਿਆਰ ਖੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿੰਗਲ ਟਰੈਕ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਗੀਤਕਾਰ ' ਨਿਰਮਤ ਸਿੰਘ ਯੂ. ਐਸ. ਏ ਵੱਲੋਂ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਪੇਰੋਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਨਾਮਵਰ 'ਫਾਇਰ ਬੀਟ ਸਟੂਡੀਓ' ਵੱਲੋਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਫੂਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧੁੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿਗਾਰਿਆ। ਇਸ ਸਿੰਗਲ ਟਰੈਕ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਣ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫਰ ਸਿੰਘ ਬੀ ਬਿਸਨੰਦੀ ਤੇ ਪਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ 'ਤਰਸੇਮ ਵਾਂਦਰ ਜੀ' ਵੱਲੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਤੇ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਫੀਚਰ

'ਰੋਸ਼ਮ ਅਨਮੋਲ ਜੀ' ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਿੰਗਲ ਟਰੈਕ ਦੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ 'ਰਵਿੰਦਰ ਜੰਡਵਾਲੀਆਂ ਜੀ' ਹਨ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਚਰਚਿਤ ਲੋਕ ਗਾਇਕ 'ਪੰਮਾ ਸਾਹਿਰ ਜੀ' ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਉਘੇ ਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੀ ਮਾਣਮੱਤੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ' ਮਲਕੀਤ ਕਿੱਟੀ ਜੀ' ਦਾ ਸੁਕਰਾਨਾ ਕਰਦਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ' ਮਲਕੀਤ ਕਿੱਟੀ ਜੀ' ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਿਵਨਾਥ ਦਰਦੀ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 21 ਮਾਰਚ 2026 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-733

ਜੰਗ ਦੇ ਬੱਦਲ ਛਾਏ ਘਨੇਰੇ, ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ, ਆਫ਼ਤ ਪਈ ਹੈ ਸਿਰ ਅਚੇਤੇ, ਮਸੂਮਾਂ ਦੀ ਬਲੀ ਵਧੇਰੀ। ਨਿੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸਕੂਲੇ, ਠੁੰਮ ਠੁੰਮ ਤੁਰ ਆਈਆਂ, ਮਾਰ ਬੰਬ ਕਰਕੇ ਬੋਟੀ ਬੋਟੀ, ਵਿਚ ਕੱਢਣ ਦੇ ਪਾਈਆਂ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-731

ਚੱਲ ਪਰਸਿੰਨੀਏ ਛੇਤੀ ਚੱਲੀਏ, ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਗੋਤੀ ਲਾਈਏ, ਚਰ੍ਹੀ ਬਾਜਰਾ ਵੱਢ ਲਿਆਈਏ, ਨਾਲੇ ਮੂੰਗੀ ਗੋਡੀ ਪਾਈਏ। ਵਿਚ ਬਰਸਾਤ ਕੱਖ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ, ਟੰਟਾ ਇਹ ਨਿਰਾ ਮੁਕਾਈਏ, ਵੇਲੇ ਦੀ ਨਿਮਾਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀਏ ਤੇ, ਕੁਵੇਲੇ ਟੱਕਰਾਂ ਨਾ ਖਾਈਏ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਘਰੋਂ ਕਦੇ ਤੂੰ ਨਿੱਕਲੀ ਨਾਰੀਂ ਮੈਂ ਨਿੱਤ ਮੰਡੀ ਦਾ ਗੋਤਾ ਲਾਵਾਂ ਚੱਲ ਅੱਜ ਦੋਵੇਂ 'ਕੱਠੇ ਚੱਲੀਏ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਿਖਾਵਾਂ। ਕਰ ਤਿਆਰੀ ਲਾ ਲੈ ਐਨਕਾਂ ਰੇਤ੍ਹੇ ਉੱਪਰ ਨਾਲ ਬਹਾਵਾਂ। ਵਿੱਚ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ ਗੋਤਾ ਨਾਲੇ ਠੰਢਾ ਬੱਤਾ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਵਾਂ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ

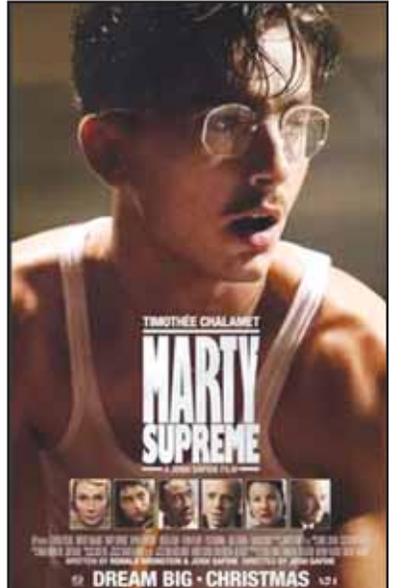
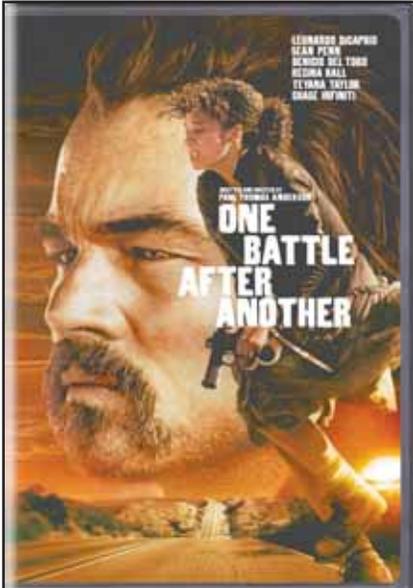
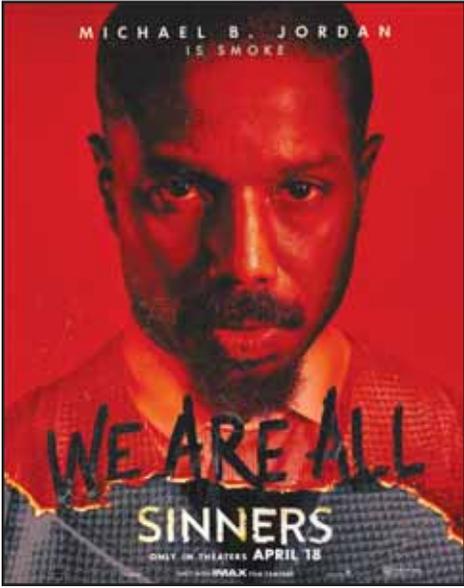
ਚੱਲ ਮੇਰੀਏ ਸੋਹਣੀਏ ਤੈਨੂੰ, ਸ਼ਹਿਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੈ ਜਾਵਾਂ। ਕੱਚੀਆਂ ਪਹੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿੱਤ ਚੱਲੋ, ਪੱਧਰੀਆਂ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਵਾਂ। ਖੱਚਰ ਰੋਹੜਾ ਜਾਵੇ ਸੂਕਦਾ, 'ਟੱਪ-ਟੱਪ' ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਾਵਾਂ। ਨਾ ਬੰਨ੍ਹੀਂ ਤੂੰ ਨਾਲ ਨੂੰ ਰੋਟੀ, ਅੱਜ ਰੋਹੜੀ 'ਲੱਚ' ਕਰਾਵਾਂ। ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਰੁੱਸ ਲੈ ਭਾਵੇਂ, ਚਿੱਤ ਕਰੋ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਮਨਾਵਾਂ।

ਉਮਰ ਗਈ ਵਿਹਲ ਨਾ ਲੱਭੀ, ਲਈਆਂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਲਾਵਾਂ। ਹਾਂ ਵੋਲਣਾ ਮੈਂ ਵੀ ਚਾਹਵਾਂ, ਕੱਢ ਚਾਵਾਂ ਹਵਾ ਲੁਆਵਾਂ। ਵਾਟਾਂ ਤੁਰਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ਅੱਕੀ, ਨਿੱਤ ਓਹੀ ਡੰਡੀਆਂ ਰਾਹਵਾਂ। ਜਦ ਤੋਂ ਜੀਮੀ ਜਫਰ ਹੀ ਜਾਲੇ, ਘਰ ਪੇਕੇ ਅਤੇ ਭਰਾਵਾਂ। ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਏ ਚਿੱਤ ਮੇਰਾ ਵੀ, ਨਾ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਅੱਗ ਮਚਾਵਾਂ। ਪਾ ਕੇ ਸੁੱਬਣ ਕੁਤਤਾ ਕੋਰਾ, ਚਾਟ ਦਹੀਂ ਭੱਲੇ ਅੱਜ ਖਾਵਾਂ। ਛੱਡ ਖਲਜਗਣ ਨਿੱਤ ਦਾ ਮਾਰੀ, ਅਭੁੱਲ ਯਾਦ ਸਜਾਵਾਂ। -ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ' +1 864 318 5500

ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਈਂ ਰੋਹੜਾ ਜੋਤ ਕੇ, ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਗੋਤਾ ਮਾਰਨ ਚੱਲੇ। ਖੌਰੋ ਓਪਏਸ਼ਨ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂ ਧੁੱਪੋਂ ਲਾਈਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਕਰਾ'ਤੀ ਬੋਲੇ-ਬੋਲੇ। ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਰਗੀ ਰੀਸ ਨਾ ਕੋਈ ਪੂਛੁ ਆਪੇ ਪਾਸੇ ਬੱਲੇ। ਰੱਖ ਕੇ ਰੱਬ ਉਤੇ ਡੋਰੀ ਸਿੱਤਰਾ ਅਸੀਂ ਸੂਰਗਾਂ ਨੂੰ ਚੱਲੇ। -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਬੁਰਫਾਂ ਫੋਨ: 98784-69639

ਕਿਸਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੋਇਆ ਹਲ ਵਾਹ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੱਥ ਵਟਾਉਣ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਤੁਰਿਆ ਦੇਖ ਖੇਤੀ ਜੋਬਨਾਂ 'ਤੇ ਫੁਲਾਂ ਵਾਂਗ ਗਿਆ ਖਿੜ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਚੁੱਕਾਂਗੇ ਪੱਠੇ ਲੈ ਤੁਰਿਆ ਰਿਹੜਾ ਫਟਾਫਟ ਦੁੜਾਇਆ ਰਿਹੜਾ ਸਭ ਕੰਮ ਨਿਪਟ ਜਾਣ ਵਕਤ ਸਿਰ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

98ਵੇਂ ਆਸਕਰ ਅਵਾਰਡ: ਫਿਲਮ 'ਸਿਨਰਜ਼' ਨੇ 16 ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਨਾਲ ਤੋੜਿਆ ਰਿਕਾਰਡ

98ਵਾਂ ਆਸਕਰ ਅਵਾਰਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਡੋਲਬੀ ਥਿਏਟਰ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਵਿਚ 15 ਮਾਰਚ 2026, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਫਿਲਮ 'ਸਿਨਰਜ਼' 16 ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਨਾਲ ਆਸਕਰ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ। 'ਸਿਨਰਜ਼' ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਸਰਬੋਤਮ ਫਿਲਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਸਰਬੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰ, ਸਰਬੋਤਮ ਸਹਾਇਕ ਅਦਾਕਾਰ, ਸਰਬੋਤਮ ਸਹਾਇਕ ਅਦਾਕਾਰ, ਸਰਬੋਤਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਸਰਬੋਤਮ ਮੂਲ ਸਕੋਰ, ਸਰਬੋਤਮ ਸਕਰੀਨ ਪਲੇ ਆਦਿ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ
ਫੋਨ: 224-829-1437

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਦੇ ਸੈੱਟ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ। 2) ਫਿਲਮ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮਾਰੀਆ ਨਾਲ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ।

ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਆਸਕਰ ਅਕੈਡਮੀ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਾਂ 'ਆਲ ਅਬਾਊਟ ਈਵ', 'ਟਾਈਟੈਨਿਕ' ਤੇ 'ਲਾ ਲਾ ਲੈਂਡ' ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 14 ਨਾਮੀਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹਾਸਲ ਸੀ। 98ਵੇਂ ਆਸਕਰ ਅਵਾਰਡ ਵਿਚ 'ਸਿਨਰਜ਼' ਤੋਂ ਬਾਅਦ 13 ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਨਾਲ 'ਏ ਬੈਟਲ ਆਫਟਰ ਅਦਰ' ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਬਰਾਈਨ ਇਸ ਅਵਾਰਡ ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ '98ਵਾਂ ਆਸਕਰ ਅਵਾਰਡ - 2026' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜੇ.ਐਸ.ਆਰਟ ਹਾਲ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਫਿਲਮੀ ਚੈਨਲ ਦੇ ਐਡੀਟਰ, ਫਿਲਮੀ ਰਿਪੋਰਟਰ, ਸਿਨੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਸਕਰ ਅਵਾਰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ 24 ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਾਫੀ ਸਖਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 23 ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਕੈਟਾਗਰੀ ਫਿਲਮ ਕਾਸਟਿੰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਬਿਹਤਰੀਨ ਫਿਲਮ

ਇਸ ਵਾਰ ਆਸਕਰ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਕੈਟੇਗਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ 10 ਫਿਲਮਾਂ 'ਬੁਗੋਨੀਆ', 'ਐਫ ਵਨ', 'ਸਿਨਰਜ਼', 'ਫ੍ਰੈਂਕਨਸਟੀਨ', 'ਹੈਮਨੇਟ', 'ਮਾਰਟੀ ਸੁਪਰੀਮ', 'ਦਿ ਸੀਕ੍ਰੇਟ ਏਜੰਟ', 'ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਲ ਵੈਲਿਊ', 'ਟਰੇਨ ਡਰੀਮਜ਼', 'ਵਨ ਬੈਟਲ ਆਫਟਰ ਅਦਰ' ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਭਰਵੀਂ ਧੂਮ ਮਚਾਈ ਤੇ ਵਾਹਵਾ ਕਮਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਹਰ ਕੈਟੇਗਰੀ ਵਿਚ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਕਾਂਟੇ ਦੀ ਟੱਕਰ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫਿਲਮ ਵਰਗ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਗਈ ਫਿਲਮ 'ਹੋਮ ਬਾਊਂਡ', ਫਾਈਨਲ 5 ਦੀ ਲਿਸਟ ਲਈ ਨਹੀਂ ਚੁਣੀ ਗਈ।

ਬਿਹਤਰੀਨ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ

ਬਿਹਤਰੀਨ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ ਵਿਚ 'ਕਮ ਸੀ ਮੀ ਇਨ ਗੁਡ ਲਾਈਟ', 'ਕਟਿੰਗ ਥਰੂ ਦੀ ਰਾਕ', 'ਮਿਸਟਰ ਨੋ ਬਾਡੀ ਅਗੇਸਟ ਪੁਤਿਨ', 'ਦਿ ਅਲਾਬਾਮਾ ਸੋਲੂਸ਼ਨ' ਤੇ 'ਪਰਫੈਕਟ ਨੇਬਰ' ਹਨ। ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ 'ਦਿ ਪਰਫੈਕਟ ਨੇਬਰ' ਤੇ 'ਮਿਸਟਰ ਨੋ ਬਾਡੀ ਅਗੇਸਟ ਪੁਤਿਨ' ਦੀ ਟੱਕਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਨਾਮ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ 'ਦਿ ਪਰਫੈਕਟ ਨੇਬਰ' ਦੀ ਹੈ।

'ਸ਼ਾਰਟ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ'

ਇਸ ਕੈਟੇਗਰੀ ਵਿਚ 'ਆਲ ਦਿ ਐਂਪਟੀ ਰੂਮਸ', 'ਆਰਮਡ ਓਨਲੀ ਵਿਦ ਏ ਕੈਮਰਾ', 'ਚਿਲਡਰਨ ਨੋ ਮੋਰ..', 'ਦਿ ਡੇਵਿਲ ਇਜ਼ ਬਿਜ਼ੀ' ਤੇ 'ਪਰਫੈਕਟਲੀ ਏ ਸਟਰੇਂਜਰ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਅਡਾਪਟਿਡ ਸਕਰੀਨਪਲੇਅ

ਅਡਾਪਟਿਡ ਸਕਰੀਨਪਲੇਅ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਏ ਹਨ;

ਫਿਲਮ 'ਬੁਗੋਨੀਆ' ਲਈ ਵਿਲ ਟਰੇਸੀ, 'ਫ੍ਰੈਂਕਨਸਟੀਨ' ਦੇ ਗਿਲੇਰਮੋ ਡੇਲ ਟੋਰੋ, 'ਹੈਮਨੇਟ' ਦੇ ਕਲੋਏ ਝਾਉ ਤੇ ਮੈਗੀ, 'ਵਨ ਬੈਟਲ ਆਫਟਰ ਅਦਰ' ਦੇ ਪਾਲ ਐਂਡਰਸਨ, 'ਟਰੇਨ ਡਰੀਮਜ਼' ਦੇ ਗਰੇਗ ਤੇ ਬੈਟਲੇ ਹਨ। 'ਹੈਮਨੇਟ' ਦੇ ਕਲੋਏ ਝਾਉ ਤੇ ਮੈਗੀ ਦੇ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਬਿਹਤਰੀਨ ਮੌਲਿਕ ਸਕੋਰ

ਬਿਹਤਰੀਨ ਮੌਲਿਕ ਸਕੋਰ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਬੁਗੋਨੀਆ' - ਜਰਸਕਿਨ, 'ਫ੍ਰੈਂਕਨਸਟੀਨ' - ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ, 'ਹੈਮਨੇਟ' - ਮੈਕਸ ਰਿਕਟਰ, 'ਵਨ ਬੈਟਲ ਆਫਟਰ ਅਦਰ' - ਜੋਨੀ ਗ੍ਰੀਨਵੁੱਡ, 'ਸਿਨਰਜ਼' - ਲੁਡਵਿਗ ਹਨ।

ਬਿਹਤਰੀਨ ਮੌਲਿਕ ਗੀਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ

ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਗੀਤ 'ਡੀਅਰ ਮੀ' - 'ਗੋਲਡਨ' - 'ਆਈ ਲਾਇਟ ਟੂ ਯੂ' - 'ਸਵੀਟ ਡਰੀਮਜ਼ ਆਫ ਜੋਆਏ' ਤੇ 'ਟਰੇਨ ਡਰੀਮਜ਼' ਹਨ।

ਸਰਵੋਤਮ ਅਭਿਨੇਤਾ

ਸਰਵੋਤਮ ਅਭਿਨੇਤਾ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ 'ਟਿਮੋਥੀ ਚੈਲਮੇਟ' (ਮਾਰਟੀ ਸੁਪਰੀਮ), 'ਲਿਓਨਾਰਡੋ ਡੀ ਕੈਪਰੀਓ' (ਵਨ ਬੈਟਲ ਆਫਟਰ ਅਦਰ) 'ਈਥਾਨ ਹਾਕ' (ਬਲੂ ਮੂਨ), 'ਮਾਈਕਲ ਬੀ ਜੌਰਡਨ' (ਸਿਨਰਜ਼), 'ਵੈਗਨਰ ਮੋਰਾ' (ਦਿ ਸੀਕ੍ਰੇਟ ਏਜੰਟ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪਰ ਮਾਈਕਲ ਬੀ ਜੌਰਡਨ ਨੂੰ ਅਵਾਰਡ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਧ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਰਵੋਤਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ

ਸਰਵੋਤਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਰਗ ਵਿਚ ਕਲੋਏ ਝਾਉ - 'ਹੈਮਨੇਟ', ਜੋਸ਼ ਸਫਦੀ - 'ਮਾਰਟੀ ਸੁਪਰੀਮ', ਪਾਲ ਐਂਡਰਸਨ - 'ਵਨ ਬੈਟਲ ਆਫਟਰ ਅਦਰ', ਜੋਚਿਮ ਟੀਅਰ - 'ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਲ ਵੈਲਿਊ' ਰਿਆਨ ਕੂਗਲਰ - 'ਸਿਨਰਜ਼' ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਕਲੋਏ ਝਾਉ ਨੂੰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਆਨ ਕੂਗਲਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਚਰਚਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਪਾਲ ਐਂਡਰਸਨ ਵੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਕਈ ਲਾਜਵਾਬ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟ ਚੁਕਾ ਹੈ।

ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰਾ

ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਿਚ ਜੈਸੀ ਬਕਲੇ ਫਿਲਮ (ਹੈਮਨੇਟ), ਰੇਜ਼ ਬਾਇਰਨ (ਇਫ ਆਈ ਹੈਵ ਏ ਲੈਗ ਆਈ ਵਿਲ ਕਿਕ ਯੂ), ਕੇਟ ਹਡਸਨ (ਸੋਗ ਸੰਗ ਬਲੂ), ਰੀਨੋਟ (ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਲ ਵੈਲਿਊ) ਤੇ ਐਮਾ ਸਟੋਨ (ਬੁਗੋਨੀਆ) ਹਨ। ਪਰ ਜੈਸੀ ਬਕਲੇ ਨੇ ਐਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉਮਦਾ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌੜ ਵਿਚ ਐਮਾ ਸਟੋਨ ਦੀ ਵੀ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਹੈ।

ਬਿਹਤਰੀਨ ਸਹਾਇਕ ਅਭਿਨੇਤਾ

ਇਸ ਦੌੜ ਵਿਚ ਜੈਕਬ ਐਲਰੋਡੀ, ਡੇਲਰੋਏ ਲਿੰਡੇ, ਬੇਨਕੋ ਡੇਲ ਟੋਰੋ, ਸੀਨ ਪੈਨ, ਸਟੈਲਨ ਸਕਾਰਸਗਾਰਡ ਹਨ। ਜੈਕਬ ਐਲਰੋਡੀ ਨੂੰ ਅਵਾਰਡ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਧ ਸਮਝੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਵੋਤਮ ਸਹਾਇਕ ਅਭਿਨੇਤਰੀ

ਇਸ ਵਰਗ ਵਿਚ ਐਲੇ ਫੈਨਿੰਗ, ਫਿਲਮ (ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਲ ਵੈਲਿਊ), ਇੰਗਾ ਇਬਸਡੋਟਰ ਲੀਲੀਅਸ (ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਲ ਵੈਲਿਊ), ਐਮੀ ਮੇਡੀਗਨ (ਵੈਪਨ), ਵੁਨਮੀ ਮੋਸਾਕੂ (ਸਿਨਰਜ਼) ਟਿਆਨਾ ਟੋਲਰ (ਵਨ ਬੈਟਲ ਆਫਟਰ ਅਦਰ) ਹਨ। ਪਰ ਇੰਗਾ ਇਬਸਡੋਟਰ ਲੀਲੀਅਸ ਦੇ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਐਲੇ ਫੈਨਿੰਗ ਵੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਸਮਝੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਾਸਟਿੰਗ

ਇਹ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਸਕਰ ਅਵਾਰਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਗ ਵਿਚ ਨੀਨਾ ਗੋਲਡ (ਹੈਮਨੇਟ), ਜੈਨੀਫਰ ਵੈਡੀਟੀ (ਮਾਰਟੀ ਸੁਪਰੀਮ), ਕੇਸ਼ੋਡਰਾ ਕੁਲਕੁੰਡਿਸ (ਵਨ ਬੈਟਲ ਆਫਟਰ ਅਦਰ), ਗੈਬਰੀਅਲ ਡੋਮਿੰਗਿਸ (ਸੀਕ੍ਰੇਟ ਏਜੰਟ), ਮੈਸਲਰ (ਸਿਨਰਜ਼) ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਪਰ ਨੀਨਾ ਗੋਲਡ ਦੀ ਹੈਮਨੇਟ ਦੀ ਕਾਸਟ ਲਈ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਬਿਹਤਰੀਨ ਮੌਲਿਕ ਪਟਕਥਾ

ਬਿਹਤਰੀਨ ਮੌਲਿਕ ਪਟਕਥਾ ਵਰਗ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਬਲੂ ਮੂਨ' ਦੇ ਰੋਬਰਟ ਕਪਲੋ, 'ਇਟ ਵਾਜ਼ ਜਸਟ ਏ ਐਕਸੀਡੈਂਟ', ਜਫਰ ਪਨਾਹੀ, ਨਾਦਰ ਸਾਈਵਰ, ਸਾਦਮੇਹਰ, ਮੋਹਦੀ ਮਹਿਮੂਦੀਅਨ, 'ਮਾਰਟੀ ਸੁਪਰੀਮ' - ਰੋਨਾਲਡ ਬ੍ਰੂਨਸਟਾਈਨ ਤੇ ਜੋਸ਼, 'ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਲ ਵੈਲਿਊ' ਦੇ ਇਸਕਲ ਤੇ ਟਰਾਈਰ ਤੇ 'ਸਿਨਰਜ਼' ਦੇ ਰਿਆਨ ਕੂਗਲਰ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਬਿਹਤਰੀਨ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ

ਇਸ ਵਰਗ ਵਿਚ 'ਆਰਕੋ', 'ਏਲੀਊ', 'ਕੇ ਪੋਪ..', ਲੀਟਲ ਏਮਲੀ.. ਤੇ ਜੂਟੋਪੀਆ 2 ਹਨ। ਜੂਟੋਪੀਆ 2 ਦੇ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਬੈਸਟ ਐਨੀਮੇਟਡ ਸ਼ਾਰਟ ਫਿਲਮ

ਬੈਸਟ ਐਨੀਮੇਟਡ ਸ਼ਾਰਟ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ 'ਬਟਰ ਫਲਾਈ', 'ਫਾਰ ਏਵਰਗਰੀਨ', 'ਰੀਟਾਇਰਮੈਂਟ ਪਲਾਨ', 'ਦਿ ਗਰਲ ਹੂ ਕਰਾਈ ਪਰਲ' ਤੇ 'ਬ੍ਰੀ ਸਿਸਟਰ' ਨਾਮਜ਼ਦ ਹਨ।

ਬੈਸਟ ਲਾਈਵ ਐਕਸ਼ਨ ਸ਼ਾਰਟ ਮੂਵੀ

ਬੈਸਟ ਲਾਈਵ ਐਕਸ਼ਨ ਸ਼ਾਰਟ ਮੂਵੀ ਵਿਚ 'ਬੂਚਰ ਸਟੋਨ', 'ਫਰੈਂਡ ਆਫ ਏ ਡੋਰਬੀ', 'ਜੈਨ ਆਸਟਨ ਦਾ ਪੀਰੀਅਡ ਡਰਾਮਾ', 'ਦਿ ਸਿੰਗਰ', 'ਟੂ ਪੀਪਲਜ਼' ਨਾਮਜ਼ਦ ਹਨ।

ਬੈਸਟ ਵਿਜ਼ੁਅਲ ਇਫੈਕਟਸ: ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਅਵਤਾਰ...', 'ਏਫ ਵਨ', 'ਜੁਗਸਿਕ ਵਰਲਡ ਰੀਬਰਥ' 'ਦਿ ਲੋਸਟ ਬਸ' ਤੇ 'ਸਿਨਰਜ਼' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਬਿਹਤਰੀਨ ਸਿਨੇਮਾਟੋਗ੍ਰਾਫੀ

ਇਸ ਵਰਗ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਫ੍ਰੈਂਕਨਸਟੀਨ' - ਡੈਨ ਲੋਸਟਸਨ, 'ਮਾਰਟੀ ਸੁਪਰੀਮ' - ਦਿਊਰਿਸ ਖਾਂਦਜੀ, 'ਵਨ ਬੈਟਲ ਆਫਟਰ ਅਦਰ' - ਮਾਈਕਲ ਬਾਊਮਨ, 'ਸਿਨਰਜ਼' - ਆਟੋਮਨ, 'ਟਰੇਨ ਡਰੀਮਜ਼' - ਏਡੋਲਫੋ ਵੇਲੋਸੋ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਟਰੇਨ ਡਰੀਮਜ਼' - ਏਡੋਲਫੋ ਵੇਲੋਸੋ ਦੇ ਮੋਰਚਾ ਮਾਰ ਲੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਧ ਹੈ।

ਬਿਹਤਰੀਨ ਫਿਲਮ ਐਡਿਟਿੰਗ

ਫਿਲਮਾਂ 'ਏਫ ਫਨ' - ਸਟੀਫਨ ਮਿਰਿਉਨ, 'ਮਾਰਟੀ ਸੁਪਰੀਮ' - ਰੋਨਾਲਡ ਤੇ ਜੋਸ ਸੈਫਡੀ, 'ਵਨ ਬੈਟਲ ਆਫਟਰ ਅਦਰ' - ਐਡੀ ਜੁਰਗਨਸਨ

'ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਲ ਵੈਲਿਊ' - ਓਲੀਵਰ, 'ਸਿਨਰਜ਼' - ਮਾਈਕਲ ਪੀ ਸ਼ਾਵਰ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਰਗ ਵਿਚ ਹਰ ਮੂਵੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਐਡੀਟਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੇ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਈਨ

ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਫਿਲਮਾਂ 'ਫ੍ਰੈਂਕਨਸਟੀਨ', 'ਹੈਮਨੇਟ', 'ਮਾਰਟੀ ਸੁਪਰੀਮ', 'ਸਿਨਰਜ਼' ਤੇ 'ਵਨ ਬੈਟਲ ਆਫਟਰ ਅਦਰ' ਹਨ।

ਫਿਲਮ 'ਫ੍ਰੈਂਕਨਸਟੀਨ' ਲਈ ਬਹੁਤ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਸੈਟ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮ 'ਹੈਮਨੇਟ' ਲਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਕਾਸਟਿੰਗ ਡਿਜ਼ਾਈਨ:

ਫਿਲਮ ਐਵਟਰ... - ਡੇਬੋਰਾਹ ਐਲ ਸਕੋਟ, 'ਫ੍ਰੈਂਕਨਸਟੀਨ' - ਕੇਟ ਹਾਵਲੇ, 'ਹੈਮਨੇਟ' - ਮਾਲਗੋਸੀਆ, 'ਮਾਰਟੀ ਸੁਪਰੀਮ' - ਮੀਆਕੋ ਬੇਲਜ਼ੀ ਤੇ 'ਸਿਨਰਜ਼' ਦੇ ਰੂਥ ਈ ਕਾਰਟਰ ਦੇ ਨਾਂ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹਨ। ਫਿਲਮ 'ਫ੍ਰੈਂਕਨਸਟੀਨ' ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਵਲੋਂ ਉਸੇ ਸਟਾਈਲ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ 'ਹੈਮਨੇਟ' ਵਿਚ ਮਾਲਗੋਸੀਆ ਵਲੋਂ ਪਾਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡਰੈਸਾਂ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਰਚਾ ਹੈ।

ਬੈਸਟ ਮੈਕਅਪ ਤੇ ਹੇਅਰ ਸਟਾਈਲ

ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਫ੍ਰੈਂਕਨਸਟੀਨ', 'ਸਿਨਰਜ਼', 'ਸਮੈਸਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ', 'ਦਿ ਆਗਲੀ ਸਟੈਪ ਸਿਸਟਰ' ਅਤੇ 'ਕੋਕੂਰ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸਾਊਂਡ: ਸਾਊਂਡ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਐਫ ਵਨ', 'ਫ੍ਰੈਂਕਨਸਟੀਨ', 'ਸਿਨਰਜ਼', 'ਸੀਰਤ', 'ਵਨ ਬੈਟਲ ਆਫਟਰ ਅਦਰ' ਨਾਮਜ਼ਦ ਹਨ।

ਬਿਹਤਰੀਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਫਿਲਮ

ਇਸ ਵਰਗ ਵਿਚ ਸਰਬੋਤਮ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਸੀਕ੍ਰੇਟ ਏਜੰਟ' (ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ), 'ਇਟ ਵਾਜ਼ ਜਸਟ ਐਨ ਐਕਸੀਡੈਂਟ' (ਫਰਾਂਸ), 'ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਲ ਵੈਲਿਊ' (ਨਾਰਵੇ), 'ਸੀਰਤ' (ਸਪੇਨ), 'ਦਿ ਵਾਈਸ ਆਫ...' (ਟਿਊਨੀਸ਼ੀਆ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਫਿਲਮ 'ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਲ ਵੈਲਿਊ' ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਸਕਰ ਅਵਾਰਡ ਦਾ ਕਰੀਬ 192 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਟੀ. ਵੀ. ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 98ਵੇਂ ਆਸਕਰ ਅਵਾਰਡ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ 15 ਮਾਰਚ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5 (ਯੂਐਸ ਟਾਈਮ) ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ (ਸੈਂਟਰਲ ਟਾਈਮ) ਏ.ਬੀ.ਸੀ. ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਏਗਾ।

ਮਰਨੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਵਰਗ ਨਰਕ ਕੀਹਨੇ ਵੇਖੇ..

ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪੱਕੇ ਰੰਗ ਕਰਕੇ ਅਕਸਰ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ...

ਉਹ ਜੇਠ-ਹਾੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਧੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੀ ਗਹਾਈ... ਮੁੜ ਕੱਲਾ ਤੂੜੀ ਤੰਦ ਸਾਂਭਦਾ... ਪੋਹ ਮਾਘ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨੱਕ ਮੋੜਦਾ... ਮੋਡੀ ਕਿੰਨੇ-ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਕੱਲਿਆਂ ਝੋਨੇ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ!

ਮੇਰੀ ਦੂਜੀ ਮਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਲੜ ਪਿਆ ਕਰਦੀ... ਅਕਸਰ ਮਿਹਨਾ ਦਿੰਦੀ... 'ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਵਧੀਆ ਰਿਸ਼ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ... ਪਤਾ ਨੀ ਮੇਰੇ ਪੇਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ 'ਦੁਹਾਜ਼ੂ' ਵਿਚ ਕੀ ਦਿਸਿਆ!

ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਫਰਕ ਸੀ... ਬਾਪੂ ਅੱਗੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾ... ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਉਸਦੇ ਕਾਲਜੇ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਰੁੱਗ ਭਰੇ ਜਾਂਦੇ!

ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਮਾਂ ਬੜਾ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀ... ਉਹ ਹੈ ਵੀ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਸੀ... ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ... ਹਰੇਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੀ... ਇਕ ਵੇਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਗੋਹਾ ਫੇਰਦੀ ਨੂੰ ਐਸਾ ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਮੁੜ ਕਦੀ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ!

ਪਿਛੇ ਛੱਡ ਗਈ ਦੋ ਧੀਆਂ... ਮੈਂ ਤੇ ਉਦੋਂ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਹੀ ਹੋਵਾਂਗੀ... ਮੈਨੂੰ ਪਿਓ ਨਾਲ ਸੋਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ... ਪਰ ਨਵੀਂ ਆਈ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ... ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰੋਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ... ਪਿਓ ਨੂੰ ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦੀ... ਇਹ ਸਭ ਵੇਖ ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਮੈਨੂੰ ਬਾਪਕ ਕੇ ਸਵਾਂ ਦਿਆ ਕਰਦੀ...!

ਕਈ ਵੇਰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਉਠ ਕੇ ਜਾ ਪਿਓ ਦਾ ਬੁਠਾ ਖੜਕਾਉਂਦੀ... ਅੱਗੋਂ ਨਵੀਂ ਮੈਨੂੰ ਝਿੜਕਾਂ ਦੇ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਆ ਕਰਦੀ... ਇੱਕ-ਦੋ ਵੇਰ ਚਪੇੜ ਵੀ ਕੱਢ ਮਾਰੀ ਸੀ... ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਮਲਦੀ ਹੋਈ ਅੰਦਰ ਪਿਓ ਵੱਲ ਤੱਕਦੀ ਕਿ ਕੁਝ ਆਖੇਗਾ... ਪਰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦਾ!

ਫੇਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਨਵੀਂ ਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਮੁੰਡਾ ਹੋਇਆ... ਕਿੰਨੀ ਸਾਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ... ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਹੋਰ ਪਿਛੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ... ਕਈ ਵਾਰ ਨਿੱਕੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਤਾਂ ਰੋਕ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂਦਾ!

ਦਿੰਦਾ ਜਾਂਦਾ!

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਵਲ ਵੇਖਦੀਆਂ ਪਰ ਉਹ ਬੇਬੱਸ ਸੀ... ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਸਾਡਾ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਸਮਝਦਾ... ਪਰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸੀ...!

ਫੇਰ ਵੀ ਕਦੇ ਕਦੇ ਲੁਕ-ਛਿਪ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪਲੋਸ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਆ ਕਰਦਾ...!

ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦੀਆਂ... ਪਰ ਵੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਉਚੇਰੀ ਬੱਸ ਲੈਣ ਆਇਆ ਕਰਦੀ... ਬੱਸ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦੀ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਘੱਟਾ ਉਡਦਾ ਰਹਿੰਦਾ... ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਸਕੂਲੋਂ ਪਰਤ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਜੂਠੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਅਤੇ ਗੰਦੇ ਲੀੜਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਢੇਰ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ

ਹੁੰਦਾ!

ਫੇਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਡੈਡੀ ਦਾ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ... ਉਸਨੂੰ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਘਰੇ ਲਿਆਏ... ਮੈਂ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਨਾ ਹੋਵਾਂ... ਲੋਕਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਅੰਡ ਕੀਤਾ... ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਲੋਟ ਗਈ... ਆਖਿਆ ਮੈਂ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣਾ ਏ...!

ਫੇਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਫੁਲ ਚੁਗੇ ਗਏ... ਭੋਗ ਵੀ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁਝ ਗਈ...!

ਛੋਟੀ ਮਗਰੋਂ ਨਵੀਂ ਮਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਪਈ!

ਭਵਿੱਖ ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣ ਖਲੋ ਗਿਆ... ਹਰ ਪਾਸੇ ਸਾਡੇ ਚਰਚੇ ਹੁੰਦੇ... ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਨਾਨਕੇ ਛੱਡ ਆਏ... ਤੇ ਵੱਡੀ ਚਾਚੇ ਹੁਰਾਂ ਰੱਖ ਲਈ... ਨਾਨਕੇ ਜੀ ਨਾ ਲਗਿਆ ਕਰਦਾ... ਮੈਨੂੰ ਬਾਪਕ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜੂ ਨਹੀਂ ਸੀ... ਕਦੀ ਕਦੀ ਉਹ ਮਿਲਣ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਦੀ... ਫੇਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦਾ ਚੇਤਾ ਜਿਹਾ ਭੁੱਲਦਾ ਗਿਆ...!

ਬੌੜੀ ਵੱਡੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮਾਮਾ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕਨੇਡਾ ਲੈ ਆਇਆ...!

ਏਨੇ ਉਤਰਾਅ ਚੜ੍ਹਾਅ ਵੇਖ ਕੇ ਮਾਮੀ ਦੀਆਂ ਝਿੜਕਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਲੱਗਦੀ... ਕੁਝ ਆਖਦੇ ਮੈਂ ਸਿਰੇ ਦੀ ਢੀਠ ਹੋ ਗਈ ਸਾਂ!

ਮੈਨੂੰ ਉਮਰੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਮਝ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ... ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਦੋ ਰਾਹ ਸਨ... ਜਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੋਲੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣੀ ਤੇ ਜਾਂ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਦੀ ਸਫ਼ਰਾਂ ਦੀ ਹਾਣ ਬਣ ਉਸਦੀ ਅਧੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪੂਰਕ ਬਣਦੀ! ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਨਸਾਨੀ ਚਮਤੀ ਦਾ ਰੰਗ-ਰੂਪ, ਪੈਸੇ, ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੌਲਤ-ਸੁਹਰਤ, ਦਿਖਾਵਾ, ਬਣਾਉਣੀਪਨ... ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਏਨੇ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ... ਫੇਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋੜ ਜੋਗੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜਵੰਦਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਬੜੇ ਸੁਖਮ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਟਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਲਾਜਵਾਬ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜਵੰਦਾ ਦਾ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ' ਕਾਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਾਬਿਲ ਬਣਾਇਆ... ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੋਚਣ-ਸਮਝਣ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਫੇਰ ਇੱਕ ਐਸੇ ਦੁਹਾਜ਼ੂ ਨਾਲ ਲਾਵਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ, ਜਿਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹਮਸਫਰ ਇੱਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਛੱਡ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ...!

ਰੰਗ ਦਾ ਬੋਤਾ ਪੱਕਾ ਏ ਪਰ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਐਸਾ, ਜਿੰਦਾਂ ਤਪਦੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਵਗਦਾ ਹਵਾ ਦਾ ਇੱਕ ਠੰਡਾ ਸੀਤ ਬੁੱਲ੍ਹਾ... ਦੁੱਧ ਦਾ ਸਤਿਆ ਅਕਸਰ ਲੱਸੀ ਨੂੰ ਵੀ ਫੂਕਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਪੀਂਦਾ... ਕਦੇ ਝਿੜਕ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ!

'ਦੁਹਾਜ਼ੂ' ਹੋਣਾ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ... ਗੁਨਾਹ ਏ ਕਿਸੇ ਹਾਲਾਤ ਮਾਰੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਤੋਹਮਤਾਂ ਮੋਹਣਿਆਂ ਟਕੋਰਾਂ ਅਤੇ ਚੁਬਕਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਚੁਕਾ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਹੀ ਨਰਕ ਬਣਾ ਦੇਣੀ... ਮਰਨੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਵਰਗ ਨਰਕ ਕੀਹਨੇ ਵੇਖੇ... ਇਹ ਵਰਤਾਰੇ ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਵਾਪਰਦੇ... ਅੱਖੀਆਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ... ਆਲੋ-ਦਵਾਲੇ...!

ਉਧਾਰੇ ਲਫਜ਼

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਕਰੇ ਬੋਲ ਸੱਚ ਹਨ ਚਾਹੇ ਗੁੱਸਾ ਲੱਗੇ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਘਰ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਦੀਆਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ...

ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੂਰਮਾ ਮਰਦ ਦਲੇਰ ਅਗਰ ਕੋਈ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਮਾਂ...

ਔਰਤ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਮਰਦ ਨਾਲੋਂ ਦੁਗਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚਮਤੀ ਦੀ ਲੇਅਰ ਵੀ ਡਬਲ ਹੈ ਬੱਸ ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਤਾਂ ਘਰ, ਸਮਾਜ, ਕੌਮ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ, ਜੇਕਰ ਗਲਤ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਤਾਂ ਸਭ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ...।

ਗੜਬੜ ਇਹ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਬਹਿਕਾਵੇ, ਉਕਸਾਵੇ ਅਤੇ ਦਿਖਾਵੇ 'ਚ ਆ ਕੇ ਰਾਣੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ

ਰਾਜਾ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੁੱਝ ਮਰਦ ਵੀ ਰਾਜੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰਾਣੀਆਂ ਬਣਨ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹਨ... ਇਸ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਰੁਝਾਨ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੋਵੇਂ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ... ਫਲਸਰੂਪ ਘਰ ਮਕਾਨ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਕਾਨ 'ਚੋਂ ਚੰਗੇ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਉਪਜਦੇ, ਮਕਾਣਾਂ ਹੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ...।

ਜਿੰਦਾਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ 'ਚ ਬੰਦੇ ਦੀ 20% ਅਤੇ ਔਰਤ ਦੇ 80% ਜੀਨਜ਼ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਬੱਚੇ ਦੇ

ਨਿਰਮਾਣ 'ਚ ਵੀ ਤੇ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ... ਔਰਤ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵੀ...।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਸੋਈ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦਾ ਕਬਾੜਾ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਹੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵੀ ਡੂੰਘੇ ਸੰਕਟ 'ਚ ਗਈ ਹੈ...।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣ ਲਈ ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ, ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ, ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ

ਜੀ, ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ, ਮਾਈ ਭਾਗੋ, ਬੀਬੀ ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ, ਰਾਣੀ ਸਦਾ ਕੌਰ, ਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਪਰ ਜੇਕਰ ਬੀਬੀਆਂ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਕੋਰੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਕੀ ਬਣਨਗੇ... ਇਕਲੌਤੇ ਬੱਚੇ ਵਾਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਇਕਲਾਪਾ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਰਾਪ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ...।

ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮਾ ਮਿਲਿਆ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਤੇ ਗਿਆ ਕਾਹਦੇ ਵਿਚ...

ਦੋ ਪਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਿਲੇ ਸੀ ਇੱਕ ਜੁਸਤਜੂ 'ਚ ਗਿਆ ਇੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ।

-ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ

ਬਦਨਾਮ ਅਗਰ ਹੋਗੇ ਤੇ ਕਯਾ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਗਾ

ਹਰ ਬੰਦਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਵੇ, ਸਿਫਤ-ਸੁਹਰਤ ਹੋਵੇ। ਨਾਮੀ-ਕਰਾਮੀ ਹੋਣਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਹੋਣਾ ਜੋ ਸਭ ਦੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਲੋਚਾ-ਲਾਲਸਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿਫਤ ਉਹ ਜੋ ਦੂਸਰਾ ਕਰੇ। ਇਹ ਸੁਸ਼ਟ ਅਤੇ ਹੱਕੀ ਸਿਫਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਿਫਤ-ਲਾਇਕ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ 'ਤਖਤਿ ਬਹੈ ਤਖਤੈ ਕੀ ਲਾਇਕ' (ਸ.ਗ.ਗ.ਸ.ਅੰਗ-1039)।

ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਫਤ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੋ।

ਇਸ ਤਹਿਤ ਦੂਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਨਿੱਚੇ, ਭੰਡੇ, ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਰੋ। ਮਜਬੂਰਨ ਦੂਜਾ ਬੰਦਾ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਲਗ ਪਵੇਗਾ। ਤੇ ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਰਾਹ ਸੂਤ ਨਾ ਬੈਠਣ ਤਾਂ

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ
ਫੋਨ: 98766-55055

ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਸਿਫਤ ਆਪ ਕਰੋ! ਜਾਣੀ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮੀਆਂ ਮਿਠੂ! ਭਾਵ ਆਪੇ ਮੈਂ ਰੱਜੀ ਪੁਜੀ ਤੇ ਆਪੇ ਮੇਰੇ ਮਾਪੇ ਜੀਣ! ਘੁਮਿਆਰ ਵਾਂਗ ਆਪਣਾ ਭਾਂਡਾ ਆਪ ਸਲਾਹੋ।

ਇਵੇਂ ਹੀ ਨਾਮ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਵੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਹਨ। ਕਈ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨੇਕ ਕਮਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਨਾਮੀ-ਕਰਾਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਂ, ਕਈ ਆਪਣੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਕਲੰਕਿਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ 'ਚੋਰ ਦੀ ਮਾਂ ਭੜੋਲੇ 'ਚ ਮੂੰਹ' ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕਈ ਆਪ ਨਾਮ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ 'ਨਾਮੀ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੈਸੇ-ਟਕੇ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਂ ਨੇਤਾ, ਉਹ ਵੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਖੇਮੇ ਦੇ।

ਪਰ ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵੰਗਾਂ ਨਾਲ ਨਾਮ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਇਕ ਵੰਗ ਹੋਰ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਮੰਦਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਡਰ ਭਾਵਨਾ ਰਾਹੀਂ ਨਾਮੀ-ਕਰਾਮੀ ਬਣਨਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ 'ਨੋਟੋਰੀਅਸ' ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ 'ਫੇਮਸ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਹ ਨਾਂਗਵਾਚੀ ਗੱਲਾਂ ਕਾਰਨ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਅੱਗੂਜ਼ ਜਾਂ ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਣ ਲਈ। ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਕੁਖਿਆਤ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ 'ਵਿਖਿਆਤ' ਦਾ ਵਿਰੋਧਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਬਦਨਾਮ ਅਗਰ ਹੋਗੇ ਤੇ ਕਯਾ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਗਾ'!

ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ 'ਚ ਬਦਨਾਮੀ 'ਚ ਬੜਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਗੈਂਗ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬੜੇ 'ਮਸ਼ਹੂਰ' ਹਨ। ਚਾਹੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਲੇ ਜੋ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ/ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੌਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਡੌਨਾਂ ਦੀ ਟੌਹਰ-ਟਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਖਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਵੀ ਅਦਮ ਗੋਂਡਵੀ ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦਾ- ਜਿਤਨੇ ਹਰਾਮਖੋਰ ਬੇ ਕੁਰਬ-ਜਵਾਰ ਮੇਂ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਨ ਕੇ ਆ ਗਏ ਅਗਲੀ ਕਤਾਰ ਮੇਂ। ਜਾਣੀ ਲੁੱਚਾ ਲੰਡਾ ਚੋਧਰੀ ਤੇ ਗੁੰਡੀ ਰੰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ!

ਬੇਸ਼ਕ ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰ ਡਾ. ਬਸ਼ੀਰ ਬਦਰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ 'ਸੁਹਰਤ ਕੀ ਬੁਲੰਦੀ ਭੀ ਪਲ ਭਰ ਕਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਡਾਲ ਪੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ਵੇਹ ਟੁਟ ਭੀ ਸਕਤੀ ਹੈ', ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਝੂਠੀ/ਫੇਕੀ ਸੁਹਰਤ ਦੀ ਭੁੱਖ, 'ਵੱਡਾਪਨ' ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਣ ਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਆਤਮ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਖਬਰ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੀ ਸੁਪਰ-ਪਾਵਰ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਇਸ ਮਹੱਤਵ ਅਨੁਮਾਦ/ਅਹੰਕਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਭਰਮ ਨੂੰ ਚੋਭ ਲਾਉਣ ਦੀ ਹਿਮਾਕਤ ਕਰਦੈ ਉਹ ਉਸ ਉਪਰ ਟੈਰਿਫ ਠੋਕ ਦਿੰਦੈ। ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਮਲਣ ਦੀ ਤਾਕ 'ਚ ਰਹਿੰਦੈ। ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ 51ਵਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਈ ਵਾਰ ਕਹਿ ਚੁੱਕੈ। ਗ੍ਰੀਨਲੈਂਡ ਵਰਗੇ

ਖੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਹਥਿਆਉਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੈ। ਵੈਨਜ਼ੁਏਲਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਿਕੋਲਸ ਮਾਦੁਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਿਲੀਆ ਫਲੋਰਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਕੈਦ ਕਰ ਚੁੱਕੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਰਾਨ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਲੀਡਰ (ਪਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ) ਆਇਤੁਲਾ ਅਲੀ ਖਾਮਨੇਈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਤੀਸਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੇ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰਿਐ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਿਫਤਜ਼ਰੀਫੀ ਦੇਖੋ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਾਹ ਸੂਤਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਹੰਕਾਰੀ ਡੋਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਨੋਬਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮੰਗਦੈ ਤੇ ਮੰਗਦਾ ਵੀ ਐ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਭਿਖਾਰੀ ਵਿਚ ਚੋਰਾਹੇ ਠੂਠਾ ਫੜ ਕੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ 'ਦੇ ਦਾਤਾ ਕੇ ਨਾਮ ਤੁਝ ਕੋ ਅੱਲਾ ਰੱਖੇ'!

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਖਬਰੀ ਟਰੰਪ ਇੱਕ ਮੁਲਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭਾਸ਼ਨ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਐ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਚੁੱਕੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲਾਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਕਲਾਸ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ!

ਬਦਨਾਮੀ ਰਾਹੀਂ ਨਾਮ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਵਡੀ ਉਦਾਹਰਣ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਏ.ਆਈ. ਸਮਿਟ ਵੇਲੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲੇ ਵਲੋਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਰੋਬੋਟਿਕ ਕੁੱਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਮਾਨਵ ਵਾਂਗ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਤੇ ਤੁਕ-ਤੁਕ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ। ਬੜੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨੀ ਕੁੱਤਾ। ਗਲਗੋਟੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਣਾਉਣੀ ਬੁੱਧੀ (ਏਆਈ) ਉਪਰ 350 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਾਗਤ ਤਹਿਤ ਹੀ ਇਹ ਨਾਯਾਬ 'ਓਰੀਅਨ' ਨਾਮੀ ਰੋਬੋਟਿਕ ਕੁੱਤਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਪਰ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਉਦੋਂ ਬੜੀ ਲੱਸੀ ਹੋਈ ਜਦ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਇਸ ਵਰਗੇ ਕੁੱਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਮਿਲਣ ਲਗ ਪਏ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੀਨ ਦੀ ਇੱਕ ਫਰਮ 'ਯੂਨੀਟਰੀ

(ਵਿਅੰਗ)

ਰੋਬੋਟਿਕਸ' ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯੂਨੀਟਰੀ ਜੀਓ2 ਮਾਡਲ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਨਲਾਈਨ 2-3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਰੋਬੋਟਿਕ ਕੁੱਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਵਿਕ ਚੁੱਕੇ/ਰਹੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ਕ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇਹਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਬੇਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਆਪਣੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਨ ਦੀ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿਤੀ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੁੰਦੈ (ਯੂਅਰ ਸਿਕਸ ਕੈਨ ਬੀ ਮਾਈ ਨਾਈਨ) ਪਰ ਗਲ ਬਣੀ ਨਾ। ਚੀਨੀ ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਚੱਕ ਵਚ ਹੀ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਬੁਰਕ ਭਰ ਕੇ!

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਟਿੱਡ ਫੌਤੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਏਆਈ ਸਮਿਟ ਦਾ ਪੰਡਾਲ ਛੁਡਣਾ ਪਿਆ। ਪਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਠੀਕਰਾ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਰ ਭੰਨਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਗੱਲ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ।

ਪਰ ਇਸ ਨਕਲ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਸਬੰਧਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਹੀ ਦੁਰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਏਆਈ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਉਪਰ ਵੀ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। ਆਖਿਰ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਕਾਵਾਂ ਦੇ ਮਨਜ਼ੂਰ-ਏ-ਨਜ਼ਰ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ 'ਸਮਿਟ' ਵਿਚਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਡਾਲ ਚਾਰ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀਜ਼ ਦੇ ਟੋਟਲ ਪੰਡਾਲ ਨਾਲੋਂ ਵਡਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਕੇ ਖੁਬ ਨਾਮ ਖਟ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ। ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਦਰਜਨਾਂ ਲੇਖ, ਟੀਵੀ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਜ਼ਿਕਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਨਵਾਬ ਮੁਸਤਫਾ ਖਾਂ ਸ਼ੇਫਤਾ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਫਰਮਾਇਐ: 'ਹਮ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸੁਹਰਤ ਹੈਂ ਹਮੇਂ ਨੰਗ ਸੇ ਕਯਾ ਕਾਮ, ਬਦਨਾਮ ਅਗਰ ਹੋਗੇ ਤੇ ਕਯਾ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਗਾ'!

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਉਰਫ ਚਾਚਾ ਚੰਡੀਗੜੀਆ

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਉਰਫ ਚਾਚਾ ਚੰਡੀਗੜੀਆ ਬੜਾ ਰੋਣਕੀ ਜਿਉਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ। 1967-68 ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਪੰਡਾਰਾ ਰੋਡ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਨੁਭਵ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮਜ਼ਾ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਤੋਂ ਦੌਰੇ ਉੱਤੇ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੂਲੇ ਘਾਹ ਵਿਚ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਸੈਰ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਫਾੜੀ ਦੂਰ ਕਿਸੇ ਜੜੀ-ਬੂਟੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹਸਤੀ। ਉਹ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਵੱਡੀ

ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ। 'ਅਕਲਦਾੜ', 'ਗੁੜਤੀ', 'ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੀਆਂ ਹਾਕਾਂ', 'ਛੁਮੰਤਰ', 'ਮੈਨੂੰ ਮੈਥੋਂ ਬਚਾਓ' ਆਦਿ ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਦਰਜਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਇੱਕੋ ਤੀਰ ਨਾਲ ਕਈ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਫੁੰਡਣੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਏਨਾ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਤੇ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਕੋਈ ਕੋਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

2020 ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਤੁਰਲੋਚਨ ਕੌਰ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਬੱਬੂ ਤੀਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੀਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਭਾਵਨਾ ਉੱਤੇ ਨਵਾਂ ਚਾਨਣ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤੀਰ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਸੁਆਸ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਘਰ ਤਿਆਗੇ ਸਨ। ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ 8-10 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਬੂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦੇ 18 ਸੈਕਟਰ ਵਾਲੇ ਘਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ 36 ਸੈਕਟਰ ਵਾਲੇ ਘਰ ਲੈ ਆਈ ਸੀ। ਬੱਬੂ ਨੇ ਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੋ ਨਰਸਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਹੁਤ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਬੇਟੀ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤੀਰ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਿੰਡ ਕੋਟ ਸੁਖੀਆ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

ਮੋਗਾ) ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਛੇੜ ਕੇ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।

ਬੱਬੂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਪਿਛੋਂ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੀਰ ਵਾਲੇ ਘਰ ਰਹੀ ਤਾਂ ਉਸ ਪਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ-ਕਲਮ ਦਵਾਤ ਤੇ ਹੋਰ ਲਿਖਣ ਸਮੱਗਰੀ ਸਮੇਤ। ਹਰ ਦੂਜੇ-ਤੀਜੇ ਮਹੀਨੇ ਪਤੀ ਦੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਵਸਤਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਧੋਂਦੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰੀ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਟਿਕਾ ਦਿੰਦੀ। ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ!

ਬੇਟੀ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅੰਤ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦਾ ਜਾਪਿਆ ਤਾਂ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਏ, ਉਸ ਦੇ ਉਹ ਵਾਲੇ ਵਸਤਰ ਲਿਆ ਦੇਵੇ, ਜੋ ਉਹ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਪਹਿਨਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਬੱਬੂ ਕਈ ਦਿਨ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਦ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣੇ ਹੀ ਪਏ। ਵਸਤਰਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਨਰਸ ਨੂੰ ਤੜਕਸਾਰ ਜਗਾ ਕੇ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਨਹਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਂ

ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਘਰੋਂ ਆਏ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨਣੇ ਹਨ। ਬੱਬੂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਏ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਉੱਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਏ ਤੇ ਆਪ ਕੋਵਿਡ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਵਾਉਣ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਗਿਆਂ ਹਾਲੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਨਰਸ ਦੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਪਰਤਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ।

ਬੱਬੂ ਤੀਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਵਾਸ ਤਿਆਗ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਨਰਸ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸ਼ਬਦ ਸਨ, 'ਮੈਂ ਮੌਗੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਤੀਰ ਸਾਬੂ ਕੋਲ।'

ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਬੱਬੂ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਪਿਤਾ ਦਿਵਸ ਹੋਣ ਸਦਕਾ। ਏਧਰ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਵੀ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਉਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਫਾਦਰ ਫਿੰਗਰ ਹੋ ਜਾਣ ਸਦਕਾ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ
ਬਾਪ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਉਤਾਰਾਗਾ ਕਿਵੇਂ, ਇਹ ਸੋਚਦੇ, ਉਮਰ ਮੇਰੀ ਬਾਪ ਆਪਣੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਈ।

ਵਿਆਹ ਵਰਗਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ...

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ-ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਿੰਡ ਗਏ। ਸਾਡਾ ਮੁਖ ਮਕਸਦ ਪੋਤਰੇ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਪਿੰਡ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰਕੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਸਾਰੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਿੰਡ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਵਰੀ ਫਰਵਰੀ ਤੇ ਮਾਰਚ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇੰਜ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਆ ਜਿਵੇਂ ਠੰਡ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏ ਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 916-273-2856

ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਏ ਪੰਜਾਬ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਹਰੇਕ ਬਾਹਰਲੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੋਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਲੋਹੜੀ, ਵਿਆਹ, ਕੋਠੀ ਦਾ ਮਹੂਰਤ ਜਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਗੇੜਾ ਵੀ ਪੋਤਰੇ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਮਨਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਨੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ, ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬੇ ਸਹੀਦਾਂ ਦੇ ਕੁੜਤੇ ਪਜਾਮੇ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਲਿਆ ਕੇ ਘਰੇ ਰੱਖੋ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣੀ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਾਹਰੋਂ ਬਾਹਰ ਰੰਗ ਕਰਕੇ ਸੁੱਚਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਚੱਲੋ ਜੀ! ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਸੱਦ ਲਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਦਾ ਠੋਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਲੋੜੀਂਦਾ ਰੰਗ ਰੋਗਣ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਮਾਨ ਲਿਖ ਲਿਆ ਤੇ ਦਸ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਲਈ ਆਖ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਤੇ ਘਰ ਵਾਸਤੇ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦ ਲਿਆਂਦਾ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਹੋਰ ਦੇਖੀ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ। ਜਿਹੜਾ ਆਪਣਾ ਪੇਂਡੂ ਬੰਦਾ ਜਾਂ ਤੀਵੀਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂਦੇ ਸਮਾਨ ਬਗੈਰਾ ਖਰੀਦਣ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੀ ਕਹਿਣਗੇ- ਉਹ ਬੇਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਇੱਥੇ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਦੇ ਪਿੰਡੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹੋ। ਭੁੱਖੇ ਟਿੱਡ ਰਹਿ ਕੇ ਜੇਤੇ ਡਾਲਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਇੰਝ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਰੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦਾ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗਏ। ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸਾਂਝੂ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ, ਬੱਸ ਚਾਰੇ ਵੜ ਗਏ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ, ਪਤਨੀ ਕਹਿੰਦੀ ਦਸ ਕੰਬਲ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ, ਆਏ-ਗਏ ਵਾਸਤੇ। ਵਧੀਆ ਕੰਬਲ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਕੰਬਲ, ਕੁਆਲਿਟੀ ਤੇ ਰੰਗ ਸਾਨੂੰ ਜੱਚ ਗਏ। ਭਾਅ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਚੋਵੀਂ ਸੌ ਰੁਪਏ ਇੱਕ ਕੰਬਲ ਦਾ ਮੰਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ! ਸੇਠ ਜੀ! ਮੈਂ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਵੇਚਣੇ ਹਨ, ਠੀਕ ਠੀਕ ਲਾਵੇ। ਲੈਣੇ ਕਿੰਨੇ ਨੇ? ਸੇਠ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਜੀ ਇੱਕ ਗੱਠ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ। ਇੱਕ ਗੱਠ ਵਿਚ ਅੱਠ ਕੰਬਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੇਠ ਮੇਰੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਨ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕੰਬਲ ਵੇਚਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਖਰੀਦ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਚੱਲੋ ਤੁਸੀਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਪਰ ਕੰਬਲ ਦੇ ਦਿਓ। ਸੱਚ ਮੰਨਿਓ, ਅਸੀਂ ਸੋਲਾਂ ਸੌ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅੱਠ ਕੰਬਲ ਲੈ ਲਏ। ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਇਸਨੇ ਘੱਟੇ ਘੱਟੇ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਪਰ ਕੰਬਲ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਂਝੂ ਕਹਿੰਦਾ ਆਪਾ ਨੂੰ ਕੀ, ਆਪਾ ਤਾਂ ਅੱਠ ਸੌ ਰੁਪਏ ਪਰ ਕੰਬਲ ਬਚਾ ਲਿਆ।

ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਵਾਲੀ ਲੱਕ ਘੱਟ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ। ਪੇਂਡੂ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਹੋਣ ਤੇ ਬਾਹਰਲਾ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਹਰੇਕ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ 'ਕੁਲਾਰ' ਤੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਬਦਲਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਅਤੀਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੋ, ਅੱਜ ਨੂੰ ਮਾਣੇ ਤੇ ਭੱਵਿਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿਉ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਧੀਆ ਲੰਘੇਗੀ। ਹਲਵਾਈ ਵੀ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਸਮਾਨ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਟੈਂਟ ਵਾਲਾ ਵੀ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਕਰਕੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕੱਢ ਕੇ ਸਾਈ ਪੱਕੀ ਕਰ ਗਿਆ। ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰ ਵਾਲਾ ਡਾਇਰੀ 'ਤੇ ਪੱਕੀ ਤਰੀਖ ਵੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਗਿਆ। ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਰੋਟੀਆਂ ਲਹਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿਹੜਿਓਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਤੇ ਪਾਥੀਆਂ ਖਰੀਦ ਲਿਆਂਦੀਆਂ। ਕਾਰਡ ਛਪ ਗਏ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਕੈਟਾਗਰੀ ਬਣੀਆਂ। ਇੱਕ ਇੱਕਲਾ ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਭੋਗ ਦਾ ਸੱਦਾ, ਦੂਜਾ ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਨਿਉਂਦਾ, ਤੀਜਾ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਨਿਉਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਕਾਰਡਾਂ ਤੇ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਜਾ

ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਸੱਦ-ਸਦੱਈਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਕਹਿੰਦਾ, ਬਾਈ! ਹੁਣ ਹੈਗਾ ਵਾ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਪਰਸੂ, ਪਰਸਾ, ਪਰਸ ਰਾਮ ਹੋਈ ਪਈ ਆ। ਜੇ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਹੀ ਹੁੰਦਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਾਲੇ ਵੀ ਨਾ ਸੱਦਦੇ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਵਿਚ। ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਡ ਆਉਣੇ-ਜਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਮਿਲਿਆ। ਦੁੱਧ ਲਈ ਵੇਰਕਾ ਡੋਅਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬਰਫੀ ਤੇ ਗੁਲਾਬ ਜਾਮਣ ਘਰ ਦੀ ਬਣਾਉਣੀ ਸੀ। ਪਨੀਰ ਹਲਵਾਈ ਨੇ ਆਪ ਖਾਲਸ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਗਰੇਸਰੀ ਸਟੋਰ 'ਤੇ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਘਰ ਦਾ ਲਾਣੇਦਾਰ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਪੌਰ-ਮਾਘ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਏ ਸਰੋਵਰ ਵਾਂਗ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇੱਕੀ ਫਰਵਰੀ ਦਾ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਤੜਕੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਕੋਸ਼ੀ ਇਨਸਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਠ ਪਿਆ। ਕੋਠੀ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਾਰ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਘਰ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਨੌਂ ਵਜੇ ਅਸੀਂ ਦੇ ਗੱਡੀਆਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਗੁਰੂਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਵੈਨ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਲਿਜਾਣ ਵਾਸਤੇ, ਅੱਜ-ਕੱਲ ਉਹ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਬੰਦੇ ਤੁਰ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰੂਪ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਾਰਾ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਵਾ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਕੁੱਲ ਚਾਲੀ ਪੰਜਾਹ ਬੰਦੇ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੁਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦੇਗ ਵਰਤਾਈ ਗਈ। ਬਸ ਦੇਗ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਬੱਲੇ ਆ ਗਏ। ਮੈਂ ਤੇ ਦੋ ਜਣੇ ਹੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ। ਬੱਲੇ ਰੋਲਾ ਪੈਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। 'ਕੁੜੇ! ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ।' ਕੋਈ ਬੀਬੀ ਕਹਿ ਰਹੀ। 'ਲੈ ਵੀਰ! ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਲੀਆਂ ਲੈ ਜਾਵੇ, ਇੱਕ ਜਾਣਾ ਸਬਜ਼ੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਦਾਲ ਵਾਲੀ ਬਾਲੀ ਲੈ ਜਾਵੇ।' ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਗੱਲ ਕੀ ਬੱਸ ਰੋਲਾ-ਰੱਪਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਏ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ-ਪਾਣੀ

ਛੱਕ ਕੇ ਤੁਰ ਗਏ। ਦੋ-ਚਾਰ ਜਾਣੇ ਪਿਆਜ਼ ਕੱਟਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਨਾਲੇ ਆਲੂਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਬੱਲੇ ਆ ਗਿਆ। ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ਆਲੂਆਂ ਵਿਚ ਗਧਾ ਵਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਾਠ ਸੁਣ ਲਵੋ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਬਿਰਧ ਹੋਏ ਬਾਪ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਪੂ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਬੈਠ ਜਾਓ ਉੱਪਰ ਜਾ ਕੇ ਨਾਲੇ ਪਾਠ ਸੁਣਿਓ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇਈ ਜਾਇਓ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਵੀ ਨਾ ਮੰਨੇ। ਮੈਂ ਫਿਰ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪਾਠ ਸੁਣਿਆ। ਨਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਪਾਠੀ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਟਾਈਮ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਸੀ। ਜਲ-ਪਾਣੀ ਛੱਕ ਕੇ ਰੋਲ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਰੋਲ 'ਤੇ ਉਠਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਬੱਲੇ ਰੋਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੋਭੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਬੋੜੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਗੋਭੀ ਲੈਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਿੰਡੋਂ ਗੋਭੀ ਮਿਲੀ ਨਾ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਸੁਧਾਰੋਂ ਗੋਭੀ ਲਿਆਏ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੱਧਿਓ-ਵੱਧ ਦੇਗ ਗੋਭੀ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਦਾ ਬਚਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬੀਬੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਭਾਜੜ ਪਾਈ ਰੱਖਦੀਆਂ ਨੇ। ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਗ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਬਿਠਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਪਾਠ ਸੁਣਨ ਦੀ ਨਾ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਅ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ-ਜਨਾਨੀ ਨੂੰ। ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਟਕਸਾਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵੀ ਮੁੰਡਾ ਪਾਠੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਨ ਫਿਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੋਲਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਮੈਂ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਬੜੇ ਪਿਆਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੁਣੀ।

ਪਾਠੀ ਸਿੰਘ ਮੇਰਾ ਜਮਾਤੀ ਸੀ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਆਵਾਜ਼ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਪੂਰੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਆਪਣੀ ਰੋਲ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਉਠ ਗਿਆ। ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਅਸ਼ਟਪਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਨਵੇਂ ਪਾਠੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੈਅ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਵੇਰੇ ਤੜਕੇ ਮੈਂ ਤੇ ਸਾਂਝੂ (ਹੁਣ ਸਵਰਗਵਾਸੀ) ਜਗਰਾਉਂ ਤਾਜ਼ੀ ਸਬਜ਼ੀ ਲੈਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਉਗਾਈਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਜਿਹੜੀ ਗੋਭੀ ਸੁਧਾਰੇ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਖਰੀਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਥੇ ਇੱਕ ਰੁਪਈਏ ਕਿਲੋ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਐਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਢ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਸਬਜ਼ੀ ਵੇਚ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਭਈਏ

ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀਹ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਅ 'ਤੇ ਵੇਚਣੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਕਿਸਾਨ ਫਾਹੇ ਲੈਂਦਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇਖ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ।

ਖੈਰ! ਅਸੀਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਟੈਂਟ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਘਰ ਦੇ ਮਹੌਲ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦਾ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਪਾਠ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਾਹਰ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਢੋਲਕੀ ਕੁੱਟ ਕੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਜਗਰਾਉਂ ਵਾਲੇ ਭੰਡ ਆਪਣਾ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਘਰ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਰੋਲ ਵਿਚ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਦੇ ਸੋਹਿਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਜਾਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੁਣੇ ਹੋਣ, ਸਿਰਫ ਮੈਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲਿਆ। ਬਸ ਬੱਲੇ ਤਾਂ ਰੋਲਾ ਇਹੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਈ ਤੇ ਕੌਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਠ ਸੁਣਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਹਲਵਾਈ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵਿਅਸਤ ਸਨ। ਲੱਡੂ, ਬਰਫੀ, ਰਸਗੁੱਲੇ ਤੇ ਗੁਲਾਬ ਜਾਮਣ, ਬੂੰਦੀ, ਸੇਵੀਆਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਸਵੇਰੇ ਜੰਝ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੋਵੇ। ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕ, ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕ ਜੋ ਪੂਰ ਆਤਮਾ ਤੱਕ ਸਕੂਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣੇ। ਬੱਲੇ ਤਾਂ ਰੋਲਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਸੋਹਣੇ ਲੱਗਣ ਦੀ ਹੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉੱਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭੋਗ ਪੈਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮੇਜ਼ ਲਾ ਕੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਰਫੀ ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਸਜਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਇਆ-ਗਿਆ ਵਧਾਈਆਂ ਭਾਈ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਹੁਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਬੱਲੇ ਆ ਕੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਅਸਤ ਸਨ। ਕਦੋਂ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ, ਕਦੇ ਕਥਾ ਹੋਈ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਬਸ ਜਦੋਂ ਮੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਰੋਟੀ ਪਰੋਸੀ ਗਈ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਮਾਈ ਭਾਈ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਵੀਹ ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦੀ ਦੌੜ, ਕਿਆ ਮਾਹੌਲ ਸੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਾਛ ਕਰਨ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਲਾਹਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਟੌਹਰ ਬਣਾ ਲਈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਢਾਈ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੱਗ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਮਨ ਨੂੰ ਭੋਰਾ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਜੋ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਸੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਇੰਜ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇੰਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਲੰਗਰਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਰਾਖਾ ॥

ਰੰਗ ਤਾਂ ਬਦਲੇ ਨੇ ਪੰਨੂ ਸਾਬੂ, ਮੁੱਕਰੋ ਨਾ...

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਬਲਤੇਜ ਪੰਨੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਓਹੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਘੜਕੇ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਹੈ, ਬੱਸ ਬਾਦਲ ਸਾਬੂ ਦੀ ਹੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਬਲਤੇਜ ਪੰਨੂ ਅਕਸਰ ਆਪਣੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਬਦਲੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰੂਆਤ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਬਦਲੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਤੱਥ ਹੇਠਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

1. ਕੀ ਪੰਨੂ ਸਾਬੂ, ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ ਹਨ? ਜਿਹੜੇ ਅਕਾਲੀ ਮੁੱਛਾਂ ਤਾਣ ਕੇ ਮੜਕ ਨਾਲ ਰਾਜਿਆਂ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਧੱਕੇ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਢਕਣ ਲਈ ਦਰ-ਦਰ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੱਫੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਬਦਲਾਏ ਰੰਗ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ?

2. ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਮਾਇਤੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਕੀਤੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੇ ਸੁੱਕੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਹਜ਼ਮ ਕਰਦਿਆਂ ਆਦਿ ਗੋਰਖਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਫਿੱਕਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚਾਰਾ ਫਿੱਕਾ-ਫਿੱਕਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਕੀ ਇਹ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ?

3. ਗਲਗਲ ਵਰਗੇ ਲਾਲ ਸੂਹੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਭੇਜਦੇ ਹੋ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਪੋਲੇ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਹੋ, ਕੀ ਇਹ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰੂਆਤ ਹੋਰ-ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੰਨੂ ਸਾਬੂ?

4. ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੀ ਰੰਗ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁਫਤ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤ, ਮੋਟਰਾਂ ਦੇ ਕੱਟ ਖਤਮ, ਸਿੱਖਿਆ 'ਚ ਸੁਧਾਰ, ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸ, ਰਜਬਾਹੇ ਪੱਕੇ, ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਜਾਲ, ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਬੰਦ... ਪਤੰਦਰੇ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ, ਅਕਾਲੀ-ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਆਉਣੇ ਹੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਬਾਦਲ ਸਾਬੂ ਹੋਰੀ ਵਿਚਾਰੇ ਇਹ ਵੀ ਨਾ ਕਹਿਣ ਕੇ ਰੰਗ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਚ ਗਲਤ ਕੀ ਹੈ ਪੰਨੂ ਸਾਬੂ?

5. ਰੰਗ ਇਕੱਲੇ ਬਦਲੇ ਨਹੀਂ ਪੰਨੂ ਸਾਬੂ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਭਲਾ ਬਿਨਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਜਾਂ ਹੋਰਾ-ਫੇਰੀ ਦੇ ਆਮ ਘਰਾਂ ਦੇ ਜਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਦੇ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੀ ਸੀ? ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਾ ਚੱਕਰ ਹੀ ਉਲਟਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ-ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਟੈਚੀਆਂ 'ਚ ਪੈਸੇ ਢੋਂਦੇ ਰਹੇ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਹੀ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ।

6. ਮਸਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰ ਮਾਤੀ-ਮੋਟੀ ਗਲੀ ਰੋਕ ਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਤੁਸੀਂ ਪੀਲਾ ਪੰਜਾ ਫੇਰ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਬੇਘਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਦੱਸੋ! ਅਗਲੇ ਹੁਣ ਕਹਿਣ ਨਾ ਕਿ ਭਾਈ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਧੱਕਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਗ-ਰੰਗ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ?

7. ਰਹਿੰਦੀ ਗੱਲ, ਜਿਹੜੇ ਅਖੌਤੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਗਿਆਨ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਹਿਮਾਇਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਢੋਂਗ ਰਚਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਨਵੀਂ ਜੀਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਧੌਅ ਵਾਂਗੂੰ ਫਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੰਗ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਖੈਰ, ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਾਦਲ ਸਾਬੂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਪੰਨੂ ਸਾਬੂ, ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਚਮੁੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰੰਗ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੌਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡੀ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ,
-ਰੰਧਾਵਾ ਅਮਰਜੀਤ

'ਪਾੜੇ ਅਤੇ ਮਾਰੇ' ਵਾਲੀ ਚਾਣਕਿਆ ਨੀਤੀ!

> ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਦ ਪੇਂਡੂ ਸੱਥਾਂ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈ-ਲੈ ਕੇ ਲੋਕੀਂ ਆਪਸ ਵਿਚੀਂ ਹਾਸੇ-ਮਸਕੂਲੇ ਵਾਲੇ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਦੇ-ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

> ਗ਼ੈਰ-ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਚਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਕਮਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਗੰਨੇ ਭੰਨ ਲਏ। ਉਤੋਂ ਆ ਗਿਆ ਖੇਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ। ਚੌਹਾਂ ਜਣਿਆਂ ਦੇ ਡੀਲ-ਡੌਲ ਵਾਲੇ ਤਕੜੇ ਜੁੱਸੇ ਦੇਖ ਕੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜਾ-ਚੰਗਾ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂ ਪੌਲ-ਪੌਫਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੇ ਗਲ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸੋ ਉਸਨੇ ਇਕ 'ਸਕੀਮ' ਸੋਚੀ!

> ਬੜੇ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਨਾਲ ਉਹ ਗੰਨੇ ਚੂਪਣ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਚੌਹਾਂ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲ ਪੁਰ
ਫੋਨ: 001-408-905-5517

ਪਰ ਆਹ ਫਲਾਣੇ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੋਈ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਬਣੇ-ਬਣਾਏ ਬੂਟ ਗੁਰਗਾਬੀਆਂ ਹੁਣ ਸਹਿਰੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ! ਭਰਾਵੇ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਰੋਜ ਗੰਨੇ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰੋ ਪਰ ਇਹਨੇ ਗੰਨਾਂ ਕਿਉਂ ਭੰਨਿਆਂ?... ਆਓ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਹਦੀ ਭੁਗਤ ਸਵਾਰੀਏ!

> ਰੋਜ ਗੰਨੇ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੀ 'ਪੇਸ਼ਕਸ਼' ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਪੌਲ-ਪੌਫਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ!

> ਕੁੱਟ-ਫਾਂਟ ਨਾਲ ਜਦ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਨਿੱਸਲ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਓ ਭਾਈ ਘੜੇ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਹੁਣ ਘਰ ਘਰ ਬਣੀਆਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਟੈਂਕੀਆਂ ਨੇ ਮੁਕਾ' ਤਾ ਐ... ਤੇਰੀ ਲੋੜ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ! ਫਲਾਇਓ ਆ ਜਾਓ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਗੰਨੇ ਭੰਨਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਈਏ! ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੀ ਚੂਸਤੀ-ਚਲਾਕੀ ਬਿਨਾਂ ਸਮਝੇ-ਵਿਚਾਰੇ, ਵਿਆਹ ਸਾਦੀਆਂ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਕੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਾਲਦਿਆਂ ਨੂੰ!

> ਉਹਦਾ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਵਰਗਾ ਹਾਲ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਨੇ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਦੋਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਜਣੇ 'ਤੇ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲਾ 'ਫਾਰਮੂਲਾ' ਵਰਤ ਕੇ ਅਖੀਰਲੇ ਨੂੰ 'ਆਪਣਾ ਸਾਥੀ' ਬਣਾ ਕੇ ਕੁੱਟਣ ਲਾ ਲਿਆ! ਆਖਰ ਬਚ ਗਏ ਚੌਥੇ ਨੂੰ ਧੌਣੇ ਫੜਕੇ ਕਹਿੰਦਾ-

> 'ਆ ਜਾ ਬੱਚੂ... ਤੇਰੇ ਲਈ ਹੁਣ ਮੈਂ 'ਕੱਲਾ ਈ ਬਬੇਰਾ ਹਾਂ...!'

ਜਣਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ 'ਕੱਲੇ' 'ਕੱਲੇ' ਦੇ ਜੱਦੀ-ਪੁਸ਼ਤੀ ਕੰਮ ਗਿਣਨ ਲੱਗਾ-

> 'ਬੋਝਾ ਈ ਕਮਾਦ ਐ ਬਾਈ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨੀ ਤੁਸੀਂ ਗੰਨੇ ਭੰਨ ਲਏ... ਤੁਸੀਂ ਵੀ 'ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ' ਈ ਤਾਂ ਹੋ! ਆਹ ਭਰਾ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਭ ਲਈ ਜੁੱਤੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਨੇ... ਆਹ ਦੂਜਾ ਭਾਈ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਘੜੇ ਭਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਐ...! ਆਹ ਤੀਸਰਾ ਭਾਈ ਵੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਹਲ-ਪੰਜਾਲੀ ਜਾਂ ਗੱਡੇ ਵਗੈਰਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਐ ਤੇ ਔਰ ਚੌਥਾ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਗਮੀਆਂ ਮੌਕੇ ਮੋਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਐ...!'

> ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਚਾਰੇ ਭੋਲੇ ਪੰਛੀ ਹਾਲੇ ਖੁਸ਼ ਹੀ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੌਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਜਣੇ 'ਤੇ ਕੁੱਟਣੀ ਜਿਹੀ ਅੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਬੋਲਿਆ-
> 'ਭਾਈ ਅਹਿ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਿੱਤਰ ਈ ਸਮਝੋ

ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਬੰਦੇ

ਇਸ਼ਕ ਡਮਰੂ ਸਹੀ ਮਨ ਜਮੂਰਾ ਸਹੀ
ਤੂੰ ਮਦਾਰੀ ਸਹੀ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਸਹੀ

ਮੈਂ ਦੀਵਾਨਾ ਤੇਰਾ, ਤੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ
ਇਸ਼ਕ ਮੇਰਾ ਜੇ ਹਾਸਾ ਤਾਂ ਹਾਸਾ ਸਹੀ

ਏਸ ਅਕਲਾਂ ਦੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਹਟਾ
ਮੌਜ ਮੇਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਨਾ ਰਸਤਾ ਵਿਖਾ

ਤੇਰੇ ਇਲਮਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਜਾਣਦੀ ਆਸ਼ਕੀ
ਜਾਹ ਤੂੰ ਤੋਲਾ ਸਹੀ ਤੇ ਮੈਂ ਮਾਸਾ ਸਹੀ

ਤੇਰੇ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਨਹੀਂ
ਤੇਰੀ ਜੰਨਤ ਦਾ ਭੋਰਾ ਵੀ ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ

ਮੈਂ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਫਕੀਰੀ ਲਈ
ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਚਿਮਟਾ ਤੇ ਕਾਸਾ ਸਹੀ

ਮੇਰੀ ਤਕਦੀਰ ਵਿਚ ਕਰਬਲਾ ਰਹਿਣ ਦੇ
ਗੀਤ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਤੂੰ ਕਰਹਲਾ ਰਹਿਣ ਦੇ

ਤੈਨੂੰ ਤਸਨੀਮ-ਓ-ਕੌਸਰ ਮੁਬਾਰਕ ਮੀਆਂ
ਮੈਂ ਜੇ ਕਾਫ਼ਰ ਹਾਂ, ਪਿਆਸਾ ਹਾਂ, ਪਿਆਸਾ ਸਹੀ

-ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਬਾਬਰਵਾਣੀ

ਇਨਸਾਨ ਤੜਫ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਜੰਗ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ,
ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗਬਾਜ਼, ਨਾ ਹਜੇ ਸਰਮਸਾਰ ਹੈ।
ਨਿੱਤ ਬੰਦੂਕਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ, ਅੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਬੰਬ ਬਰਸਦੇ,
ਪਿਆਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਛੜੇ, ਭਰ ਨੈਣ ਦੇਖੋ ਫਲਕਦੇ।

ਪਰਲੋ ਜਿਹੀ ਆਈ ਦਿਸੇ, ਬਾਣੀ ਸੁੰਨੀਆਂ ਵੀਰਾਨ ਹੈ,
ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਬਨਸਪਤੀ ਦਾ, ਮਿਟਿਆ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ।
ਨਿਕਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕੋਈ, ਉਡਿਆ ਧੜ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੈ,
ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਧਮਾਕਿਆਂ ਨੇ, ਪੁੱਟਿਆ ਜੜ੍ਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੈ।

ਇਮਾਰਤਾਂ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਨੇ, ਮੱਚ ਗਿਆ ਕੋਹਰਾਮ ਹੈ,
ਇਰਾਨ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ, ਯੁਕਰੇਨ, ਹੋਏ ਜੀਣਾ ਹਰਾਮ ਹੈ।
ਬੱਚੇ ਅਨਾਥ ਹੋ ਰਹੇ ਦੇਖੋ, ਗਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਹਲਾਲ ਹੈ,
ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਸ ਨਹੀਂ, ਵਕਤ ਹੋਇਆ ਬਦਹਾਲ ਹੈ।

ਹੈ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦ ਨਹੀਂ, ਸਿਸਕੀਆਂ ਸੁਣਦੇ ਨ ਕੋਈ,
ਹੋਏ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਘਾਣ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅੱਧਮੋਈ ਹੋਈ।
ਚੁਫੇਰੇ ਹੈ ਹਨੁਰ ਗਰਦੀ, ਗੁੰਡੀ ਰੰਨ ਪਰਧਾਨ ਫਿਰੇ,
ਹੈਵਾਨੀਅਤ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਨਾ ਲੋਹੇ ਦੀ ਅੱਖੋਂ ਹੰਝੂ ਕਿਰੇ।

ਅੱਜ ਦੀ ਬਾਬਰਬਾਣੀ ਹੈ, ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੱਚਾ ਕਰਤਾਰ,
'ਤੇ ਕੀ ਦਰਦ ਦਾ ਅਲਾਪ', ਨ ਗਾਵੇ ਬੰਦਾ ਮੁਰਦਾਰਲ
ਸਾਲਾ! ਕੋ 'ਬਣ 'ਘੱਨਈਆ', ਜ਼ਖਮਾਂ 'ਤੇ ਮਲ੍ਹੰਮ ਕਰੇ,
ਜੀਵੇ ਮਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ, ਠੰਢੇ ਫੈਰੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਧਰੇ !
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਨਜ਼ਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੇ

ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ, ਨਜ਼ਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੇ
ਵਹਿਣਾਂ ਵਿਚ ਵਹਿਣ ਦੇ, ਨਜ਼ਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੇ
ਹਾਏ ਹਾਏ ਕਰ ਕਰ, ਫਿਕਰਾਂ 'ਚ ਸੌਣ ਤੋਂ
ਸੁਕਰਾਂ 'ਚ ਪੈਣ ਦੇ, ਨਜ਼ਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੇ

ਮਾੜੇ ਸਮੇਂ, ਔਕੜਾਂ ਤੇ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਨੂੰ
ਸਬਰਾਂ 'ਚ ਸਹਿਣ ਦੇ, ਨਜ਼ਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੇ
ਨਿੱਤ ਵਾਲੀ ਦੌੜ ਭੱਜ, ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ੌਰ ਤੋਂ
ਚੁੱਪ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿਣ ਦੇ, ਨਜ਼ਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੇ

ਜਿੱਤਾਂ ਦੇ ਅਖਾੜਿਆਂ 'ਚ, ਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਘੁਲ ਕੇ
ਕਦੇ-ਕਦੇ ਵਹਿਣ ਦੇ, ਨਜ਼ਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੇ
ਬਾਣ ਵਾਲਾ ਮੰਜਾ ਲੈ ਕੇ, ਤੁਤਾਂ ਥੱਲੇ ਪੈਣ ਦੇ
ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਡਕੈਣ ਦੇ, ਨਜ਼ਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੇ

'ਸਹੋਤਿਆ' ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਛੱਡ ਕੇ
ਰੱਬ ਰੱਬ ਕਹਿਣ ਦੇ, ਨਜ਼ਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੇ
-ਕੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਾਨਸੀਵਾਲ

ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ ਨਾਰੀ

ਹੋਇਆ ਭਾਵੇਂ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਜਮਾਨਾ
ਪਰ ਹਰ ਥਾਂ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ ਨਾਰੀ।
ਕੋਈ ਆਖੇ ਅਬਲਾ ਇਸਨੂੰ
ਕੋਈ ਆਖੇ ਕਿਸਮਤ ਮਾਰੀ,
ਨਾਲ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਨਾਮ ਕਮਾਇਆ
ਜਿੱਤ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਰੀ।

ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣ ਕੇ
ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਈ ਲੜਦੀ ਹੈ,

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਫੱਟ-ਜ਼ਖਮ ਡਾਢੇ ਸੀਣ ਲਈ;
ਵੱਸਲ ਤੇਰੇ ਦੀ ਆਸ ਸੀ ਬਸ,
ਕਾਰਨ ਰਿਹਾ ਮੇਰੇ ਜੀਣ ਦਾ।

ਹੰਝੂਆਂ ਸੰਗ ਸਿੰਜ ਪਿਆਰੇ,
ਮੈਂ ਯਾਦ ਗਹਿਰੇ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ।
ਧੁੰਦਲੀਆਂ ਲੀਕਾਂ ਗੁਹਰੂ ਲਈਆਂ,
ਜਿੰਦ ਜੀਣ ਨੂੰ ਦਿਨ ਚਾਰ ਦੀ।
ਇੰਜ ਹੀ ਗ਼ਮ ਵਿਚ ਗੁੰਮ ਹੋਇਆਂ,
ਜੇ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਏ ਇਹ ਜਿੰਦਗੀ;
'ਨਾਕਾਮ' ਤਾਂ ਫਿਰ ਲੋੜ ਹੀ ਕੀ,
ਇਸ ਸਮਾਜ ਬੇ-ਢਬੇ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ।
-ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ'

ਸੂਲੀ

ਮੇਰੇ ਚਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਉੱਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ,
ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕੀ ਮਿਲਿਆ।
ਮੈਨੂੰ ਗ਼ਮਾਂ ਦੀ ਭੱਠੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾੜ ਕੇ,
ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕੀ ਮਿਲਿਆ।
ਮੇਰੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਸੀ ਤੂੰ ਸਾਹ ਵੇ।
ਘੜੀ ਪਲ ਦਾ ਨਾ ਖਾਣਾ ਸੀ ਵਸਾਹ ਵੇ।
ਮੇਰੇ ਆਸਾਂ ਵਾਲੇ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਉਖਾੜ ਕੇ,
ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕੀ ਮਿਲਿਆ।
ਮੇਰੇ ਚਾਵਾਂ ਨੂੰ...।
ਆਪੇ ਅੱਖੀਆਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਹੋਇਆ ਦੂਰ ਵੇ।
ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਨਾ ਮੇਰਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਵੇ।
ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਵੱਸਦਾ ਉਜਾੜ ਕੇ,
ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕੀ ਮਿਲਿਆ।

ਮੇਰੇ ਚਾਵਾਂ ਨੂੰ...।
ਤੇਰੇ ਨੈਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਤੇ ਰੋਣਾ ਪੈਣਾ ਏ।
ਬੋਝ ਦਿਲ ਉੱਤੇ ਪਿਆ ਤਾਂ ਹੀ ਲਹਿਣਾ ਏ।
ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਤੰਦੂਰ ਵਿਚ ਰਾੜ੍ਹ ਕੇ,
ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕੀ ਮਿਲਿਆ।
ਮੇਰੇ ਚਾਵਾਂ ਨੂੰ...।
ਕਿਤੇ ਰੁੱਸ ਜਾਣਾ ਕਿਤੇ ਮੰਨ ਜਾਣਾ ਵੇ।
ਚੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਦਸਤੂਰ ਇਹ ਪੁਰਾਣਾ ਏ।
ਨਾਲ 'ਨਾਗਰੇ' ਦੇ ਸੱਜਣਾ ਵਿਗਾੜ ਕੇ,
ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕੀ ਮਿਲਿਆ।
-ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ (ਮਹਿੰਦਪੁਰੀਆ)

ਬੰਦਾ ਇੰਝ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਸੋਚਵਾਨ ਬੰਦਾ ਅਕਸਰ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇੰਝ ਕਿਉਂ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਇੰਝ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਮੈਂ ਇੰਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਉਂ ਬੋਲਿਆ? ਇੰਝ ਕਿਉਂ ਸੋਚਿਆ? ਕੀ ਕਾਰਨ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂ ਖੁਦ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਾ ਪਾ ਸਕਿਆ? ਮੈਂ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ?

ਬੰਦੇ ਦਾ ਮਨ ਖਾਬਾਂ, ਖਿਆਲਾਂ, ਖੁਬਤਾਂ, ਖਲਬਲੀ, ਖਿਚੋਤਾਣ, ਅਤੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵਕਤ ਕੀ ਸੋਚਦਾ, ਕੀ ਕਿਆਸਦਾ ਅਤੇ ਕੀ ਕਰ ਬੈਠਦਾ? ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਕੋਝੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ?

ਬੰਦਾ ਅਕਸਰ ਕਮੀਨਗੀਆਂ, ਕਮੀਆਂ, ਕੂੜ ਅਤੇ ਕੁਲਹਿਣੇ ਵਕਤਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਗੁਲਾਮੀ ਨਾਲੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਸ ਮਾਨਸਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿਉਂ ਹਾਂ? ਜਦ ਬੰਦਾ ਖੁਦ ਸੋਚਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਖੁਦ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਵਲ ਕਿੰਝ ਆਵੇ?

ਕਈ ਵਾਰ ਬੰਦਾ ਇਹ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਅਮੀਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉਸ ਵਾਂਗ ਅਮੀਰ ਹੁੰਦਾ? ਪਰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਆਕੀ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤਰਕੀਬਾਂ ਵਰਤੀਆਂ? ਕੀ ਉਹ ਵੀ ਅਜੇਹੀ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਅਮੀਰੀ ਭਾਲਦਾ ਹੈ? ਬੰਦਿਆ! ਕਦੇ ਸੋਚੋ ਕਿ ਤੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨੀਂਹਾਂ ਹੋਣ ਦੱਬ ਕੇ ਮਹਿਲ-ਮੁਨਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਨੇ ਜਦ ਇਹ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬੋਲ ਪਈਆਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਪਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ?

ਕਈ ਵਾਰ ਬੰਦੇ ਦਾ ਅਫ਼ਲਾਤੂਨੀ ਮਨ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਫਲਾਣੇ ਲੇਖਕ, ਕਲਾਕਾਰ ਵਾਂਗ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਬਣਾਂ, ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਵਾਂ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਕੋਣ ਦੇਵੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਹਰਤ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਮਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਉਮਰਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ। ਵੈਸੇ ਇਹ ਵੀ ਕੇਹਾ ਹਾਸੇ-ਹੀਣਾ ਵਰਤਾਰਾ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਬੰਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੱਕਾਰੀ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਤਿਲਮਿਲਾਂਦਾ। ਆਖਰ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਇਨਾਮ ਝਪਟਣ ਤੀਕ ਵੀ ਨੀਵਾਂ ਗਿਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਬੰਦੇ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਜੁ ਹੋਈ ਸਭ ਕੁਝ ਹੱਤਭ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ।

ਬੰਦਾ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਹੋਵਾਂ। ਹਰ ਸਰੋਤਾ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣੇ, ਤਾਤੀਆਂ ਵੱਜਣ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਬੋਲ-ਬੋਲੇ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਸੋਚਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਿੰਝ ਕਰਨਾ? ਕੀ ਉਸਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਜਤਾ ਤੋਂ ਸਿਆਣਪ ਹੈ? ਕੀ ਉਸਦੇ ਮੁਖ਼ਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਫੁੱਲ ਕਿਰਦੇ? ਕੀ ਉਸਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਮਿਠਾਸ ਹੈ? ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਤਮੀਜ਼ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਥੇ ਕੀ ਬੋਲਣਾ, ਕਿੰਝ ਬੋਲਣਾ, ਕਿੰਨਾ ਬੋਲਣਾ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਪਾਠਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ ਜਾਂ ਸਰੋਤੇ ਤੁਹਾਥੋਂ ਕੀ ਸੁਣਨਾ ਪਾਸੰਦ ਕਰਦੇ?

ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇੰਝ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਘਸੀਆਂ-ਪਿਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਤਿਲਮਿਲਾ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬੋਲ ਅਸਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੋਕ ਕੁਝ ਨਵਾਂ, ਨਿਵੇਕਲਾ, ਲੀਕ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ, ਨਵੇਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣਨ

ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਹੁੰਦੇ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ, ਤਰਕ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜ ਸਕਦੇ। ਕੁਝ ਤਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਰਜਣਾ ਪੈਣਾ।

ਬੰਦਾ ਇਹ ਵੀ ਅਕਸਰ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਫ਼ਸਲ ਬੀਜੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਫ਼ਸਲ ਉੱਝ ਨਹੀਂ ਲਹਿਰਾਉਂਦੀ ਜਿਵੇਂ ਗਵਾਂਢੀ ਦੀ ਹਰੀ-ਭਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਕਿ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਫ਼ਸਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬੋਹਲ ਉਗਦੇ ਜਦ ਕਿ ਫ਼ਸਲਾਂ ਨੂੰ ਬਿਗਾਨਿਆਂ ਵਾਂਗ ਓਪਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਯੂਸੀ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਸੋਚਣ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਗਵਾ ਲੈਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸੋਚਣ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਕਰਨਾ, ਮੱਤਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਰਮ-ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੀ ਦਰਅਸਲ ਸੁੱਭ-ਕਰਮਨ ਲਈ ਸੁੱਭ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ। ਵਰਨਾ ਤਾਂ 'ਸੋਚੋ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ' ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਤਾਅ-ਉਮਰ।

ਬੰਦਾ ਸੋਚਦਾ ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵਾਂ। ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਰਾਜ ਚਲਾਵਾਂ। ਜੇ ਚਾਹਵੇ ਸੋ ਪਾਵਾਂ। ਨਾ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ। ਖਲਕਤ ਮੇਰੇ ਸਾਹਵੇਂ ਕਰੇ ਤਾਬਿਆਦਾਰੀ। ਕੋਈ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਹਟਕੇ। ਮੈਂ ਹੀ ਮੈਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੁਣਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਹੀ ਮੈਂ ਅਲਪਾਂ। ਮੈਂ ਹੀ ਮੈਂ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪੂਜਾਂ ਤੇ ਖੁਦ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਜਾਪਾਂ। ਪਰ ਬੰਦਾ ਭੁੱਲ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਸੋਚਣ ਨਾਲੋਂ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਬਹਿਣ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਤੁਰਨਾ। ਦੇਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪੈਦਾ ਏ ਹਰ ਪਲ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਭੁਰਨਾ।

ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਵਾਂ ਸੋਚਦੀਆਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਤਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਣੇਗਾ। ਪਰ ਉਸਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚੰਗੇਰਾ ਬਣਨ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਹਿਮਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਤਦ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਰਾਜਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨੌਕਰ ਹੀ ਬਣਨਾ। ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੰਗਾਲ। ਭੋਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਈਏ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਤਾਂ ਪੁੱਤ ਦੇ ਸੁਪਨੇ, ਉਦਮ, ਹਿੰਮਤ, ਹੌਸਲੇ, ਸਿਰਤ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੇ ਕਰਨੀ ਜਿਸਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਬੰਦਾ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਖਿਆਲੀ ਖ਼ਾਬ ਲੈਂਦਾ ਰਹੇ ਪਰ ਬਣਨਾ ਉਸ ਨੇ ਉਹੀ ਜਿਸਦੇ ਉਹ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ। ਮਿਲਣੀ ਉਹੀ ਸ਼ਹਰਤ ਜਾਂ ਬਦਨਾਮੀ ਜੋ ਉਸਦੀ ਕਾਰਜ-ਸ਼ੈਲੀ ਜਾਂ ਆਦਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਬੰਦਾ ਸੁਪਨੇ ਬਹੁਤ ਲੈਂਦਾ। ਪਰ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਸੱਚ ਲਈ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤਰਕੀਬਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ, ਤਰਜੀਹਾਂ ਸਿਰਜਣੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਝੋਕ ਕੇ ਕੁਝ ਅਜ਼ੀਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਹਨਤ ਬਿਨਾਂ ਮਿਲਦਾ। ਤੁਰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਫ਼ਰ ਮੁੱਕਦਾ। ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਮੱਥਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੰਜ਼ਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ।

ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਉਚੇਰੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ। ਇਹ ਸੁਪਨੇ ਹਰ ਪਲ ਮਨ ਵਿਚ ਖਲਬਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ

ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੀ ਨੀਅਤ ਸਾਫ਼ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਝੱਲੀ ਪੈਂਦੀਆਂ।

ਬੰਦਾ ਸੋਚਦਾ ਮੇਰੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਜ਼ਲ ਮਿਲੇ। ਮੇਰੀਆਂ ਤਮੰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਮਿਲੇ। ਮੇਰੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲਤਾ ਮਿਲੇ। ਮੇਰੀ ਭਟਕਣ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਮਿਲੇ। ਮੇਰੀ ਦੌੜ ਨੂੰ ਵਿਰਾਮ ਮਿਲੇ। ਮੇਰੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਮਿਲੇ। ਮੇਰੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਣ। ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਚਿਰਾਗ ਜਗਣ। ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੱਚ ਉਦੈ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਹਰਫ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਮਿਲੇ। ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਲਈ ਖੁਦ ਵੀ ਹੰਭਲਾ ਤਾਂ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ। ਕੁਝ ਉਦਮ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ। ਕਲਮ ਤਾਂ ਚੁੱਕਣੀ ਪੈਣੀ। ਬੰਦ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚਲੇ ਹਰਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣਾ ਪੈਣਾ। ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਆਹਰੇ ਲਾਉਣਾ ਪੈਣਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਉਣਾ ਪੈਣਾ ਤਾਂ ਹੀ ਬੰਦਾ ਮਨਚਾਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖ ਸਕਦਾ।

ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਆਸ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਪਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚੋਂ ਆਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ। ਅਸਫਲਤਾ ਵਿਚੋਂ ਸਫਲਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਆਸਣਾ। ਟੈਇਆਂ ਅਤੇ ਟਿਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਵੇਂ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਪਾਠੀ ਹੁੰਦੇ। ਬੰਦਿਆ! ਸੋਚ ਜ਼ਰੂਰ ਪਰ ਸੋਚਦਾ ਹੀ ਨਾ ਰਹੀਂ। ਉਨ, ਆਲਸ ਦੀ ਲੋਈ ਲਾਹ, ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਡਾ ਉਗਾ, ਤੇਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੈਨੂੰ ਉਡੀਕੇ। ਤੇਰਾ ਰਾਹ ਤੱਕਦੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਾ ਕਰੀਂ। 'ਕੇਰਾਂ ਉਹ ਹਤਾਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਉਕਰੀ ਤੇਰੀ ਨਿਮੋਝੁਣਤਾ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਹਜ਼ਮ ਜਾਣਾ।

ਕਈ ਵਾਰ ਬੰਦਾ ਸੋਚਦਾ ਜੇ ਇੰਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਇਹ 'ਜੇ' ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸਦੀਆਂ ਮੁਹਾਰਾਂ ਮੋੜਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੰਤ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਦਰਅਸਲ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਮਾਣ ਹੁੰਦੇ। 'ਜੇ' ਵਿਚ ਝੂਰਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ਼ 'ਜੇ' ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਲਤ, ਜਹੰਨਮ, ਜ਼ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਜ਼ਰਜ਼ਰੀ ਜਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਖੋਖਲੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦਾ ਭਰਮ ਹੀ ਪਾਲਦੇ।

ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਜੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮੈਂ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਗਲਤ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਇਹੀ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਕਿ ਜੀਵਨ-ਰਾਹ ਦੇ ਚੋਰਾਹੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕੁਤਾਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਮੋੜ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਸਹੀ ਮੋੜ ਕੱਟ ਲਈਏ ਤਾਂ ਗਲਤੀ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਬੰਦਾ ਦੇਰ-ਅਵੇਰ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਜੇ ਬੰਦਾ ਗਲਤੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭੋਰਾ ਵੀ ਪਛੁਤਾਵਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੱਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੀ ਪੈਣੀ। ਭਾਵੇਂ ਬੰਦਾ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਦਾਈਏ ਕਰੇ, ਅਸਲੀਅਤ ਨੇ ਜੱਗ-ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ।

ਬੰਦਾ ਸੋਚਦਾ ਜੇ ਮੇਰੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਕੰਡੇ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਝੋੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਮੁੱਕ ਰਹੇ ਤੇਲ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਬਾਪ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਜਾਂ ਦਿਨ ਭਰ ਖੇਤਾਂ

ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਵਿਚ ਬਾਪ ਨਾਲ ਹੱਥ ਨਾ ਵਟਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਪਰ ਬੰਦਾ ਇਹ ਭੁੱਲ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਕੜਾਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠਲੀ ਧਰਤੀ ਲੱਭ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉਪਰਲੇ ਅੰਬਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਲਈ, ਜਿਸਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਖਹਿ ਕੇ ਇਸਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਿੱਠ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਹੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੀਰਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੱਚ ਤੋਂ ਅਣਗੋਲੇ ਲੋਕ, ਦਰਅਸਲ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗਵਾ ਦਿੰਦੇ। ਜਦ ਉਸਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਜੀਵਨੀ ਤਲਖੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਤੱਤਣਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਬਿੜਕ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਖਿਸਕ ਜਾਂਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠਲੀ ਜ਼ਮੀਂ। ਸਾਬਤ ਕਦਮੀ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚੋਂ ਸਾਬਤ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਜੀਵਨ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਕ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਮਾ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੰਦੇ। ਦਰਅਸਲ ਬੰਦੇ ਨੇ ਡਾ. ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ, ਅਬਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ, ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਦਾ ਤੱਥ ਸਾਰ ਤਾਂ ਜਾਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੋਨੇ ਦਾ ਚਮਚਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕਿੰਝ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਕਿ ਬੋਹਾ ਟੁੱਕਰ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿੰਝ ਆਪਣੇ ਮੱਥਿਆਂ 'ਤੇ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਉਕਰਾਉਂਦੇ।

ਬੰਦਾ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਅਣਭੋਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਜ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਇੰਝ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਮੇਰਾ ਮਸਕਦ ਹੈ ਇਹ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਕਿ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਹੋਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫ਼ਾਸਲਾ। ਇਸ ਦੂਰੀ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਫ਼ਾਸਲੇ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਹਾਣੀ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ। ਸੋਚਣ, ਕਰਨ ਤੇ ਹੋਣ ਆਦਿ ਪੜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬੰਦਾ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਹਾਣੀ ਬਣ ਸਕਦਾ।

ਐ ਬੰਦੇ! ਯਾਦ ਰੱਖ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸੋਚਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੁਝ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਲੱਗਣਾ। ਖ਼ਾਬੀ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ। ਸੱਚ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ। ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਜੁਟਾ। ਆਪਣੇ ਹੌਸਲੇ ਅਤੇ ਸਿਰਤ ਨੂੰ ਸਾਥੀ ਬਣਾ। ਔਝੜ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਬਣਾ, ਤੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਤੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੇਰਾ ਚੌਗਿਰਦਾ ਦੇਖੋਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਤੇ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਏ।

ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰਚਨਾ-ਟੀ20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 2026

8 ਮਾਰਚ 2026 ਦੀ ਰਾਤ, ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਟੀ20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 2026 ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤੀਜਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਟੇਡੀਅਮ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਗਏ ਇਸ ਮੈਚ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਨੂੰ 96 ਰਨਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਟੀ20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਇਕਲੌਤੀ ਟੀਮ ਬਣ ਗਈ

ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ
ਫੋਨ: 70098-07121

ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਟੀ20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ, 2007 ਵਿਚ ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਧੋਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ, 2024 ਵਿਚ ਰੋਹਿਤ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਅਤੇ ਹੁਣ 2026 ਵਿਚ ਸੂਰਿਆ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਹੇਠ ਟੀ20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਟੀਮ ਨੇ ਟਾਈਟਲ ਡਿਫੈਂਡ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਮੈਦਾਨ 'ਤੇ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ।

ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਫਰਵਰੀ 2026 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪੂਰੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਅਸਾਧਾਰਣ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਕੀਤਾ। ਓਪਨਿੰਗ ਮੈਚ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸੂਰਿਆ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਨੇ 84 ਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਾਰੀ ਖੇਡ ਕੇ ਟੀਮ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਧਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਗਰੁੱਪ ਸਟੇਜ ਅਤੇ ਸੁਪਰ 8 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਦਬਦਬਾ ਬਣਾਇਆ। ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਜ਼, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਟੀਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿੱਤਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ। ਪੂਰੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ੀ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜੇ, ਕਈ ਵਾਰ 250 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਕੋਰ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਬੁਮਰਾਹ, ਅਕਸ਼ਰ ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਹ ਸਫਰ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ, ਯੋਜਨਾਬੱਧੀ ਅਤੇ ਜੇਤੂ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਵਿਚ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਨੇ ਟਾਸ ਜਿੱਤ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ 20 ਓਵਰਾਂ ਵਿਚ 255/5 ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਸਕੋਰ ਬਣਾਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਟੀ20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਕੋਰ ਹੈ। ਓਪਨਰ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ 52 ਰਨ ਬਣਾਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਅੰਰਧ ਸੈਂਕੜਾ ਲਗਾਇਆ। ਸੰਜੂ ਸੈਮਸਨ ਨੇ 46 ਗੇਂਦਾਂ 'ਤੇ 89 ਰਨਾਂ ਦੀ

ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਾਰੀ ਖੇਡੀ, ਜੋ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਕੋਰ ਵਜੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਈਸ਼ਾਨ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ 25 ਗੇਂਦਾਂ 'ਤੇ 54 ਰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ। ਸੂਰਿਆ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਗੋਲਡਨ ਡੱਕ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਟੀਮ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਮ ਦੂਬੇ ਨੇ 8

ਗੇਂਦਾਂ 'ਤੇ 26 ਰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਆਖਰੀ ਓਵਰਾਂ ਵਿਚ ਤੁਫਾਨ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਟੀਮ ਨੂੰ 250 ਦੇ ਪਾਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵੱਲੋਂ ਜੇਮਜ਼ ਨੀਸ਼ਮ ਨੇ 3 ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ।

ਟਿੱਚੇ ਦਾ ਪਿਛਾ ਕਰਨ ਉਤਰੀ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਟਿਮ ਸੇਫਰਟ ਨੇ 52 ਰਨ ਬਣਾਏ ਪਰ ਬਾਕੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਲੜਖੜਾਏ। ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਬੁਮਰਾਹ ਨੇ 4 ਵਿਕਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਅਕਸ਼ਰ ਪਟੇਲ ਨੇ 3 ਵਿਕਟਾਂ ਨਾਲ ਮਿਡਲ ਓਵਰਾਂ ਵਿਚ ਦਬਦਬਾ ਬਣਾਇਆ। ਹਾਰਦਿਕ ਪੰਡਿਆ ਅਤੇ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਵੀ ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ। ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ 19 ਓਵਰਾਂ ਵਿਚ 159 ਰਨਾਂ 'ਤੇ ਆਲ ਆਊਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਜਿੱਤ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਬੱਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਰਨ ਬਣਾਏ, ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਫੀਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

ਇਸ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਤੀਜਾ ਟੀ20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ ਸਗੋਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਮਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੂਰਿਆ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਟੀਮ ਨੇ ਡਿਫੈਂਸਿਵ ਖਿਤਾਬ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਜਿੱਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਏ। ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪਲ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਲਈ ਗਰਵ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਟੀ20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 2026 ਦਾ ਇਹ ਫਾਈਨਲ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਧਿਆਇ ਵਜੋਂ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੈ ਹਿੰਦ! ਜੈ ਭਾਰਤ!

ਨਵਾਂ ਸਿੱਖ ਸਾਲ ਨਵੀਂ ਆਸ ਨਾਲ

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਸੰਮਤ 557 ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਮਸਲੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ, ਸੰਸਥਾ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ। ਅਸਹਿਮਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਹਿਮਤੀ-ਅਸਹਿਮਤੀ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ। ਅਸਹਿਮਤੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਚਿੰਤਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ 'ਅਸਹਿਮਤੀ' ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਨਿਦਾਨ ਲਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਵਿਵੇਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਸਲੇ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਮਸਲੇ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਨਿਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਵਿਵੇਕ ਦਾਨ ਦੀ ਪਰ ਵਿਵੇਕ ਜਾਗ੍ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਚੇਤ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵਿਵੇਕ ਦਾਨ ਬਖਸ਼ੇ। ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਮਤ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਘਾਟ ਨੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਿਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਨ 1936 ਵਿਚ

ਡਾ. ਸਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਿਡਨੀ
akaalpurkh.7@gmail.com

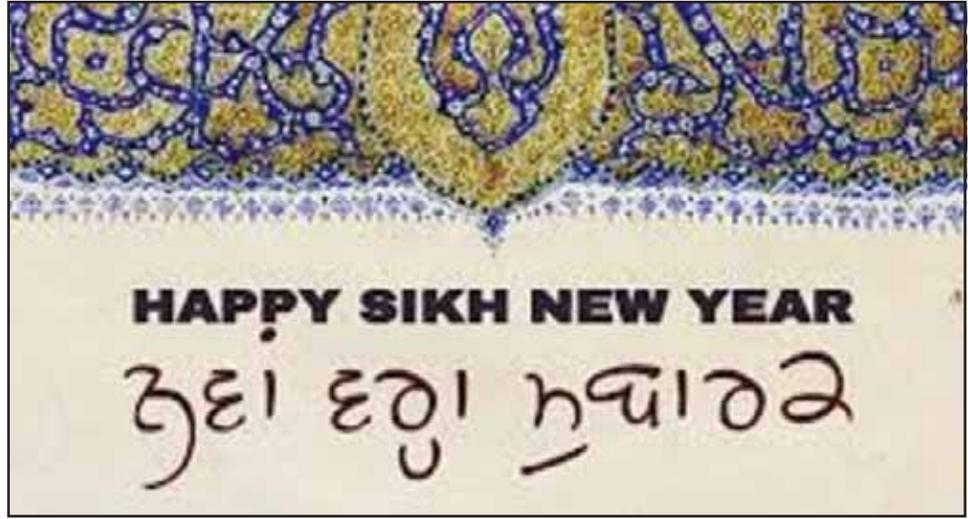
ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਥਕ ਸਵਾਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਰੰਤਰ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਵੇਕ ਧਾਰਕ ਹੀ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਆਰ-ਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੰਥ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੋਈ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਤਮ ਨਿਦਾਨ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੀੜਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ, ਤਖਤਾਂ ਦੀ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਮਰਿਆਦਾ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਤਰ ਵਿਰੋਧ, ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਭਾਵਨਾ, ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਗਠਨ ਰਚਨਾ ਤੇ ਕਾਰਜ ਸ਼ੈਲੀ, ਪੁਰਾਤਨ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਬੰਧ, ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਸਵਰੂਪ ਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਹੱਤਤਾ ਆਦਿਕ ਕਈ ਸਵਾਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਬਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕੋਲ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਹਿੰਤ ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਪੰਥਕ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਰਮ ਦੇ ਸੰਘਣੇ ਬੱਦਲ ਛਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਥ ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ

ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਵੇਕ ਦਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਸਾਹ ਦਾਨ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦਾਨ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਸਿੱਖ ਸੰਮਤ 558 ਵਿਚ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਦਲਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ। ਵਿਵੇਕ ਨਾਲ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਵਿਸਾਹ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੋਣਾ ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਵੀ ਆਸ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਵਿਸਾਹੀ ਦਾ ਦੌਰ ਹੈ ਜੋ ਅਤਿ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਅਨੁਭਵ ਪਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਆਸ ਦੇ ਯੋਗ ਕੌਣ ਹੈ, ਕਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੰਨ 1947 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾ ਵੱਸੇ। ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਏ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਨਾਲ ਧਨਵਾਨ, ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਾਬਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਆਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਦਾ ਅੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਥ ਹਿੰਤ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਟੇਜ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ-ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਘਟ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਆਮ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫਸੀਲ ਤੋਂ ਵੀ ਉਦਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਹੋਵੇ, ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੋਵੇ। ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਜੋ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵਕਤ ਦੀ ਨਜ਼ਬ ਪਛਾਣੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਲ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਮਸੰਦ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਖਤਮ ਕਰਨ 'ਚ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਈ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਰਾਮ ਦੇ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਗੁਰੂ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਰਤੋਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਣਗਿਣਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤੋਂ ਉਭਾਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਵਿਵੇਕ ਸੰਮਤ ਫੈਸਲੇ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਹੈ। ਕੋਈ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ

ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤਾਂ ਬਣਾਇਆ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਦਾ ਹੀ ਆਸ ਵਿਚ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ 'ਤੇ ਅਡੋਲ ਭਰੋਸਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਡੋਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦਾ ਆਰੰਭ ਉਹ ਆਨੰਦ ਦੀ ਮਨੋ-ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ 'ਚੇਤਿ ਗੋਵਿੰਦੁ ਅਰਾਧੀਐ ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ'। ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ, ਅਰਦਾਸ ਅੰਤਰ ਮਨ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਰ, ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਮਨ ਚਿੰਤਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਬੇ-

ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ। ਕੌਮ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਜੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਭਰਮ ਤੇ ਦੁਵਿਧਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਆਪਣੇ ਅੰਤਮ ਨਿਦਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ। ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕੁਲ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਬਾਬਾ ਬੋਤਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਗਰਜਾ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪੰਥ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਏ। ਸਮਾਂ ਬਿਖਮ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜੀਆ, ਬਾਬਾ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਜਰਨੈਲ ਉਭਰੇ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ

ਨੂੰ ਮਹੰਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਅਣਗਿਣਤ ਸਿੱਖ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਸ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਵਰਤੋਗੀ। ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਦਾਨ ਲਈ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ। ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਜਨਿਤ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਤੋਂ ਅਲਾਵਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਾ ਬਚੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਭਗਤੀ ਦੀ ਰਾਹ ਨਿਰਵਿਘਨ, ਦੁਵਿਧਾ, ਭਰਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ 'ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕੰਉ ਮਨੁ ਲੋਚਦਾ ਨਾਨਕ ਪਿਆਸ ਮਨਾ'। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸਨ ਦੀ ਮਨ ਅੰਦਰ ਪਿਆਸ ਹੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੈ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਮ ਅੰਦਰ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਕਰਮਕਾਂਡ

ਹੈ, ਭਰਮ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਸੰਦਰਭ ਬਦਲ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਲੋੜਾਂ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਹਰ ਯੁਗ, ਹਰ ਕਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ। ਪੰਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅੰਦਰ, ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੇਧ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲੇ। ਜੋ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਕੋਈ ਮਰਿਆਦਾ, ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ, ਕੋਈ ਰੀਤ ਜੋ ਇਸ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪੰਥ ਦੇ ਹਿੰਤ ਵਿਚ ਹੈ।

ਬਿਨਾਂ ਗੰਢੇ ਕਿੰਨਾ ਬੇਸੁਆਦ ਖਾਣਾ ਹੈ !

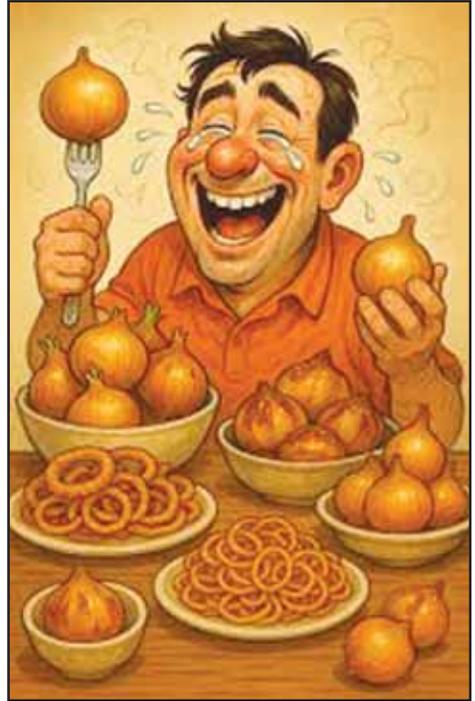
ਇਸ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਮੁਰਗੇ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਸੀ ਪਰ ਪਿਆਜ਼ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ।

ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਜਾਇਕੇਦਾਰ ਭੋਜਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਾਬਾ ਸੀ। ਨਵਾਂ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਜੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਖਾਣਾ ਬਾਹਰ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਲੰਚ ਬ੍ਰੇਕ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਾਬੇ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਾ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਇੰਝ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਅਗਲੇ ਰੋਜ਼ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਲਾ ਖਾਣਾ ਬਹੁਤ ਸਵਾਦਲਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਖਾਣਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਿਆਜ਼ ਥੋੜ੍ਹਾ ਫਾਲਤੂ ਪਵਾ ਲੈਣਾ। ਵਾਬੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਥੈਲੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਸਤੇ ਪੈਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਆਖਰ ਵਾਬਾ ਮਾਲਕ ਭਾਵੇਂ ਅਫਸੋਸੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਖਾਣੇ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੱਧ ਸਲਾਦ ਦੇਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਿਤ-ਚਿਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਖਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹਨੇ ਮਨ ਦੀ ਘਬਰਾਹਟ ਕੱਢਦਿਆਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਰਾਵਾ ਤੂੰ ਰੋਟੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਦੋ ਫਾਲਤੂ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰ ਪਰ ਤੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਿਆਜ਼ ਵਾਲੀ ਭੁੱਖ ਮੈਥੋਂ ਪੂਰੀ ਨੀ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੰਨੇ ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਤੇਰਾ ਸਾਹਿਬ 'ਕੱਲਾ ਮੰਗ ਕਰਦੇ, ਓਨੇ ਪਿਆਜ਼ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਖਾਣਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਐਨਾ ਪਿਆਜ਼ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਗਾਹਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੇਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਵਾਬੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵਾਬੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਜਾਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇੱਜ਼ਤ-ਹੱਤਕ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹ ਦੰਦ ਕਚੀਚਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, 'ਇਸ ਵਾਬੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜੇ ਸਬਕ ਨਾ ਸਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਦਾ ਪੁੱਤ ਨੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਾਈਆ ਗੰਢਿਆਂ ਨਾਲ ਖਾਣਾ ਆਪ ਦੇ ਕੇ ਜਾਊ।'

ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਵਾਬੇ ਵਾਲੇ

'ਤੇ ਸਟੋਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਿਲਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਟੋਕਦੀ ਹੋਈ ਬੋਲੀ, 'ਸਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਾਰ ਇਸ ਵਾਬੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜਾਇਕੇਦਾਰ ਖਾਣੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗਾ ਫੈਮਿਲੀ ਵਾਬਾ ਹੈ।'

ਪਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਟੋਕਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, 'ਮੈਡਮ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣ ਲਓ, ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਚੁੱਕੇ, ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੋ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖਬਰ ਛਾਪਣੀ ਹੈ।' ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਡਮ ਹੱਕੀ-ਬੱਕੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਦੋ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੈਡਮ ਨੂੰ ਫੇਰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਤੁਸੀਂ ਖਬਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ?'

ਮੈਡਮ ਸੋਚਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਠੰਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਊਗਾ

ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਆਵੀ ਵਾਂਗੂੰ ਤਪਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਆਖਰ 10 ਦਿਨ ਬੀਤਣ ਉੱਤੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਖਬਰ ਨਾ ਬਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਹਦਾ ਸਾਹਿਬ ਹੋਇਆ, ਜੇ ਸਟਾਫ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਈ ਨੀ ਸੁਣਦਾ? ਓਧਰ ਮੈਡਮ ਵੀ ਆਏ ਦਿਨ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ ਟਾਲਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧੌਣ ਵਿਚ ਤਾਂ 'ਸਾਹਿਬੀ' ਵਾਲਾ ਕੀਲਾ ਅੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਆਕੜ ਕੇ ਇੰਜ ਤੁਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਝੋਟੇ ਨੇ ਸਿੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਐ।

ਇੱਕ ਸ਼ਾਮ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਹਿਲਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਡਮ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਰੋਕ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਵਾਬੇ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਕਰੋ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਨੂੰ ਵਾਬੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਨਰੇਟਰ ਅਤੇ ਬੇਤਰਤੀਬੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਮਕੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸਟਾਫ ਘਬਰਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਬਾ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਮਸਾਂ 20 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸੀ ਤੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸਾਰੇ ਸਟਾਫ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਨਵੇਂ ਆਏ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੰਢਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਹੋਰ ਹੀ ਕਜੀਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਤੁਰੰਤ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚ ਲਿਆਇਆ। ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਹਦੀ ਪਿੱਠ ਥਾਪਤਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਡਮ ਦੇਖੋ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਮੈਨੂੰ ਖਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿਓ।'

ਮੈਡਮ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਸਰ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਲਿਖਣਾ ਕੀ ਹੈ?'

'ਲਿਖੋ! ਇਹ ਵਾਬੇ ਵਾਲਾ ਜਨਤਾ ਤੋਂ ਵਧੂ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲਦਾ ਹੈ। ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਾਬੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੱਗੇ ਜਨਰੇਟਰ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।' ਸਾਹਿਬ ਏਨਾ ਕਹਿ ਬਾਹਰ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਟਹਿਲਣ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਮੈਡਮ ਮਰਦੀ ਕੀ, ਨਾ ਕਰਦੀ, ਆਖਰ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਖਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਐਡੀਟਿੰਗ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਕ-ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪ ਵੀ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਲਓ ਜੀ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਵਾਬੇ ਵਾਲੇ ਖਿਲਾਫ ਖਬਰ ਛਪ ਗਈ। ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚਣ ਉੱਤੇ ਜਿੱਥੇ ਸਾਹਿਬ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਸੀ, ਉਥੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬੜਾ ਗਮਗੀਨ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਹਿਬ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ 'ਤੀਸਰੀ ਕਸਮ' ਫਿਲਮ ਦਾ ਗਾਣਾ ਗੁਣ-ਗੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ 'ਸਜਨ ਰੇ ਜੂਠ ਮਤ ਬੋਲੋ ਖੁਦਾ ਕੇ ਪਾਸ ਜਾਨਾ ਹੈ।'

ਓਧਰ ਸਟਾਫ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਾਲਦੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, 'ਬਿਨਾਂ ਗੰਢੇ ਕਿੰਨਾ ਬੇਸੁਆਦ ਹੈ ਖਾਣਾ!'

ਗੱਲ ਤਕਰੀਬਨ ਦਹਾਕਾ ਕੁ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਲ 2017-18 ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਬਚਪਨ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ। ਗੰਢਾ ਦਾਲਾਂ-ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਛਿੱਲਣ ਵੇਲੇ ਜਿੱਥੇ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕਢਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਹ ਮੁੱਲ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਕਢਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਮੁਰਾਰ ਜੀ ਦੇਸਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੰਢਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਡਰਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੀਤ ਬੜਾ ਹੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, 'ਮਰ ਗਿਆ ਦੇਸਾਈ ਜੀਹਨੇ ਗੰਢਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ!'

ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗੰਢਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ 120 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਤੋਂ ਵੀ ਟੱਪ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਹੋਈ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਇਨਸਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ

ਕੁਲਦੀਪ ਧਨੌਲਾ
ਫੋਨ: 94642-91023

ਆਇਆ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਖੂਬ ਰੌਣਕਾਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਗਾਣਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸਨ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਆਫਿਸ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਿੱਥ-ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚਾਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਨਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਹਾਰ ਜਿਹੀ ਆਈ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ।

ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧ ਗਈ। ਮੁਰਗਾ 80 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਪਿਆਜ਼ ਸਵਾ ਸੌ ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਟੱਪ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿਆਜ਼ ਵਿਚ ਮੁਰਗਾ ਪਾਈਏ ਜਾਂ ਮੁਰਗੇ ਵਿਚ ਪਿਆਜ਼? ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਇਸ ਵਧ ਰਹੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਾਸਾ ਹੀ ਵੱਟ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਰਸੋਈ ਵਿਚ 'ਪਿਆਜ਼ ਜੀ' ਹੁੰਦੇ, ਲੋਕ ਉਹਨੂੰ ਅਮੀਰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਘਨ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਪਿਆਜ਼ ਮਹਾਰਾਜ'

ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਦੱਬੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਆਸਾਂ

ਸਾਲ 2026-27 ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਨੀਤੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਚਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਨੀਤੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਜੰਗ ਛੇਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕੋਟਾ ਵਧਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ 4.17 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਜੁੜਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜੀ.ਐਸ. ਟੀ. ਵਾਪਿਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਸਤ-ਪੰਜਾ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਲਦੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਾਇਦਾਦ-ਨਾਜਾਇਦਾ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭਗਤਾਉਣ ਲਈ

ਤੱਕ ਹਰ ਸਾਲ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2016-17 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਟੀਚਾ 4405 ਕਰੋੜ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਵਧ ਕੇ 2025-26 ਵਿਚ 11020 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2026-27 ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਟੀਚਾ 12800 ਕਰੋੜ ਦਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ 300 ਤੋਂ 400

ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਵਾਧੂ ਫੀਸ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਠੇਕੇ ਅਲਾਟ ਹੋਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵਿਆਉਣ ਫੀਸ ਛੇ ਫੀਸਦੀ ਉਸੇ ਦਿਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਛੇ ਫੀਸਦੀ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਪਰਸੈਂਟ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਜਿਹੜੇ ਠੇਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਰੀਨਿਊ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਆਬਕਾਰੀ ਡਿਪਟੀ

ਵਾਪਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਰਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦਿੱਕਤਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਦਦ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ 31 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਮੇਲੇ ਲੱਗਣ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਆਪਣੇ ਬਚੇ ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਰੱਖ ਲੈਣਗੇ। ਇਸ ਦੀ ਕੁਝ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪਿਆਕੜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਗਰਾਹੀ ਦੇ ਮਿਥੇ ਟੀਚੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਮੱਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਾਲੀਆ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਕੋਟਾ ਠੇਕੇਦਾਰ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਚੁੱਕੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 12 ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਲੀਆ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਮਾਡਲ ਦੁਕਾਨ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਠੇਕੇ ਤੋਂ 200 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਵੀ 6374 ਠੇਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬ-ਠੇਕੇ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਠੇਕਾ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਲੀਕਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੁਲ 1956 ਦੇ ਨਿਯਮ 37-9 ਵੀ ਮੁਤਾਬਕ ਠੇਕਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵੇਲੇ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਠੇਕਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 100 ਮੀਟਰ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 50 ਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ 1914 ਦੀ ਧਾਰਾ 29 ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਈ ਵੀ ਠੇਕੇਦਾਰ 25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਵੇਚੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਆਪਣੇ ਠੇਕੇ 'ਤੇ 25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਠੇਕਿਆਂ 'ਤੇ ਬੋਰਡਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ ਵੀ ਲਿਖਣਾ ਪਏਗਾ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਇਹ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਬਲਿਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਢਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭੰਗ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਠੇਕਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਸਾਲ ਛੇ-ਸੱਤ ਲੱਖ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਨਸ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰਨੇ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਲੱਭਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਸ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਲੱਭ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਜਿਹੜੇ ਕੈਮੀਕਲ ਨਸ਼ੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਰੋਕੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਹੋਰ ਖਤਰਨਾਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਹਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਗੱਲ ਅਸੰਭਵ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਲ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਰਵਿੰਦਰ ਚੋਟ
ਫੋਨ: 98726-73703

ਵੱਡੇ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਬਕਾਰੀ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਮਾਲੀਆ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਫੂਕ-ਫੂਕ ਕੇ ਕਦਮ ਰੱਖਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ 2021 ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਕਰੋੜ ਤੱਕ ਦਾ ਕੋਟਾ ਵਧਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਠ-ਨੌਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ ਵਾਧਾ 6614.31 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪੂਰਨ ਨਸ਼ਾਬੰਦੀ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਉਲੂ ਸਿੱਧਾ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਵੱਧ ਪੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਪ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਈਸ ਘਟਾ ਕੇ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਟੈਂਡਰ ਰਾਹੀਂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 10 ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ 1.5 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਠੇਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਸਿਰਫ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੇਂਜ਼ੀਸ਼ਨ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਤੋਂ ਬਣਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਿਯਮ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਠੇਕਾ ਉਥੋਂ ਚੁਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਫਾਸਲਾ 100 ਮੀਟਰ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ 50 ਮੀਟਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੈਜ਼ੂਲੇਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਠੇਕਾ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਉਥੇ ਠੇਕਾ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਬ-ਠੇਕੇ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਹ ਪੰਜ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਰਲੇ ਮਿਲੇ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜ ਸਬ ਠੇਕੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਠੇਕਿਆਂ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 9 ਤੋਂ ਰਾਤ ਦੇ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗੇਟ 'ਤੇ ਵੀ ਠੇਕੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ, ਜੋ 24 ਘੰਟੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਾਰਡਬਾਰਜ਼ ਰਾਤ ਦੇ 1 ਵਜੇ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਿਲੀ-ਭੁਗਤ ਨਾਲ 2017 ਵਿਚ ਜੀਐਸਟੀ ਐਕਟ 2017 ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅੰਡਰ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮਾਲੀਆ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸੂਬੇ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਵੀ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਦਾਂ ਨੂੰ ਜੀਐਸਟੀ ਐਕਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੱਦਾਂ ਤੋਂ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਟੈਕਸ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਕੇਂਦਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ

ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਠੇਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬੋਲੀ ਰਾਹੀਂ ਵੇਚੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਕਮੀਆਂ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਦੋਸ਼ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਫਿਰ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਲਾਟਰੀ ਕੱਢਣ ਦਾ ਢੰਗ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਠੇਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਈ-ਟੈਂਡਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਾਲ ਕੁੱਝ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਠੇਕੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਲੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਇਹ ਢੰਗ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਹੀ ਸੌਖਾ ਤੇ ਲਾਭਵੰਦ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਲ 2026-27 ਲਈ ਠੇਕੇ 6.5 ਫੀਸਦੀ ਮਾਲੀਆ ਵਧਾ ਕੇ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕੋਟਾ 8534 ਕਰੋੜ ਪੀਐਲ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸਾਲ 8790 ਕਰੋੜ ਪੀ ਐਲ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ। ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਸੁਧਾਰ ਕਰਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਵਿਚ 6.5 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਠੇਕੇ ਪਹਿਲੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਠੇਕੇ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਉਹ ਟੈਂਡਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰਨਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੀਨਿਊ ਫੀਸ ਵੀ 6% ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੁੱਲ 207 ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਦੋ ਠੇਕੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ, ਜੋ 24 ਘੰਟੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਜ਼ੋਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਜ਼ੋਨ ਪਟਿਆਲਾ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦਾ ਕੋਟਾ ਵੀ ਵੱਖਰਾ-ਵੱਖਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਠੇਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ, ਅਤੇ ਬੀਅਰ ਦਾ ਕੋਟਾ ਸਾਲ 2025-26 ਵਾਲਾ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਟਾ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਸੇਲ ਮੁਤਾਬਕ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬੰਦਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਵਾਧੂ ਕੋਟੇ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਾਧੂ ਫੀਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕੋਟਾ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਸਾਰਾ ਕੋਟਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਚ ਕੋਟੇ ਵਿਚ 50 ਅਤੇ 65 ਡਿਗਰੀ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਸਤੀ ਵੇਚਣ ਲਈ 40 ਡਿਗਰੀ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕੋਟਾ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਬੰਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਕੋਟਾ ਇਸ ਸਾਲ ਭਾਵ 2025-26 ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਵਧੀਆ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ਰਾਬ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਫੈਕਟਰੀਆਂ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਜੋਬ ਦੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਭਾਰ ਨਾ ਪਵੇ। ਉਂਜ ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ਆਪਣੇ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕੋਟਾ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕੋਟਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਲਿਮਟਿਡ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕੋਟਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਟਾ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਜਾਇਦਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੇਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਇਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਚੈਕ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਾਰਥਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਇਸ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਨਾਜਾਇਦਾ ਫਾਇਦਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੂਸਰੇ ਸਰਕਲਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਬਕਾਰੀ ਮਾਲੀਆ ਸਾਲ 2016 ਤੋਂ ਅੱਜ

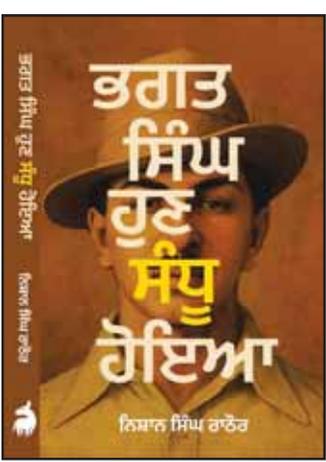
ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜਕ ਵਰਤਾਰੇ ਉੱਪਰ ਕਰਾਰੀ ਚੋਟ ਮਾਰਦੀ ਕਿਤਾਬ - 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਸੰਧੂ ਹੋਇਆ'

ਹਰਿਆਣੇ ਵਰਗੇ ਹਿੰਦੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਛੱਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ! ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਚਰਚਿਤ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਡਾ. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਦੀ ਨਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਸੰਧੂ ਹੋਇਆ'।

ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜਕ ਵਰਤਾਰੇ ਉੱਪਰ ਕਰਾਰੀ ਚੋਟ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧਿਆਂ, ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂਆਂ-ਪੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤਾਂ-ਗੋਤਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟਿਆਂ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ;

'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਸੰਧੂ ਹੋਇਆ / ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਕੰਬੋਜ,
ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੀ ਜਾਵਣ / ਲੋਕ ਇੱਥੇ ਹਰ ਰੋਜ਼'

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਲਿਖਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੱਟੇ ਵੱਢੇ, ਟੋਟਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡ ਕੇ ਲੋਕ ਕੁੱਟਣੇ ਤੇ ਲੁੱਟਣੇ ਆਸਾਨ ਹੁੰਦੇ

ਹਨ। ਇਹੀ ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਨਵੇਂ ਉਭਾਰ ਦਾ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਗਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਲਾਮ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਸਾਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਭਰੂਣ-ਹੱਤਿਆ, ਕਿਰਸਾਨੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਰਿਸ਼ਤਵਖੋਰੀ, ਬਦਲਾਖੋਰੀ, ਅੱਤਿਆਚਾਰ, ਅਨਿਆਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਰੂਪਮਾਨ

ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਵਿ- ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕਿਸੇ ਅਚੰਭੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੋਕੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਕੱਲੀ ਪਿਆਰ-ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਗੜ੍ਹਤ ਹੋਈ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਵੱਡਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੋਸ਼ਲ-ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਪਰਿਪੇਖ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਬੰਦੇ ਨਾਲੋਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਤੋਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਜਿਸਨੇ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਖਤਾ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ਾਇਰੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ।

ਡਾ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਬੀਬੀਪੁਰੀਆ
ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਦਸੰਬਰ- 2025 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਕੁਲ 56 ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ

‘ਜੰਗ ਟਲਤੀ ਰਹੇ ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ, ਆਪ ਔਰ ਹਮ ਸਭੀ ਕੇ ਆਂਗਨ ਮੇਂ, ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ ਜਲਤੀ ਰਹੇ ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ...’

ਬੋਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਗੀਤ/ਕਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਬਹੁਤ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੀ ਸੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮਾਈ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ 'ਬਰਸਾਤ ਕੀ ਰਾਤ', 'ਗਜ਼ਲ', 'ਪਿਆਸ', 'ਮੇਰੇ ਮਹਿਬੂਬ', 'ਕਭੀ ਕਭੀ' ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰ ਜਾਂ ਅਦਾਕਾਰਾ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ, ਸ਼ਾਇਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਗਮੇ ਸਦਾਬਹਾਰ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ: 'ਸੁਰਖ ਆਂਚਲ ਕੇ ਦਬਾ ਕਰ ਜੋ ਨਿਚੋਤਾ ਉਸ ਨੇ, ਦਿਲ ਪੇ ਜਲਤਾ ਹੁਆ ਏਕ ਤੀਰ ਸਾ ਛੋਤਾ ਉਸ ਨੇ, ਆਗ ਪਾਨੀ ਮੇਂ ਲਗਾਤੇ ਹੁਏ ਹਾਲਾਤ ਕੀ ਰਾਤ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਨਹੀਂ ਭੁਲੇਗੀ ਵੇ ਬਰਸਾਤ ਕੀ ਰਾਤ' (ਫਿਲਮ ਬਰਸਾਤ ਕੀ ਰਾਤ 1960),

ਉਥੇ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤਹਿਰੀਕਾਂ, ਰੈਲੀਆਂ, ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਕਾਲਜ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਤੇ 'ਅਦਬੋ ਲਤੀਫ', 'ਸ਼ਾਹਕਾਰ' ਤੇ 'ਸਵੇਰਾ' ਵਰਗੇ ਉਰਦੂ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਤਨਜ਼ੀਮ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਰਦੂ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬੋਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮ 'ਫਰੰਗੀ' ਵਾਸਤੇ ਗੀਤ ਲਿਖੇ। 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਵੇਲੇ ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਨੇ 'ਆਵਾਜ਼-ਏ-ਆਦਮ' ਅਨਵਾਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਬੇਹੱਦ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਜੋਸ਼ੀਲੀ ਨਜ਼ਮ ਲਿਖੀ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਇੱਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ: 'ਦਬੋਗੀ ਕਬ ਤਲਕ ਆਵਾਜ਼-ਏ-ਆਦਮ ਹਮ ਭੀ ਦੇਖੇਗੇ, ਰੁਕੋਗੇ ਕਬ ਤਲਕ ਜਜ਼ਬਾਤ-ਏ-ਬਰਹਮ ਹਮ ਭੀ ਦੇਖੇਗੇ।' ਇਸ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਸਤਰ ਸੀ ਕਿ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਖੂਬ ਉਚਾ ਝੁਲਾ 'ਹਮ ਭੀ ਦੇਖੇਗੇ...'। ਨਵਾਂ ਬਣਿਆ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣ 'ਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰੂਸ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ 'ਚ ਸਾਹਿਰ ਨੇ ਇਹ ਨਜ਼ਮ ਇੱਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਤੇ ਜਦ ਇਹ ਕਲਾਮ ਛਪਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀਆਂ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਵਾਰੰਤ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ 1949 ਵਿਚ ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਛੱਡ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਬੰਬਈ (ਹੁਣ ਮੁੰਬਈ) ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਅੰਧੇਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਸਾਹਿਰ ਨੇ ਨਗਮਾਨਿਗਾਰ ਵਜੋਂ ਕਿਸਮਤ ਅਜ਼ਮਾਈ ਤੇ ਪੂਰੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। 1970 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬੰਗਲਾ 'ਪਰਛਾਈਆਂ' ਬਣਵਾਇਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਉਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ 'ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਤਨਜ਼ੀਮ' ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ 1940ਵਿਆਂ-1950ਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੇ ਫਿਲਮੀ ਨਗਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਹਾਵੀ ਰਹੀ। ਫਿਲਮੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1949 ਵਿਚ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੀ ਰਾਹ' ਲਈ ਨਗਮੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਮਾ ਸੀ 'ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ...!' 1957 ਵਿਚ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਨਯਾ ਦੌਰ' ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਨਗਮਾ 'ਸਾਥੀ ਹਾਥ ਬੜਾਨ' ਉਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਥੀਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫਿੱਟ ਵੀ ਹੋਇਆ ਤੇ ਬੜਾ ਹਿੱਟ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤਾਂ 'ਉੱਤੇ ਜਬ-ਜਬ ਜੁਲਫੇਂ ਤੇਰੀ', 'ਰੋਸ਼ਮੀ ਸਲਵਾਰ ਕਰਤਾ ਜਾਲੀ ਕਾ' ਨੇ ਤਹਿਲਕਾ ਮਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸਨ ਓ ਪੀ ਨਈਅਰ। ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਕੇਵਲ ਧੀਰ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ 'ਜਸ਼ਨੇ ਸਾਹਿਰ ਸਾਲਾਨਾ ਮੁਸ਼ਾਇਰਾ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। 1975 ਵਾਲੇ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਵਿਚ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਨੇ ਖੁਦ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ (ਲੇਖਕ) ਉਦੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਾਂ। ਸਾਹਿਰ

ਦੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਦ ਸਾਹਿਰ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ਬਰਾਂ/ ਮਿਹਨਤਾਂ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਲਿਫਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਲਿਫਾਫ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਨਹੀਂ, ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਹਾਂ।' ਕਾਲਜ ਦੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਹਿਰ ਦੀ ਜ਼ਹੀਨ, ਸੰਜੀਦਾ ਤੇ ਉਮਦਾ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਫਿਲਮ 'ਗੁਮਰਾਹ' ਦੇ ਨਗਮੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: 'ਚਲੋ ਇਕ ਬਾਰ ਫਿਰ ਸੇ ਅਜਨਬੀ ਬਨ ਜਾਏਂ ਹਮ ਦੋਨੋਂ...!'

'ਕੱਲ ਆਲਮ ਦੇ ਉਰਦੂ-ਹਿੰਦੀ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਿਲਮ 'ਬਰਸਾਤ ਕੀ ਰਾਤ' ਦੀ ਸ਼ਾਇਰ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਕੱਵਾਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਗੰਗਾ ਜਮੁਨੀ ਤਹਿਜ਼ੀਬ

ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

'ਤੂ ਹਿੰਦੂ ਬਨੇਗਾ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਨੇਗਾ' (ਪੂਲ ਕਾ ਫੂਲ), 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਨਹੀਂ ਭੁਲੇਗੀ ਵੇ ਬਰਸਾਤ ਕੀ ਰਾਤ', 'ਨਾ ਤੋ ਕਾਰਵਾਂ ਕੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ ਨਾ ਤੋ ਹਮਸਫ਼ਰ ਕੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ' (ਬਰਸਾਤ ਕੀ ਰਾਤ), 'ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਤਾ ਚਲਾ ਗਯਾ', 'ਅਭੀ ਨਾ ਜਾਓ ਛੋੜ ਕਰ ਕਿ ਦਿਲ ਅਭੀ ਭਰਾ ਨਹੀਂ', 'ਅੱਲਾਹ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਜੋ ਧਿਆਏ ਸੁਖ ਪਾਏ' (ਹਮ ਦੋਨੋਂ), 'ਬਾਬੁਲ ਕੀ ਦੁਆਏਂ ਲੋਤੀ ਜਾ' (ਨੀਲ ਕਮਲ), 'ਮੈਂ ਪਲ ਦੇ ਪਲ ਕਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੂੰ' (ਕਭੀ ਕਭੀ) ਆਦਿ ਉਸ ਦੇ ਸਦਾਬਹਾਰ ਗੀਤ ਹਨ।

ਸਾਹਿਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1944 ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤਨਗਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੁੱਜੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਪੁੱਜਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਇਸ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਹਿਰ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੇ ਇਹ ਮੁਹੱਬਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਖ਼ਤੋ-ਕਿਤਾਬਤ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਕੁਝ ਵਕਤ ਐਸਾ ਵੀ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਜਦ ਦੋਵੇਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ। ਮੁਲਕ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜ ਗਈ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਹਿਰ ਬੰਬਈ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਾਹਿਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦਾ ਰੁਮਾਂਸ ਤਾਂ ਗੂੜ੍ਹਾ, ਪਰ ਫ਼ਾਸਲਿਆਂ ਤੇ ਖ਼ਤੋ-ਕਿਤਾਬਤ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸਾਹਿਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪੱਤਰ ਤਾਂ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਹ ਫਾਸਲੇ ਖ਼ਤਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਸ਼ਾਇਰ, ਮੇਰਾ ਮਹਿਬੂਬ, ਮੇਰਾ ਖੁਦਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਦੇਵਤਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜੀਵਨੀ 'ਰਸੀਦੀ ਟਿਕਟ' ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ: 'ਜਦ ਕਦੀ ਅਸੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਇਕੱਠੇ ਬੈਠਦੇ ਸਾਂ ਤਦ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਸੰਨਾਟਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਗੱਲਬਾਤ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਸਿਗਰਟ ਪੀਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਉਹਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛਾਪੇ ਵਾਲੇ ਸਿਗਰਟਾਂ ਦੇ ਟੋਟੇ 'ਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ, ਬੁੱਲ੍ਹ ਮੀਚ ਲੈਂਦੀ।' ਇਹ ਮੁਹੱਬਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਪਿਆਰ ਸੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਅਦਬ ਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀਆਂ ਉਘੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਮੁਨੀਰ ਨਿਆਜ਼ੀ, ਅਹਿਮਦ ਰਾਹੀ, ਇਬਨੇ ਇਨਜ਼ਾ, ਨਾਸਿਰ ਕਾਜ਼ਮੀ ਤੇ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਗੂੜ੍ਹੇ ਦੋਸਤ ਸਨ।

ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ, ਤਲਖੀਆਂ ਤੇ ਸੰਨਾਟੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਛੇ ਫੁੱਟ ਲੰਮਾ ਇਹ ਜ਼ਹੀਨ ਸ਼ਾਇਰ ਸਿਰਫ਼ 59 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ 25 ਅਕਤੂਬਰ 1980 ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਇਸ ਫਾਨੀ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਿਆ। ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਨੇ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਸ਼ਾਇਰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਹੀ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ: 'ਕਲ ਔਰ ਆਏਗੇ ਨਗਮੇਂ ਕੀ ਖਿਲਤੀ ਕਲੀਆਂ ਚੁਨਨੇ ਵਾਲੇ, ਮੁੜ ਸੇ ਬਿਹਤਰ ਕਹਿਨੇ ਵਾਲੇ ਤੁਮ ਸੇ ਬਿਹਤਰ ਸੁਨਨੇ ਵਾਲੇ...!'

ਵਾਲੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦਾ ਘੇਰਾ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਰਚਨਾਕਾਰ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੱਵਾਲੀ ਮੰਨਾ ਡੇਅ, ਆਸਾ ਭੋਸਲੇ, ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ, ਸੁਧਾ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਐੱਸ ਡੀ ਬਾਤਿਸ਼ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਗਾਈ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਹਨ: 'ਨਾ ਤੋ ਕਾਰਵਾਂ ਕੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ, ਨਾ ਤੋ ਹਮਸਫ਼ਰ ਕੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਸ਼ੌਕੇ ਖ਼ਾਨਾ ਖ਼ਰਾਬ ਕੇ ਤੇਰੀ ਰਹਿਗੁਜ਼ਰ ਕੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ।' ਸਾਹਿਰ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ (ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ, ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵੀ ਦੇਖੀਆਂ, ਬਾਸ਼ਿਦਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਚਰਿਆ ਤੇ ਜੰਗਾਂ ਵੀ ਦੇਖੀਆਂ। ਉਹਦਾ ਮਨ ਬਹੁਤ ਤਲਖ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਦਿਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਲਮ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਇੱਜ ਉਤਾਰੀ: ਖੂਨ ਅਪਨਾ ਹੋ ਯਾ ਪਰਾਯਾ ਹੋ, ਨਸਲੇ ਆਦਮ ਕਾ ਖੂਨ ਹੈ ਆਖ਼ਰ; ਜੰਗ ਮਗਰਿਬ ਮੇਂ ਹੋ ਕਿ ਮਸ਼ਰਿਕ ਮੇਂ, ਅਮਨੇ ਆਲਮ ਕਾ ਖੂਨ ਹੈ ਆਖ਼ਰ...! ਇਸ ਲੀਏ ਐ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਇਨਸਾਨੋਂ, ਜੰਗ ਟਲਤੀ ਰਹੇ ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ, ਆਪ ਔਰ ਹਮ ਸਭੀ ਕੇ ਆਂਗਨ ਮੇਂ, ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ ਜਲਤੀ ਰਹੇ ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ...! ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਵਾਹਿਦ ਨਗਮਾਨਿਗਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਗਾਣੇ ਤੇ ਕੱਵਾਲੀ ਆਦਿ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਜਾਂ ਗਾਇਕ ਦੀ ਮਜ਼ਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਵੀ ਲਫ਼ਜ਼ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਕਰ ਸਕੇ। 'ਯੇ ਦੁਨੀਆ ਅਗਰ ਮਿਲ ਭੀ ਜਾਏ ਤੇ ਕਿਆ ਹੈ' (ਪਿਆਸਾ),

ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਫੋਨ: 98728-43491

ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਗਮਾਨਿਗਾਰ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਤਲਖੀਆਂ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਜ਼ਹੀਨ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ 8 ਮਾਰਚ 1921 ਨੂੰ ਗੁੱਜਰ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਚੌਧਰੀ ਫ਼ਜ਼ਲ ਅਹਿਮਦ ਤੇ ਅੰਮੀ ਸਰਦਾਰ ਬੇਗਮ ਦੇ ਘਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਮ ਅਬਦੁਲ ਹਈ ਸੀ। ਅਬਦੁਲ ਅਜੇ ਛੋਟਾ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸੀ ਜਦ ਅਮੀਰ ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈਆਂ। ਸਰਦਾਰ ਬੇਗਮ ਨਿੱਕੇ ਅਬਦੁਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੱਖ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਖੁਦ ਛੱਡ ਕੇ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਹੱਕ ਮਿਹਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਉਲਟਾ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਵਾਸਤੇ ਚੌਧਰੀ ਫ਼ਜ਼ਲ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਬੇਗਮ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਉਹ ਜਿੱਤ ਨਾ ਸਕਿਆ ਤੇ 1934 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਅਬਦੁਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਰੀ ਲਿਖਣ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੌਲਾਨਾ ਫੈਜ਼ ਹਰਿਆਣਵੀ ਦੇ ਮਾਤਹਿਤ ਉਰਦੂ ਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਜੁਬਾਨਾਂ 'ਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਅੱਲਾਮਾ ਇਕਬਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਅਰ 'ਇਸ ਚਮਨ ਮੇਂ ਹੋਗੇ ਪੈਦਾ ਬੁਲਬੁਲੇ ਸ਼ੈਰਾਜ਼ ਭੀ, ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਹਿਰ ਭੀ ਹੋਗੇ ਸਾਹਿਬੇ ਐਜਾਜ਼ ਭੀ' ਵਿਚੋਂ 'ਸਾਹਿਰ' ਲਫ਼ਜ਼ ਉਹਦੇ ਧਿਆਨ ਗੋਚਰੇ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਅਨੇ ਹਨ 'ਰੋਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ/ ਜਾਦੂਗਰ'। ਸੋ ਅਬਦੁਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਲਮੀ ਨਾਮ ਸਾਹਿਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸਾਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਲਾ ਲਿਆ। ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅਬਦੁਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਗਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਨਜ਼ਮਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਕਾਰਨ ਕਾਫ਼ੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਹਿਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਲਖੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। 'ਤਲਖੀਆਂ' ਉਹਦੀ ਇੱਕ ਮਕਬੂਲ ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਹੈ। ਨਫ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਤੰਗੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਘੇਰੀ ਰੱਖਿਆ। 1943 ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਦਿਅਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈ ਲਿਆ।

ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਸਾਇੰਸ, ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਤੇ ਮਾਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਦੌਰ ਹੈ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਨਵੀਆਂ ਇਜ਼ਾਦਾਂ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਵਸੀਲੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਦੌਲਤ, ਤਾਕਤ ਤੇ ਜਦੀਦ ਹਥਿਆਰ-ਇਹ ਸਭ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਲੋਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਠਹਿਰਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲ ਖਰਾਬੀ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸੋਚ, ਨੀਅਤ ਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਾਰੀਖ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਦੌਰ ਵਿਚ ਉਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਸਬਬ

ਪ੍ਰੋ:ਅਮਾਨਤ ਗਿੱਲ ਲਾਹੌਰ

ਵੀ ਬਣੀਆਂ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਜਰੀਆ ਵੀ। ਇਹ ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਸੋਚ ਦਾ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਸੋਚ ਮੁਸਬਤ ਰਹੀ, ਓਥੇ ਤਰੱਕੀ, ਅਮਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਆਈ। ਜਿੱਥੇ ਸੋਚ ਮਨਫੀ ਹੋਈ, ਓਥੇ ਨਫਰਤ, ਫਸਾਦ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਜੀ ਤਨਾਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਹ ਮੌਜੂ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਸੈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਾਤ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਮਨਫੀ ਸੋਚ ਉਸਨੂੰ ਬੁਰਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਸ-ਮੰਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਹ ਬਹਿਸ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਇਸਲਾਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਨਸਾਨੀ ਫਿਕਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਚ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਨਾਲ ਹੀ

ਇਨਸਾਨ ਤੇ ਉਸਦੀ ਸੋਚ

ਸਮਾਜ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਇਖਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਾਤ ਵਿਚ ਨਾ ਅੱਛੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਬੁਰੀ। ਅਸਲ ਫੈਸਲਾ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਅਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਇਕ ਬੰਦੇ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ, ਓਹੀ ਚੀਜ਼ ਦੂਜੇ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਛੁਰੀ ਇਕ ਆਮ ਸੈ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਵੀ ਕੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਓਹੀ ਛੁਰੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਖ਼ਮੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਸੂਰ ਛੁਰੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਹੱਥ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸੂਲ ਹਰ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਦੌਲਤ, ਤਾਕਤ, ਇਲਮ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜ਼ਬਾਨ ਵੀ। ਇਹ ਸਭ ਨੇਮਤਾਂ ਹਨ। ਪਰ ਜੇ ਸੋਚ ਖਰਾਬ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੌਲਤ ਲਾਲਚ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਕਤ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਲਮ ਫਰੇਬ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ, ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਜਾਂ ਜਦੀਦ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਲਮ, ਰਾਬਤ ਤੇ ਆਸਾਨੀ ਦਾ ਜਰੀਆ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜੇ ਸੋਚ ਮਨਫੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵਕਤ ਜ਼ਾਇਆ ਕਰਨ, ਝੂਠ ਫੈਲਾਉਣ ਜਾਂ ਨਫਰਤ ਅਗਾਉਣ ਦਾ ਜਰੀਆ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਰਾਬੀ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਜਹਿਨ ਵਿਚ ਹੈ।

ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸੋਚ ਉਹ ਆਇਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਇਨਾ ਸਾਫ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਨਜ਼ਰ ਵੀ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਆਇਨਾ ਮੈਲਾ ਹੋਵੇ

ਤਾਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਧੁੰਦਲੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਮੁਸਬਤ ਸੋਚ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ, ਮੁਹੱਬਤ ਤੇ ਭਲਾਈ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

ਜਦਕਿ ਮਨਫੀ ਸੋਚ ਨਫਰਤ, ਹਸਦ ਤੇ ਫਸਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਦੀ ਇਸਲਾਹ ਕਰੀਏ। ਬਰਦਾਸ਼ਤ, ਤਹਕੀਕ ਤੇ ਸਹੂਰ ਨਾਲ ਸੋਚ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੀ ਨੀਅਤ ਸਾਫ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਖੈਰ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬੇਜ਼ਬਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਖੈਰ ਦਾ ਸਹੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸ਼ਰ ਦਾ। ਅਸਲ ਇਖਤਿਆਰ ਇਨਸਾਨ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈ ਨਹੀਂ, ਸੋਚ ਬੁਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸੋਚ ਸੰਵਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਵੀ ਸੰਵਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਵਾਜ਼ਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਆਪਣੀ ਜ਼ਾਤ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਛੁਰੀ, ਦੌਲਤ, ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਜਦੀਦ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਨੀਅਤ ਤੇ ਸੋਚ ਉੱਤੇ ਮੁਨਹਸਿਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਸੋਚ ਮੁਸਬਤ, ਹਮਦਰਦਾਨਾ ਤੇ ਨੇਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਖੈਰ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸੋਚ ਮਨਫੀ, ਖੁਦਗਰਜ਼ ਜਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹੀ ਚੀਜ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਤੇ ਫਸਾਦ ਦਾ ਜਰੀਆ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰੇ, ਨੀਅਤ ਸਾਫ ਰੱਖੇ ਤੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕਰੇ। ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਸੈ ਅ ਨਹੀਂ, ਸੋਚ ਬੁਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸੋਚ ਨੇਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਵੀ ਨੇਕ ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਲੋਕ

ਜ਼ਿੰਦ ਅਤੇ ਹੌਸਲੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਤਾਪਸੀ ਪੰਨੂ

ਵਕੀਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਚ ਪੰਨੂ

'ਅੱਸੀ' ਇਕ ਕੋਰਟ ਰੂਮ ਡਰਾਮਾ ਫਿਲਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਾਪਸੀ ਪੰਨੂ ਨੇ ਰਾਵੀ ਨਾਮਕ ਇਕ ਬਹਾਦਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਇਕ ਸਕੂਲ ਟੀਚਰ ਪਰਿਮਾ (ਕਨੀ ਕੁਸਰੂਤੀ) ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਚੱਲਦੀ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਵਿਚ ਗੈਰ ਰੋਪ 'ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਲਵੇ ਟਰੈਕ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਤੀ, ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਇਕ ਅੰਤਰਕਰਵਰ ਏਜੰਟ (ਕੁਮਰ ਮਿਸ਼ਰਾ) ਮਿਲ ਕੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ

ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਇਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਘੋਖਾ, ਬਣਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਨੁਭਵ ਸਿਨਹਾ ਨਾਲ ਤੀਜੀ ਫਿਲਮ

ਅਨੁਭਵ ਸਿਨਹਾ ਨਾਲ ਤਾਪਸੀ ਦੀ ਇਹ ਤੀਜੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ 'ਬੱਪਤ' ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਹੁਣ 'ਅੱਸੀ' 'ਚ ਜਿਨਸੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਛੋੜਿਆ ਹੈ। ਰਾਵੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਭਾਵੁਕ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਕੀਲ ਹੈ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਔਰਤ ਵੀ ਹੈ। ਤਾਪਸੀ ਨੇ ਇਸ ਰੋਲ ਲਈ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਰੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਸੀਨ ਇੰਨੇ ਔਖੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਸਕ੍ਰਿਪਟ

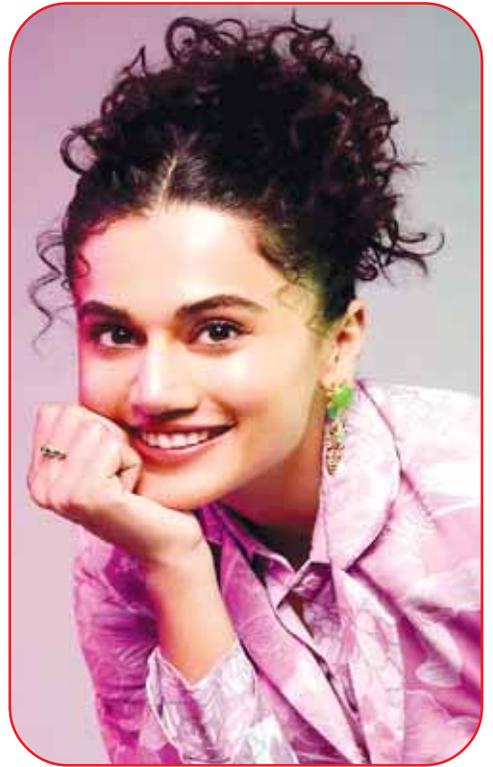
ਤਾਪਸੀ ਪੰਨੂ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀਆਂ ਉਹ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ, ਬੇਬਾਕੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖ਼ਾਸ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਹਾਲੀਆ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਅੱਸੀ' ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਭਵ ਸਿਨਹਾ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਇਹ ਫਿਲਮ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੱਧ ਰਹੇ ਜਿਨਸੀ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਰੋਪ ਕਲਚਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਚੁੱਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਂ 'ਅੱਸੀ' (ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 80) ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲਗਪਗ 80 ਰੋਪ ਦੇ ਕੇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬੇਬਸੀ ਤੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਦੀ ਇਕ ਤੀਬਰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ।

ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਇਸ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰੀਨ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮ

ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਪਸੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਕ ਔਰਤ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਕੇ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਅੱਸੀ' ਵਰਗੀ ਫਿਲਮ ਉਸ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਘੱਟ ਮਿਲੀ ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਚਰਚਾ

ਛੇਤੀ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਿਨਸੀ ਹਿੰਸਾ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ। ਤਾਪਸੀ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰੀ ਸਿਰਫ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਹੈ। 'ਅੱਸੀ' ਉਸ ਦੀ ਉਸੇ ਜ਼ਿੰਦ ਤੇ ਹੌਸਲੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਅਸਹਿਜ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਏ

'ਅੱਸੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਤਾਪਸੀ ਨੇ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਅਣਦੇਖੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ

ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਊਥ ਸਿਨੇਮਾ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਭੀ 'ਤੇ ਫੋਕਸ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ 'ਚ ਕਲੀਵੇਜ 'ਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਸੈੱਟ 'ਤੇ ਅਸਹਿਜ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਲੇਖਣੀ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਸਮੇਲ - ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ

ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ 'ਚ ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੇਖਣੀ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਇਕ ਚੋਟੀ ਦੇ ਅਦਾਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਮਾਤਾ, ਡਾਇਲਾਗ ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਨਿਭਾਏ ਕਿਰਦਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਸਿਨੇਮਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ 'ਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਹਰ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਰਦਾਰ ਸੰਜੀਦਾ, ਕਮੇਡੀ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਖਲਨਾਇਕ ਦਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਡਾਇਲਾਗ ਅੱਜ-ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਕਲਾਕਾਰ ਮਿਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੀ ਹੈ। ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ ਦਾ ਜਨਮ 22 ਅਕਤੂਬਰ 1937 ਨੂੰ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਨਿੱਕੇ ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁੰਬਈ ਆ ਗਿਆ। ਘਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਚੰਗੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਲੜਾਈ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਗੱਲ ਤਲਾਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਤੇ ਆਖਰ ਦੋਵੇਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਗਏ।

ਵੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਕਾਲਜ 'ਚ ਨਾਟਕ 'ਲੋਕਲ ਟਰੇਨ' ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬੈਸਟ ਨਾਟਕ, ਬੈਸਟ ਰਾਈਟਰ, ਬੈਸਟ ਐਕਟਰ ਸਾਰੇ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲੇ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਲਈ ਕਾਦਰ ਨੂੰ 1500 ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਮਿਲੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਨਖ਼ਾਹ 300 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਖ਼ੁਦ ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਮੈਂ ਉਦੋਂ

ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਨਾਟਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ 'ਚ ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਹੈ, ਉਹੀ ਡਾਇਲਾਗ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾਇਲਾਗ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਇਲਾਗ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਐਂਟਰੀ ਕਰ ਲਈ। 14 ਜੁਲਾਈ 1972 ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਇਹ ਫਿਲਮ ਹਿੱਟ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਕਾਹ ਅਜ਼ਰਾ ਖ਼ਾਨ ਨਾਲ 1970 'ਚ ਹੋਇਆ। ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੇਟੇ ਹਨ ਕੁਆਦਸ ਖ਼ਾਨ, ਸਰਫਰਾਜ਼ ਖ਼ਾਨ ਤੇ ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ਼ ਖ਼ਾਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਦਾਗ' 1973 ਤੋਂ ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ ਦੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਫਿਲਮ 'ਖੂਨ ਪਸੀਨਾ' (1977) 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਖਲਨਾਇਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਮੈਂ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਫਿਲਮ ਲਿਖਦਾ ਸੀ, ਉਸ 'ਚ ਖਲਨਾਇਕ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਚੁਣ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।' ਫਿਲਮ 'ਹਿਮਤਵਾਲਾ' ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਮੇਡੀ ਵੱਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ। ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਕੋਈ 300 ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਕਈਆਂ 'ਚ ਬਤੌਰ ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਈਆਂ 'ਚ ਬਤੌਰ ਅਦਾਕਾਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੀਵੀ ਸੀਰੀਅਲ ਵੀ ਕੀਤੇ। 2019 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ 31 ਦਸੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਖੇ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੁਰਦ-ਏ-ਖ਼ਾਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1500 ਰੁਪਏ ਇੱਕਠੇ ਵੇਖੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਇਨਾਮ ਪਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ।' ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨਾਟਕ ਦੇ ਜੱਜ ਨਰਿੰਦਰ ਬੇਦੀ, ਰਮੇਸ਼ ਬਹਿਲ ਤੇ ਕਾਮਿਨੀ ਕੌਸਲ ਸਨ। ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ?' ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਨਹੀਂ ਜੀ, ਮੈਂ ਕਦੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ।' ਨਰਿੰਦਰ ਬੇਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ 'ਜਵਾਨੀ ਦੀਵਾਨੀ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਡਾਇਲਾਗ ਲਿਖੋ।' ਅੱਗੋਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮੈਨੂੰ ਡਾਇਲਾਗ ਲਿਖਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਹ

ਫਿਰ ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦੂਜਾ ਨਿਕਾਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ ਕਦੇ ਮਾਂ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਬਾਪ ਕੋਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਸਾਬੂ ਸਦੀਕ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ 'ਚ ਟੀਚਰ ਲੱਗ ਗਏ। ਚੰਗਾ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਚੰਗਾ ਲਿੱਖਣਾ ਤੇ ਚੰਗਾ ਸੁਣਨਾ ਹੁਣ ਆਦਤ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। 1970 'ਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਰੰਗਮੰਚ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਡਰਾਮੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਦੇ ਹੋਰ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਵੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਦਰ ਖ਼ਾਨ

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਕਰੋ: ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਆਪਣੇ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਹਰ ਕਦਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤ ਚੌਕਸ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਬਜਾਏ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ

ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਆਪਣੀ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮ 'ਦਿ - ਬਲੱਫ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕਰ ਰਹੀ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਨਾਲ ਇਕ ਰੈਪਿਡ ਫਾਇਰ ਸਵਾਲ 'ਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਡਾਂਸ ਨੰਬਰ ਤੇ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਐਕਸ਼ਨ ਸੀਕਵੈਂਸ ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਲਈ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਚਾਰ ਐਕਸ਼ਨ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਡਾਂਸ ਨੰਬਰ ਚੁਣਾਂਗੀ। ਮੈਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਰਾਜਮੌਲੀ ਸਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮੇਰੀ ਵਾਢਾ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਹੋਈ। ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਇੱਥੇ ਫਿਲਮ 'ਵਾਰਨਸੀ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਐਕਸ਼ਨ ਸੀਨ ਹੋਣਗੇ। ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕੰਮ (ਡਾਂਸ ਨੰਬਰ ਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਸੀਨ) ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹਾਂਗੀ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨਹੀਂ ਇੰਡੀਅਨ ਸਿਨੇਮਾ ਕਰੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਅੱਗੋਂ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀਆਂ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀਆਂ 'ਚ ਕਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ, ਅਸਫਲਤਾ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰੋ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਪਿੱਛੇ ਨੱਠੋ। ਆਪਣੇ ਲਈ ਰਸਤੇ ਖੁਦ ਬਣਾਓ।

Punjabi Cultural Society of Chicago

Celebrating 30+ Years of Community Service

To Celebrate Vaisakhi PCS Presents...

ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ

Rangla Punjab **2026!**

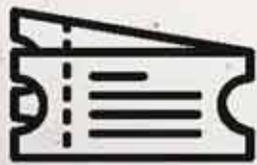
Enjoy a colorful family style evening full of excitement featuring Bhangra, Gidha, Dances, Bolian, Punjabi Songs, Skits and much more!!

Saturday, April 25, 2026

5:00 PM - 10:00 PM

 Copernicus Center
5216 W Lawrence Ave
Chicago, IL 60630

\$125 (VIP Seats with Dinner)
\$65 (Preferred Seats), \$40 (General Seating)

- Assigned Seats for all
- Limited Free Parking
- Children Under 5 yr Free (Need to be in Lap)

Sponsors & Advertisements Encouraged

Please email: info@PCSCChicago.org or call: (847) 359-5PCS

Scan me!

More Information at:

<https://www.pcschicago.org>

Punjabi Cultural Society of Chicago

(847) 359-5PCS or (847) 359-5727

P. O. BOX 1244, PALATINE, IL. 60078

E-mail: info@pcschicago.org